

భారతి

సెప్టెంబర్

వ్యవస్థాపకులు
దేశాధ్యక్ష నాగేశ్వరరావుపంతులు
పెల: రూపాయిన్నర

1975

CI

భారతి

మా స ప త్రి క

*

శివలెంక శంభు ప్రసాద్

సంపాదకుడు

(1938-1972)

*

నెప్తెంబరు 1975

సంపుటము : 52 :

సంచిక : 9 :

విడివత్రిక నెల రూపాయిన్నర

మన జాతి మేలుకొన్నది

మన జాతి మేలుకొన్నది అంతర్వాణి ప్రబోధం విన్నది
తన శక్తి తాను తెలుసుకున్నది “ఇక పచండి ముందుకు” అన్నది.

మన ప్రధానమంత్రి శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ భారత మాత పెడలో యిరవై
మణి పూసల హారం వేసింది. ప్రగతి పథంలో మరొక ముందడుగు వేసింది.
ఆ మణి కాంతుల ధగద్దగలు యిప్పుడు దేశమంతటా అల్లుకుంటున్నాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో.....ఆకాశమంటిన ధరలు అంతలో తగ్గిపోయాయి.
భూ సంస్కరణల అమలు కృషి శరవేగంతో జరుగుతోంది. ఈ యేడు జూన్
నెలాఖరునాటికి 16 లక్షల 50 వేల యకరాలకు పైగా బంజర్లు పేదవారికి
పంచారు. మార్చి నెలాఖరు నాటికి లక్షా ఎనభై అయిదు వేల కుటుంబా
లకు-అంటే బలహీన వర్గాలవారికి-ఇండ్లు స్థలాలు యిచ్చారు.

భారీ వాతావరణ నీటి పారుదల ప్రాజెక్టుల కేటాయింపు రు. 38 కోట్ల
నుండి రు. 49 కోట్లకు పెంచారు. విద్యుచ్ఛక్తి మీద ప్రణాళిక పెట్టుబడి
రు. 53.50 కోట్లకు పెరిగింది.

ఈ యేడు మన రాష్ట్రం రు. 10 కోట్ల విలువచేసే-విగుమతికి పనికివచ్చే
చేనేత వస్త్రాలను ఉత్పత్తి చేస్తుంది. ప్రభుత్వ కేంద్ర ముద్రణాలయం రాష్ట్ర
విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థ, రోడ్డు రవాణా సంస్థలలో 500 మందికి శిక్షణ
యిస్తారు. ఇందులో మన రాష్ట్రానిదే ప్రథమ తాంబూలం.

సమాచార, పౌర సంబంధ శాఖ, హైదరాబాదు. నెం. 24/75-76.

విషయానుక్రమణిక

సెప్టెంబరు 1975

దీప్త చైతన్యం	డా. సి. నారాయణ రెడ్డి	4
తెలుగులో స్వర సమీకరణ	శ్రీ చేకూరి రామారావు	5
వేనింకా చచ్చిపోలేదు	శ్రీ చొప్పకట్ల చంద్రమౌళి	11
ద్రవ్యోల్బణ - నివారణలు	శ్రీ కె. వి. కె. రావు	12
వ్యాకరణం గొడవ	శ్రీ వి. శంకర్	15
సాతవాహన, సాతకర్ణి అనే పెద్దలు :		
సాతవాహన నాణాలమీద శ్రీవత్స చిహ్నం	శ్రీ ఇంగువ కార్తికేయ శర్మ	16
రక్తయజ్ఞం	శ్రీ కలువకొలను సదానంద	22
శరణాగతి	శ్రీ గడియారం శేషభణి శర్మ	34
పింగళి సూరన కళాపూర్ణోదయముపై		
వాల్మీకి అద్భుత రామాయణ ప్రభావము	శ్రీ గుమ్మడపు రామకృష్ణ రాయణం	35
మహా సంవదాయం—ఒక దశ అంతం అవుతోందా ?	వెర్నర్ హెయిసెస్ బెర్న్	42
“బాల వ్యాకరణము - త్రిలింగ లక్షణ శేషము”	శ్రీ నాగళ్ల గురువరాచలంపు	48
ప్రథమాంధశతకము	శ్రీ వి. సత్యనారాయణ	53
కలగూరగంప		57
గ్రంథ విమర్శలు		60

దీప్త చైతన్యం

డా. సి. నారాయణరెడ్డి

విను విను విను

మనసా విను.

చిగురాకుల నవ్వడులను
సెలయేరుల అలజడులను
పాత యిరుల మాటలను
లేత విరుల పాటలను

విను విను విను

మనసా విను.

ఆరు/ రుతువుల భజనలను
సారాలో తడిసిన 'గజళ్ల'ను
పగలు మలిగి రేయి వెలిగి
ప్రతిధ్వనించే పాదరిశ్శను

విను విను విను

మనసా విను.

వలకరించే సుగంధాన్ని
వరిమళించే ప్రబంధాన్ని
లక్షల అప్రతుల తోపడిలో
లయ తప్పని ఆనందాన్ని

విను విను విను

మనసా విను.

ఇన్నీ విన్న చెవులతో
ఇదీ విను మనసా!

వంద గొంతులు చలిస్తే,

వేయి గుండెలు పిలిస్తే

లక్ష చేతులు కలిస్తే

కోటి అడుగులు ధ్వనిస్తే

ఉదయిస్తుంది ఒక గుప్త సైన్యం

అదే అదే దీప్త చైతన్యం.

తెలుగులో స్వరసమీకరణ

శ్రీ చేకూరి రామారావు

ఒక వర్ణంగాని, వర్ణసమూహంగాని పొరుగున ఉన్న వర్ణంతోగాని వర్ణ సమూహంలో కనీసం ఒక అంశంతో అయినా సమమైతే (సమతను పొందితే) దాన్ని సమీకరణం అంటారు. ఈ సమీకరణానికి వక్కనేఉన్న వర్ణం కారణం కావచ్చు. కొంచెం దూరంలో వర్ణం కారణం కావచ్చు. ఈ సమీకరణం రెండు వ్యంజనాల మధ్యగాని, రెండు స్వరాలమధ్యగాని, స్వర వ్యంజనాల మధ్యగాని జరగవచ్చు. గది + ల > గదులు అనేచోట సమీకరణరెండు స్వరాలమధ్యజరిగింది. తెలుగు + కథ > తెలుక్కథ అనేచోట రెండు వ్యంజనాలమధ్య స్వర లోపానంతరం సమీకరణ జరిగింది. ప్రాచీన ద్రావిడంలోని కెవి తెలుగులో చెవిఅయింది. తన తరువాతఉన్న తొమ్మిది స్వరప్రాబల్యంవలన 'క' వర్ణం తొమ్మిది వ్యంజనంగా మారింది. ఇది వ్యంజనం స్వర ప్రాబల్యంవలన మారటానికి ఉదాహరణ. అట్లాగే స్వరవ్యంజనంతో సమత్వం పొందవచ్చు. ప్రసిద్ధమైన ఉదాహరణలు లేవుగాని, మూర్త్య వ్యంజనాలముందు అచ్చులు మూర్త్యవ్యత్యాసాన్ని పొందటం కంఠ్యాచ్చులు తొమ్మిది హల్లుల తరువాత తొమ్మిదవ పొందటం ఇష్టాంబి.

స్వర సమీకరణంలో విశేషమేమంటే రెండు స్వరాలు మధ్యలో ఉన్న హల్లుల్ని కూడా దాటవేసుకొని సమమవుతే. హల్లులు కూడా మధ్యలోఉన్న అచ్చుల్ని అతిక్రమించి నమం కావటానికి వీలున్నా అట్లాంటివి అరుదు. దూరంగా ఉన్న అచ్చులమధ్య జరిగే సమీకరణం ఇప్పుడు వ్యవహారమవుతున్న భాషల్లో కనిపిస్తుంది. దూరంగాఉన్న హల్లుల సమీకరణ సాధారణంగా చారిత్రక పరిణామాల్లో కనిపిస్తుంది.

స్వర సమీకరణం కాస్తో కూస్తో చాలా ద్రావిడభాషల్లో ఉంది. కాని ఆ భాషా వ్యాకరణాలను పరిశీలిస్తే తెలుగులో ఉన్నంత విస్తృతంగా ఉన్నట్లు కనపడదు. స్వర సమీకరణ భారతీయ భాషలకే పరిమితం కాదు. భిన్న ఖండాల్లో భిన్న కుటుంబాలకు చెందిన

భాషల్లో ఈ స్వర సమీకరణ వద్దతి ఉంది. టర్కిష్, హంగేరియన్ వెజ్ పర్స్ (Nez Perce) భాషల్లో స్వరసమీకరణ భాషాపరిశోధకులను సుపరిచితమే. స్వరసమీకరణను ఆధారంచేసుకొని టిబెటి కాలంలో కొన్ని ముఖ్యమైన సిద్ధాంత చర్యలు జరిగినై. ఈ దృష్టి తెలుగులో స్వర సమీకరణను గురించిచేసే పరిశీలనకు ప్రాధాన్యం ఉంది.

తెలుగు స్వర సమీకరణ ప్రాచీనాధునిక వ్యాకరణ దృష్టి వి ఆకర్షించినట్లు వారి రచనలనుబట్టి గ్రహించవచ్చు. ప్రాచీనంలో దీన్ని విశేషంగా గుర్తించినవాడు వరనసు చిన్నయమూరి (1806-1862). ఆంధ్రశబ్ద చింతామణిలో (కర్నూలుకొద్దు గురించి పండితుల వికాభిప్రాయంలేదు. 17వ శతాబ్దానికి టిబెటిది కొదవి చెప్పటానికి మాత్రమే ఆధారాలున్నై) కూడా స్వర సమీకరణను మోచించే మాత్రాలున్నై. అధునికులలో వడమూరి గోపాలకృష్ణయ్య, బద్దిరాజు కృష్ణ మూర్తి, జెరల్డ్ కెల్లీ, చేకూరి రామారావు, కడుమూరి వేంకట సుబ్బారావు, వెన్కయ్యకంటి ప్రకాశం, చిరుమామిళ్ళ రామచంద్రారావులు తమతమ గ్రంథాల్లోగాని ప్రత్యేకమైన వ్యాసాల్లోగాని స్వర సమీకరణను వరామర్శించారు. ఈ వ్యాసంలో వీరి ప్రతిపాదనలు అవసరమైనచోట ప్రస్తావించబడతే.

ఈ వ్యాసంలో ప్రధానంగా వామ ప్రాతిపదికల్లోను, ధాతు వుల్లోను జరిగే స్వరసమీకరణ చర్చించబడుతుంది. ఈ రెంటి మధ్యలో సంభావావకాల్ని గురించికూడా కొద్దిపాటి పరిశీలన జరుగుతుంది. ప్రత్యయాల్లో జరిగే సమీకరణకూడా ప్రస్తావించబడుతుంది. అయినా ప్రస్తుత పరిశీలనను నమగ్రమనటానికివీల్లేదు. కృద్యత్తులను, ఇబ్బ, పల్లవాలనుగురించి అంతలోతుగా పరిశీలించకపోవటం ఈ వ్యాసంలో ప్రధాన లోపం. తెలుగులో సమీకరణను సంపూర్ణంగా అర్థంచేసుకోటానికి అట్లాంటి పరిశీలన అవసరమన్న గుర్తింపు ఈ వ్యాసకర్తకాంది. చారిత్రక పరిణామాల పొరలను విప్పటంలోగల ఇబ్బందులే పైన పేర్కొన్న లోపానికి కారణం.

తెలుగు నామాల్లో రెండక్షరాలనుంచి నాలుగక్షరాలవరకు (అక్షరం = Syllable) పరిమితిగల పదాలున్నాయి. వీటిల్లో కొన్ని ఇదంతాలు వీటికి లు, కు, ను వంటి నామ విభక్తులు చేరతే. లు- బహువచన ప్రత్యయం. ఇది చేరినప్పుడు నామం తుది ఇత్తానికి ఉత్పన్నమవుతుంది. మూడమ్యులున్న మాటల్లో అనాద్యమైన అచ్చు ఇత్తు అయితే అదికూడా ఉత్తు అవుతుంది. కాని తత్వమ శబ్దాల్లో నడిమి అచ్చు ఇట్లా మారదు. కు, ను విభక్తులు చేరినప్పుడు ఈ మార్పు జరగదు. ఈ ప్రత్యయాల్లో ఉత్తమే నామం చివరి ఇకార ప్రధానంవల (ఈమార్పుకు తత్వమ తత్వమేతర విభేదంలేదు) ఇత్పన్నమవుతుంది.

ఉదా : గది > గదులు, గదికి, గదిని

కొలిమి > కొలుములు, కొలిమికి, కొలిమిని

సమితి > సమితులు, సమితికి, సమితిని

అతిథి > అతిథులు, అతిథికి, అతిథిని

స్త్రీ > స్త్రీలు, స్త్రీకి, స్త్రీని

ఈ మార్పులు ప్రాచీనాధునిక భాషలకు నమానం. పైన పేర్కొన్న వామంలో నమీకరణ కొన్ని తెలంగాణామాండలికాల్లో లేనట్లు తెలుస్తున్నది. అప్పుడు వారి భాషకు నమీకరణను సూచించే సూత్రం అనవరం లేదు. సమితి + లు > సముతులు అని వాడే వారున్నారు. వారి భాషలో 'సమితి'ని తద్భవంగా గ్రహించాల్సి ఉంటుంది. కెలీ (1965) గుర్తించినట్లు తత్వమ, తద్భవ విభాగం వ్యవహారం నుబట్టి ఉంటుంది. పైన పేర్కొన్న ప్రత్యయాల్లో మార్పు పర్యమాండలికాల్లోనూ నమానం.

పై ఉదాహరణల్లోని మార్పుల్ని చింతామణికారుడు "ఉద్భవ హిత్యే" 'ఇదుపోతమానాం బహువచన ఉపోత్తమేత ఉద్భవతి' అన్మద్యుద్యావ్యా దేవత్య ఇతోని, వి." అని సూత్రీకరించాడు. వీటిని ఇంకా విపులీకరించి బాలవ్యాకరణకారుడు "ఇత్తునకు బహువచనంబు పరంబగునపు డుత్తంబగు (తత్వమ- 45)" "విక్రతియం దికారంత ముల యుపోత్త మేత్తంబున కుత్తంబగు (తత్వమ-46)" ఇకారంబుమీది కు, ను, ను క్రియావిభక్తుల యుత్తంబున కిత్తంబగు (తత్వమ-26)" అని సూత్రించాడు (చిన్నయసూరి, 1858). ఈ విషయంలో ప్రాచీనాధునిక భాషలకు భేదం లేనందున వ్యావహారిక భాష వ్యాకరణంలోనూ ఇట్లాంటి సూత్రాలే ఉన్నాయి (గోపాల కృష్ణయ్య, 1958).

నడిమి అచ్చు మారని రూపాలు కూడా ప్రాచీన భాషల్లో ఉన్నవనిపించుచు, పిడికిళ్ళు, రాపిడులుతోమ్మిడులువంటి శబ్దాల్లో, ఈ మార్పు జరగటంలేదని గమనించిన చిన్నయసూరి "ర, ల, డో పథ నవార్థాదుల యుపోత్తమేత్తంబున కుత్తంబు గలుగదు (తత్వమ-47) అని సూత్రీకరించారు. 'వ్యావహారిక భాషావ్యాకరణం'లోనూ ఇట్లాంటి సూత్రమే ఉంది. కాని వీరెవ్వరూ యకార పూర్వకమైన ఇత్తుమారదని చెప్పలేదు. ప్రాచీన భాషల్లోనైనా పియ్యి, సాయి, వంటి నామాంకు పియ్యులు, అని బహువచన రూపాలున్నట్లు కనిపించదు. (రామారావు, 1970)

నడిమి ఇత్తు ఉత్తుగాని 'ఎనిమిది; పగిది, చెయిది' రూపాల్ని దూసి రామమూర్తి (1950) ఉదాహరిస్తూ బాలవ్యాకరణసూత్రం (తత్వమ-47)లో 'నవార్థాదుల' అనే దశంలో ఆదిశబ్దంచేత గ్రహ్యంవారు. ఇందులో 'పగిది' శబ్దానికి 'విధం, రీతి' అర్థంలో బహువచనరూపం ఉండదు. కప్పం అనే అర్థంలో బహువచనరూపం ఈ వ్యాకరణకు కనపడలేదు. చెయిది అనే రూపంలో నడిమి ఇత్తు ఉత్తు కాకపోవటానికి యకార పూర్వకతే కారణంగా భావించవచ్చు. రెండక్షరాలకన్న ఎక్కువున్న పదాల్లో అనాద్యమైన అచ్చులు ఉ-ఇ క్రమంలో ఉండవచ్చుగాని ఇ-ఉ క్రమంలో ఉండవు. ఇకారం యకార పూర్వకమైనప్పుడే ఈ క్రమం సాధ్యం. ఉదా : అయిదు, పయిరు. ప్రాచీన భాషల్లో యకారపూర్వకంగాని నడిమి ఇత్తుతో 'పిడిలు' అనే రూపపున్నప్పటికీ దానికి పిడులు అనే రూపాంతరం ఉంది. స్వర క్రమానికి సంబంధించిన పై నియమమే తెలుగు బహువచన రూపాల్లో స్వరమునికరణను కలిగిస్తున్నట్లు చెప్పవచ్చు. యకార పూర్వకమై ఇత్తున్న పదాల్లో ఈ నియమం వర్తించకపోవటానికి యకారమూ, ఇత్తు రెండూ తాలవ్యవర్గాలు కావటం కారణం. యకారాన్ని అక్షర నిర్మాణ శక్తిలేని స్వరంగా కూడా భావించవచ్చు. (అక్షర నిర్మాణశక్తి స్వరాల ప్రధాన ధర్మం. యకారం ప్రాణం లేనిస్వరం).

అధునిక భాషల్లో పందిరులు > పందిళ్ళు; రాపిడులు > రాపిళ్ళు; పిడికిళ్ళు > పిడికిళ్ళుగా మారినై. దీన్ని ఆధారం చేసుకొని ప్రకాశం (1972) రామచంద్రారావు (1974)లు నడిమి ఇత్తు ఉత్తు కాకపోవటానికి సంయుక్త వ్యంజన పరతను కారణంగా

భావించారు. కాని ఆవిరి +లు > అవిరులు, అవిర్లు అని సంయుక్తా సంయుక్త రూపాలు రెండూ సాధువులే. బాలవ్యాకరణకర్త నూచించిన రెండోపథ పరిసరమే ఎక్కువ సమంజసమైనది. దీన్ని ఇంకాన్ని విస్తృతపరచి ఈ వ్యాసకర్త (రామారావు, 1969, 1970) ట, నలమ కూడా పరిసరంలో చేర్చాడు. అంటే దంతమూల తాలవ్య వ్యంజన పరకమైన నడిమి ఇత్తు ఉత్తు కాదనమాట. పై శబ్దాలన్నీ చతుర్మాతాక శబ్దాలుకావటం కూడా గమనించదగింది. చతుర్మాతాక శబ్దాల్లో ఉపోత్తమమైన ఇత్తు ఉత్తు కాదని కూడా సూత్రించుకోవచ్చు కాని 'ఉసిళ్లు' అనే నిత్యబహువచనరూపం ఇందుకు సతిబంధకంగా ఉంది. 'ఉసిళ్లు' కు 'ఉసుళ్లు' అనేరూపం కొందరి వ్యవహారంలో ఉంది కాని పై చతుర్మాతాక శబ్దాలకిట్లాంటి రూపవైవిధ్యం లేదు. మూత్రానియమాన్ని పరిసరంగా నిరేశిస్తే సంఖ్యావాచకాలను పరిహరించాలి. ఏనుముడులు, తొమ్ముడులు అనే రూపాలు ఆధునిక భాషలో ఉన్నై. నలడరటో పథ శబ్దాల్లో మూత్రం అపవాదాలులేవు. నోపథానికి ఉదాహరణ లభించలేదు గాని టో పథానికి 'పెనిమిటి' శబ్దాన్ని ప్రకాశం (1972) ఉదాహరించారు.

నామాల స్వర సమీకరణలో ఇంకో విశేషంఉంది. ఉత్త పరిసరంలో ఇ > ఉ అవుతున్నది గాని ఇత్యపరిసరంలో ఉ > ఇ కావటం లేదు. "టి, తి వర్ణంబులు పరంబులగు నపు డుత్వంబగు (ఆచ్చిక-36)" అనే బాలవ్యాకరణసూత్రం ఇందుకు సతిబంధకం కాదు మూత్రోదాహరణల్లోఉన్న "రెండిటికి మూడిటికి" నాలుగిటికి, పగిలిటికి, మొదలిటికి" అనే రూపాలు సంఖ్యావాచకాలు, క్రియా విశేషణాలు. పగలు, మొదలు శబ్దాలను నామాలుగా భావిస్తే ప్రాచీన భాషలో ఇవి అపవాదులవుతై. కాని ఆధునిక భాషలో ఇవి వగటి, మొదటి రూపంతోనే ఉంటై. బాలవ్యాకరణ కారుడు పై మూత్రం కింద "కొండకచో నుత్తంబున కిత్తంబు చూపట్లదు" అని వృత్తి రాసి "నెత్తుటికి" అని ఉదాహరించారు. ఇక్కడ కొండొకచో బదులు నామవదాల్తో అంటే సరిపోతుంది. ఆధునిక భాషలో అయితే అపవాదాలుకూడా ఉండవు. కొండొకచో అనే దానికి ఆదేశ టి వర్ణమని రామమూర్తి (1950) వివరణ. మార్పు వచ్చే చోట టి, తి వర్ణాలు ఆగమ వర్ణాలు.

నెత్తుటికి అనేచోట ఉత్త్యం ఇత్యం కాకపోవటానికి వ్యాస హరిక భాషావ్యాకరణకారులు (గోపాలకృష్ణయ్య, 1958) భిన్న

మార్గాలను అవలంబించారు. 'రెండోపథ' అనే నూ తం (శబ్ద 235) కంద వృత్తిలో "నెత్తుటికి, నుదుటికి, నడకుదుటి వీరాజు-ఇత్యాదుల్లో మూలపదం రోపంథ కావటంవల్లనే ఉత్త్యం లేదని గుర్తించాలి" అని రాశారు. ఈ వాక్యం దురవగాహంగా ఉంది. మూలపదం రోపంథం కావటంవల్ల ఉత్త్యం లేనిది ఏవర్ణానికి? బహుశా టి శబ్దంలో ఇత్యానికి అయితే ఈ నూ తం అనవసరం. 'ఇకారంబు మీన కునువు" నూ.తంవల్ల 'కునువు > కినివి లవుతై. ఇట్లా అనుకోటానికి నడకుదుటి వీ రాజు శబ్దంలో ఇత్యం ఉత్త్యం అయ్యే పరిసరమే కనిపించటంలేదు. బహుశా ఇక్కడ ముద్రణదోషం ఉండవచ్చు. "ఉత్యాని కిత్త్యం లేదని గ్రహించాలి" అనేది అసలు వాక్యం కావచ్చు. ఇట్లా అయితేనే ఈ వాక్యానికిక్కడ సంగర్యశుద్ధి ఉంటుంది. ఈ అర్థం సరిఅయిందయితే రెండోపథ పరిసరమే ఇత్యఉత్త్యంకావటాన్ని ఉత్త్యంఇత్యంకావటాన్నిరోధిస్తున్నదనివ్యాకర్త ఉదేశం. ఔపవిభక్తిక పత్యయాలు పాయికంగా రెండోపథ పరిసర శబ్దాలకే రావటంవల్ల ఇటా సూ తించి ఉంటారు. ఇంకోచోట "రు వర్ణాదేశ టి వర్ణం పరమైతే ఉత్యాని కిత్తంరాదు. (శబ్ద - 471)" అనే వేరే నూ తం రచించి పై ఉదాహరణలే ఇచ్చారు. 'రెండోపథ' మూత్రమే ఈ శబ్దాల్ని సాధిస్తే 'రు వర్ణాదేశ టి వర్ణం' నూ.తం అనవసరం. ప్ర కియా వైవిధ్యం చూపించటం వ్యాకర్త ఉద్దేశం కావచ్చు. కాని 'రు వర్ణాదేశ టి వర్ణం' పరిసరాల్లోనే కాక ఇంకా మరికొన్ని పరిసరాల్లోకూడా ఈమార్పు జరగదు. అటాంటి వాటిల్లో ఒకటి 'పొద్దుటి' అనే రూపాన్ని గోపాల కృష్ణ య్య గుర్తించి "టి వర్ణం పరమైతే ద్విత్వోపధల ఉత్యానికి ఇత్యంరాదు (శబ్ద 472)" అని సూత్రించారు కాని అల్లుడికి, కూతురికి, దేముడికి." వంటి రూపాల్లోకూడా ఉత్త్యం ఇత్యం కావటంలేదు. దీన్నిబట్టి చూస్తే నామ వదాలో వదమధ్యమైన ఉ > ఇ గా మారదని సూత్రించుకోవటమే ఆధునిక భాషా క్షణానికి సన్నిహితమైనదని తెలుస్తుంది. "అతనికి, కోడలికి, చెల్లెలికి," అనే వదాల్లో ఉన్న నడిమిఅచ్చు అయిన అత్తు ఏట్లాగూ మారదు.

పై ఉదాహరణలవల్ల ఇంకో విషయం తెలుస్తున్నది. నామ వదాల్లో అచ్చులో మార్పులు కలిగించగలిగిన పత్యయం 'లు' మూత్రమే. కు, ను, తో, నుంచి, గురించి, లో వంటి పత్యయాలు మార్పుని కలిగించలేవు. కు, ను పత్యయాల్లో ఉకారమే ఏమీ కరణకు గురిఅవుతుంది ఇకారంతాల (ఔపవిభక్తిక పత్యయ ఇకారంకూడా గ్రహించాలి) తర్వాత వచ్చిన కు, ను లు కి ని లు

అనల్లే. బాల వ్యాకరణంలో “ఇకారంబుమీది కనుపు” సూత్రం ఇదే చెబుతుంది. కాని ఈ మార్పు ఇకారంతాయనా నీ, మీ అనే సర్వనామరూపాల తరువాత రాదు. దీన్నే “ఈ ధాతు యుష్మదర్థం బులమీది వానియుత్యంబున కిత్యంబు రాదు (తత్త్వం - 27)” అని చిన్నయసూరి సూతించారు. అయితే ‘లు’ ప్రత్యయంముందు ప్రాతిపదికలో జరిగే మార్పు కు, ను ప్రత్యయాలముందు విందుకు జరగటంలేదు? ఇందుకు నిరసించిన కారణం చెప్పటం కష్టం. ‘లు’ ప్రత్యయం చేరిన రూపాలకు కు, ను లు చేర్చవచ్చు. (అప్పుడు లు > ం అవుతుంది). కాని కు, ను ల మీద ‘ు’ చేర్చలేము. ‘లు’ ప్రత్యయంచేరిన తరువాతకూడా పదానికి విస్తరణావకాశంఉంది. కాని కు, ను లును చేరి ఏర్పడే రూపాల కట్లాంటి అవకాశంలేదు. ఈ ప్రత్యయాలు పదాన్ని మూసేస్తే. అయితే “దీన్నిబట్టి” “నిన్ను గురించి” అనేచోట్ల ను ప్రత్యయానికి విస్తరణావకాశం ఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నది. కాని పైరూపాల్లోఉన్న “పటి, గురించి” శబ్దాలు ప్రత్యయార్థంలో ఉపయోగించిన పదాల్లాగా కనిపిస్తున్నై. అంటే దీన్నిబట్టి, నిన్నుగురించి అనే శబ్ద సంయోజనను వికవదంగా కాక సమాప తుల్యంగా గ్రహించాల్సిఉంటుంది. అందుకు తగినంత సాక్ష్యం కనిపించటంలేదు ఒకవేళ అదే సాధ్యమైతే విస్తరణ సామర్థ్యానికి, సమీకరణ సామర్థ్యానికి సంబంధమున్నట్లు ప్రతిపాదించవచ్చు. ఇది ఎట్లాంటి సంబంధమనేది ఇంకా అంతు చిక్కుటంలేదు. కీయల్లోకూడా ఇట్లా విస్తరణ సామర్థ్యమున్న ప్రత్యయాలకే సమీకరణ సామర్థ్యం ఉన్నట్లు ఈ వ్యాసం తరువాత భాగంలో తెలుస్తుంది.

నేటి భాషలో దీర్ఘాంత సర్వనామరూపాల తరువాతతప్ప అన్ని చోట్లా కీ, ని ప్రత్యయరూపాలను వాడేవాళ్ళున్నారు. దీన్ని సూచించటంకోసం గోపాకృష్ణయ్య “పు, లు వరాల మీది కు, ను ల ఉత్పానికి ఇత్యం బహుళం (శబ్ - 61)” అని సూతించారు. కాని ఇది ఒక్క పులు’ వరాలమీదేకాక. “నా, నా, నీ, మీ” అనే సర్వనామరూపాలమీద వచ్చినప్పుడు తప్ప మిగతా అన్నిచోట్లా వస్తుంది. ‘ఆవుకి, కుక్కకి, గేదెకి’ అనే విధంగా రూపాలున్నై. ఇకారాంతం మీది కీ, ని, అనేరూపాలు సాధాంజీకరింపబడి సర్వతావనప్రృత మవుతున్నై. దీన్ని ఆధారంచేసుకొని రామచంద్రరావు (1974) కీ, ని రూపాలను మూలంగా గ్రహించి కు, ను లను సర్వసమీకరణ ద్వారా సాధించాలని ప్రయత్నించారు. ఉదంత నామాల తరువాత కీ, ని అనేరూపాలు కుమలు అవుతయ్యని ఆయన ఉద్దేశం. కీ, ని

రూపాలనుంచి కు, ను రూపాలను సర్వసమీకరణ సాధించగలిగితే ప్రకృతి ప్రత్యయాలలో జరిగే సమీకరణం ఒక లాంటిదేనని చెప్పగలుగుతాం. కాని భాషాప్రయోగాలు అందుకు విరుదంగా ఉన్నప్పుడు ఎట్లా చెప్పగలుగుతాం?

అధిక పరిసరాల్లో కీ, ని లను ప్రయోగించేవారి భాషలో వీటినే మూలరూపాలుగా గ్రహించి సర్వనామాల తరువాత వచ్చే కు, ను లను మారిన రూపాలుగా సాధించగూడదా? అని ప్రశ్నించవచ్చు. ప్రత్యయాలను సర్వసమీకరణపరిధినుంచి తొలగించటం ఈ ప్రతిపాదన ప్రయోజనం. ఈ ప్రతిపాదనవరి, తక్కు, తెలుగువారి భావనకూవిరుద్ధం. ఇవి అంత విధానమైన ఆటంకాలు కావు. ఇంతకన్నా ముఖ్యమైనది కు, ను లున్నై. ఇకారాంతా బా తరువాత ‘కీ, ని’ లు, దీర్ఘాంత సర్వనామాల తరువాత “కు, ను” నిత్యంగా వచ్చినా ఇతర శబ్దాల తరువాత కీ, ను, ని, ను ల వికలాత్సవం సీదించే గూపాల జంటలు వ్యాకరణ సచ్చుతం అనే నిషేధం మరుగున పడుతుంది సర్వనామాల తరువాత ఇత్తుఉత్తుకావటానికిసరైన కారణంకనిపించదు. నీటితో సమంగా వచ్చించే విశిష్ట లు మిశ్రము లకు ఈ ప్రక్రియ వర్తింపజేస్తే చిక్కులు అధికమవుతే ,

ఇంతవరకూ పరిశీలించిన దాన్నిబట్టి ప్రత్యయాల్లో ఉన్న ‘ఉ’ ఇకార పూర్వకమే నవ డు ‘ఇ’ గా మారుతుందని నామాల్లో ‘లు’ పరకమైన పదాంతమైన తు, కొచ్చోట్ల నడిమి ఇత్తు ఉత్తుగా మారుతున్నవని తెలుస్తున్నది. హస్య ఇకార ఉకారాలే సమీకరణకు గురి అవుతయ్యని రామచంద్రరావు (1974) గుర్తించినా నామాల్లో ఉ > ఇ కాదని, గుర్తించలేదు. నామాల్లో తు, ప్రత్యయాలలో నూ, ధాతువుల్లోనూ ఉత్తు సర్వసమీకరణకు గురి అవుతయ్యని వేరుపగవలేదు. సంఖ్యావాచకాల్లో తు, ఉత్తులు రెండూ పరస్పర సమీకరణంవున్నై. పది > పదులు, తొమ్మిది > తొమ్మిదులు ఎనిమిది > ఎనుముదులు అన్న రూపాల్లో నామాల్లోలాగా అనాద్యమైన ఇత్తు ఉత్తుగా మారింది. ‘రెండోపద’ మాతంలో ‘సవార్తాదుల’ అనే దళ. ఆధునిక భాషకు వర్తించదు. గురు అనే ప్రత్యయం ముందు కూడా ఈ సమీకరణ జరిగింది. పది + గురు > పదుగురు. ఔష నిర్భక్తిక టి శబ్దంముందు అనాద్యమైన ఇత్తులు ఉత్తులుగా మారినై.

ఉదా: రెండు-రెండిటికి, మూడు-మూడిటికి, నాలుగు నారిగటికి. కాలాన్ని బోధించే ఇంటికి ఈ సామర్థ్యం ఉన్నట్లు కనిపిం

చదు. నాలుగు + టి > నాలుగింటికి (నాలుగు గంటల సమయానికి అనే అర్థం). నాలుగింటికి అని వ్యవహరించేవారికి ఈ విషయం పర్తింపదు. ఈ వ్యాసకర్త వ్యవహారంలో నాలుగింటికి అంటే నాలుగు వస్తువులకు అని, నాలుగింటికి అంటే నాలుగు గంటల సమయానికి అని అర్థాలు. అయితే ఈ అర్థభేదాన్ని సరించి రూపభేదం అందరి వ్యవహారంలో ఉంచవలసివచ్చింది. ఒకే రూపానికి రెండూ అనుబంధించగల సామర్థ్యం ఉండే అవకాశం ఉంది. అర్థభేదం ఉన్నా లేకపోయినా నాలుగింటికి అనే వ్యవహారం ఉన్నవారి భాషకు ఉ > ఇ గా మారే పద్ధతిని గుర్తించాలి. నలుగురు అనే రూపంలో గురు అనేది

ఒకే పత్యయంగా భావిస్తే ఇది సమీకరణకు గురికాదని నలుగురికి అనే రూపంవలె తెలుస్తున్నది. గురు (పత్యయానికున్) నిస్సరణ సామర్థ్యాన్ని కూడా పె పదం సూచిస్తుంది అందువల్ల దీనికి సమీకరణ సామర్థ్యం ఉంది కాని తనకు తాను అందుకు గురికాదు. పాదు టి, మారు టి అనే రూపాలు నామాలు కావటంవల్ల ఉ > ఇ గా మారటంలేదు.

(పత్యయాల్లో నామవిభక్తులు కావటంవల్ల కు, ను లు మాత్రమే చర్చించబడినై. ఇవికాక అభ్యంత వదానికి కర్తృబోధకంగా వచ్చే 'ను, ము, వు, రు' అనే పత్యయాల్లో అమకూడా పక్కతిలోని అచ్చుతో సమీకృతమవుతుంది. ను, వు లకు ఇకారంతాల తరవాత 'ని, వి' అనే రూపాలున్నై. ఇకారేతర సరంత శబ్దాల తరవాత కూడా 'ని, వి' అనే రూపాలను వాడేవారున్నారు. ఈ విషయంలో నీటికి నామ విభక్తులైన కు, ను లతో పూర్తిగా సామ్యం ఉంది. ఉదా :- మనిషిని, మనిషిని, నీ ని, నీ ని, రైతును & రైతుని, రైతువు & రైతుని, ము, రు, లు బహువచన బోధకా బహువచనలు. నామాల్లో చివరి 'ఉ' పత్యయాలముందు 'అ' గా మారుతుంది ముని >, రు > రి అచ్చే ఘట్టాలు దొరకటం కష్టం. బహువచన పత్యయం లేకుండానే బహుత్వ బోధకాలయిన శబ్దాల తరవాత మారును గమనించవచ్చు. ఉదా:- మనుషులము, నలుగురము & నలుగురిమి, పదిమందిమి. ఆధునిక భాషలో కొన్ని మారుమూల వ్యవహారాల్లో ప్రచురంగాను, అరుదుగా అర్ధవిశేషంలో మిగతా పాఠాల్లో వసీని, వసీమి, వసీని, వసీరి అనే రూపాలు వా కరో ఉన్నై. "ఇకారంబువిూది కుచున్ కియావిభక్తి" ఆధునిక భాషలో కూడా పరిశీలనమని పె రూపాలు సాక్ష్యం ఇస్తున్నై. ను, ము, రు లకు నిస్సరణ సామర్థ్యం లేకపోవటం ఇక్కడ కూడా గమనించదగింది.

చిన్నయసూరి (పత్యయ ల్లో మారును ముందు వివరింపదంగా గుర్తించటమే ముఖ్యమైన మార్గం,

చారు. ఆ తరువాత (పక్కతుల్లో మారు) వివరించబడింది. (పక్కతి పత్యయాల్లో జరిగే మార్పులు భిన్నమైనవని చిన్నయసూరి చేసిన నిర్ణయం సరి అయినదేనని పె చరణవల్ల స్పష్టం. నామాల్లో లు సంఖ్యల్లో గు(రు) మా తమే (పక్కతుల్లో సమీకరణను గలిగించవని తేలింది. 'కు, ను, ము, వు, రు' పత్యయాలు సమీకరణను పొందుతై.

(పక్కతి పత్యయాల్లో జరిగే మార్పు ఒకే గట కటి వెయ్యలూనికి చేసే సముత్పం (రామచంద్రరావు 1974) భాషావిశ్లేషణకి విరుద్ధమని స్పష్టం.

క్రియల్లో సమీకరణను గురించి కూడా సాంపదాక వ్యాకర్తలు గుర్తించారు (ప్రాచీన భాషలో ఉ > ఇ అనే మారు మాత్రమే కనిపిస్తున్నది. దానే చిన్నయసూరి 'ఇత్యంబుగాని యెత్యంబుగాని కూడుచో ననాద్యంబయిన యుత్యంబున శత్యంబగు (క్రియ 85)" అని స్పృశించారు. (ప్రాచీన ధాతువుల్లో ఉన్న ధ్య, అన్మధ్య, ఇన్మధ్య-అని మూడు రకాల ధాతువులున్నై. సరససమీకరణం ఉన్న ధ్య ధాతువులోనే జరుగుతుంది. అది కూడా తాళవాచ్చరకమైనప్పుడు మాత్రమే. ప్రాచీన భాషలో నామాల్లో > అనే విధంగా క్రియల్లో ఉ > ఇ అనే విధంగానూ బి బ, స & టి, బి నాడయంగా ఉండేది అకార పరకమైనప్పుడు < మారు జరగలేదు. అదుగు > అడుగు అనే ఉండేది. అన్మధ్యధాతువుల్లో ఇకారం సరమైనప్పుడు సమీకరణం జరగలేదు. కదలు > కదిలి అనే ఉండేది. ఇన్మధ్య ధాతువులకూ ఇటా గే మారులు లేకుండా తెలియు తెలియ, అనే రూపాలుండేవి. ఈ క్రియలు ఆధునిక భాషలోకి వచ్చేటప్పటికి కొన్ని మారులు జరిగినై. ఆధునిక భాషలో వ్యవహార భిష్టలయి పోగా మిగిలిన అన్మధ్య ధాతువులనీ ఉన్న ధ్య ధాతువులుగా మారినై. కదలు, మెదలు మొి ని కదులు, మెదులు అని మారినై. ఇన్మధ్య ధాతువుల్లో కదియు, పిదిలునంటి ధాతువులు వ్యవహార భిష్టలయినై. వ్యవహారంలో మిగిలిన కలియు, బలియునంటి ధాతువులు కలున్/కలువు. బలున్/బలువు అని మారినై. ఉపధ 'య కారం & కార వ కారాలుగా మారగానే నడిమి > ఉ గా మారింది ఇన్మధ్య సము రక్షించే యకారపరకత తొలగగానే ఇత్తుకున్ పైర్కం పోయి ఉత్తుగా మారింది. 'తెలియు' మాత్రం ఇంకా ఇన్మధ్యంగానే మిగిలి తెలియదు, తెలిదు, తెలేదునంటి రూపాలు వ్యవహారం కావటమే కాక ప్రామాణికంగా పరిగణించబడుతున్నై. ఇదేనా చాలామంది భాషలో తెలున్/తెలున్ గా మారింది. మారకూరి భాషలో దిన్ని అప

ఆధునిక భాషలో కూడా ఇన్మధ్య, అన్మధ్య ధాతువులి గుర్తించాని సుబ్యారావు (1971) సూచించారు. ఇన్మధ్యధాతువుకు వర్తిల్లు అనే ఉదాహరణచూపించారు. ఘటిల్లు, రంజిల్లు, వర్తిల్లు వంటి తత్వము ధాతువులలో దేశ్య ధాతువులలో సమానమైన మార్పులు జరగవు. పైగా ఇక్కడ ఇల్లు అనేది ధాతు నిష్పాదక ప్రత్యయం. ధాతు నిష్పాదక ప్రత్యయాది ఇకారాన్ని ధాతుమధ్య స్వరంగా పరిగణించకూడదు. ఆ స్వరం తెలుగు ధాతువుల్లా స్వర సమీకరణం కలిగించగలదేకాని, తనకు తాను మార్పుకు గురికాదు. ఉదాహరణకు కరిగించు-, పీలింపించు-, ఊగించు-వంటి అనంత రూపాలను గమనిస్తే ఇంచు ప్రత్యయాది స్వరం మార్పుకు గురి కాదని తెలుసుకోవచ్చు. ఇది ధాతు విస్తరణ ప్రత్యయం (stem extending suffix) అనీ, స్వర సమీకరణ సమర్థకమని కూడా తెలుసుకోవచ్చు. పదనిర్మాణ సమాపక ప్రత్యయాలు (word closing suffixes) మాత్రమే సమీకృతమవుతయ్యేకూడా ఇంతకు ముందే నూచించబడింది. ఇన్మధ్యధాతువులను గుర్తించాల్సినట్లే అది తెలియు, కలియు, వంటి ధాతువుల విషయంలోనే అని స్పష్టమవుతున్నది.

అన్మధ్య ధాతువులకు సుబ్యారావు చెమర్చు అనే ధాతువును ఉదాహరించారు. ఇవేకాక కలగు, కలచు, వెనగు వంటి ధాతువులను చాలా ఉదాహరించవచ్చు. ప్రాచీన భాషలో ఇవి నిస్సంశయంగా అన్మధ్య ధాతువులే. కాని సాహిత్య పరిచయంవల్ల, ఇతర సాంస్కృతిక ప్రచార సాధనాలద్వారా విద్యావంతులు, ఉన్నత, మధ్యమ తరగతుల "సంస్కార వంతులు" ప్రాచీన భాషాపదాలను వాడుతుంటారు. వీటికి కారణాలనేకం. వీరినే "శిష్టులు" అని కొందరు వ్యవహరిస్తుంటారు. వీరి భాషలో ఇతర భాషాపదాలుకూడా బహుళంగా ఉంటున్నాయి. సూత్ర నిర్మాణంలో ప్రాచీన భాషాపదాలనుకూడా, ఇతర భాషా పదాలతోపాటు వేరుచెయ్యాలి.

అన్మధ్య ధాతువులను గుర్తించాల్సిన ఘట్టాలు ఆధునిక భాషలో కొన్ని కనిపిస్తున్నాయి. నేటి తెలుగులో. కొందరి వ్యాహరణంలో ఉన్న కడచిన, తొలగిన, వంటిరూపాల్లో ధాతువులను ప్రాచీన భాషనుంచి ఏరుపు తెచ్చుకున్నట్లు భావించినా అణకువ, మెలకువ, కదలిక, మెదలిక, బడలిక వంటి కృదంత రూపాలను సాధించారంటే ఈ రూపాల్లో ధాతువుల్ని అన్మధ్య ధాతువులుగా గుర్తించాలి. కదలు ధాతువుకు ఇక ప్రత్యయం చెల్లినప్పుడు మారని మధ్యస్వరం-ఇంచు ప్రత్యయంచేరినప్పుడు (కదలిక - కదిలించు) మారిందనాలి ధాతువునుంచి నామం నిష్పన్నమయినప్పుడు మారదని, ధాతువునుంచి ధాతువే నిష్పన్న మయినప్పుడు సమీకరణ జరుగుతుందని నూతించుకోవాలి. కాని ఈ పరిసాధన చాలా వ్యయంతో కూడుకున్నది. అంటే ఈ ప్రతిపాదనకోసం అన్మధ్యధాతువులి

గుర్తించాలి, ఆ అత్తు సమీకరణాన్ని సాధుతుందని చెప్పాలి. దీని వల్ల వచ్చే లాభం కృదంత రూపా సాధన ఖర్చుతో పోల్చుకుంటే లాభం బహుశః. ఎందుకంటే కృద్యత్తులు అధిక నిష్పాదన శక్తి (productivity) గలవి కావు. వీటికోసం అన్మధ్యధాతువుల్ని గుర్తించటంలో పాదుపు (economy) లేదు. సాం నదాయక వ్యాకరణంలో కృదంత పరిచ్ఛేదాల్ని ఒకసారిచూస్తే, ఈ కృత్యత్వములు ధాతువుల్లో కలిగించే మార్పులు ఒక కమంలో ఉన్నట్లు కనపడవు. దానిక్కారణం భిన్నకాలాల్లో ధాతువులున్న రూపాల్నిబట్టి భిన్న విధాలయిన కృదూపారేర్యడినై. వాటిని ఇవ్వడన్న ధాతురూపాలించి నిష్పన్నం చెయ్యటం చాలా కష్టమైనవని. అందుకే ఈ వ్యాసం మొదటి భాగంలో 'చారిత్రక పరిణామాల పారలను విప్పటం' లో ఇబ్బందులున్నయ్యనది.

కృద్యత్తులకోసం అన్మధ్య ధాతువులి గుర్తించినా వాటిని క్రియాపద నిర్మాణంకోసం ఉన్మధ్య ధాతువులుగా మార్చుకోవాలి. "కుదురు-కుదిరిక; కదలు కదలిక" అనే రూపాల్నిచూస్తే ఇదాది ప్రత్యయాలముందు ధాతుగతమైన ఉత్తు మారుతుంది గాని అత్తు మారటంలేదని గమనించవచ్చు. అటువంటి అత్తును పదనిర్మాణంలో ('కదిలింది' అనే పదంలో లాగా) ఇదాది ప్రత్యయంముందు మారిందని చెప్పటం ఎట్లా? ఇదాది ప్రత్యయాలముందు ఉత్తు స్వరంతా మారుతుంది, అత్తు క్రియాపద నిర్మాణ ప్రత్యయాలముందే మారుతుందని ఒక విచిత్ర సూత్రాన్ని రచించుకోవాలి దీనికన్నా కృద్యత్తులకోసం అన్మధ్య, ఇన్మధ్య ధాతువులి గుర్తించి క్రియాపద నిర్మాణ విభాగ ప్రారంభంలో "ధాతుమధ్యాచ్చులు ఉత్తులుగా మారుచై" అని సూత్రించు కోవాలి. ఒకరకంగా చారిత్రకంగా జరిగింది కూడా ఇదే,

ప్రాచీన భాషలో నడిమి ఉత్తు తాలవ్యాచ్చులముందు ఇత్తుగా మారింది. అదాది ప్రత్యయాలముందు మారలేదు. ఆధునికభాషలో అదాది ప్రత్యయాలముందు అత్తుగా మారింది ప్రాచీన భాషలో అడుగ, కడుగ వంటి రూపాలే ఉంటున్నాయి. ఆధునిక భాషలో ఇవి అడగ, కడగ అని మారిన్నాయి. ప్రాచీనభాషలో ఇత్తమీకరణమే ఉంది. ఆధునిక భాషలో అత్తమీకరణం అదనం. అయితే ప్రాచీన భాషలో వండక, వండకు, వండని, వండమి వంటి రూపాల్ని సాధించటానికి చిన్నయసూరి ఒక విశేషమైన మార్గాన్ని అనుసరించారు. ఆ ధాతువు చివరి అచ్చును మాత్రమే మార్చటానికి ఇత్తం ఇల్లను విధించి కజి, కుజి, నిజి, మిజి అనే విధంగా ప్రత్యయాలను గ్రహించి 'జీత్తు పరంబగునపు డుత్వంబున కత్వంబగు (కియ-20)" అని సూత్రించారు. ఇక్కడ స్వరంలో మార్పుకు సమీకరణంతో సంబంధంలేదని స్పష్టమే.

[స శే ష ం]

“నే నింకా చచ్చిపోలేదు”

శ్రీ చాప్పకట్ల చంద్రమౌళి

పడమటి దిక్కువ గుత్తులు గుత్తులుగా వ్రేలాడి
పరామర్శించిన రాగమంజరులు
నిర్వాక్షిణ్యంగా వన్నువదలి కనుమరగై
మొన్నటి సాయం తం అవరసంజవేళలో
జీవితాశయాని ఆశాదళాలు ఒక్కటొక్కటే
రాలి గాలిలో విగిరిపోయిం తర్వాత
విన్నటి ఉదయం తొలి పొద్దు పొడవకముందే
కన్యకలలు తుదిరూపం దిద్దుకోక ముందే
మోసం చేసిన మొగ్గలనే వలచి
మీసం మెలివేసిన కాలాన్ని తలచి
నేను ఖచ్చితంగా విన్నవే చచ్చిపోయానని
సిల్లగాలికి కూడా వినరాకుండా
ఆత్మగతంగా ప్రకటించుకున్నాను
రగిలిన నిరాశలను నెమరు వేస్తే నిద్రమత్తులో
పగిలిన కలల ముక్కల విద్రమౌతలను మింగి
భళ్ళున తెల్లవారిన ఉదయం రాకెట్ వేగంతో దూరి
చెళ్ళున చెంపదెబ్బకొట్టి లేపినప్పుడు
బయటి తోటలో పూలమొక్క చిగురిస్తున్న తన
లేత ఎరుపు చిగుళ్ళ సిగ్గులను ఒకకబోస్తున్నప్పుడు
పసిడి వెలుగులు పడిన జలతారు పెటను
పైరగాలిలో సవరించుకుంటున్నప్పుడు
కిటికీ పైకి ప్రాకడానికి ప్రాకులాడే జాజి తీగ
చీకటిని జయించి సిగలో వెన్నెల గుత్తులను ధరించి
పూల వెలుగుల నెత్తావి సందేశాన్ని అందించినప్పుడు
‘ఓహో, నేనింకా చచ్చిపోలేదేమోనని విశలేచాను’
ఆహో, ఇదేదో కొత్త రోజులా ఉందని ఒళ్ళువిచాను.

ద్రవ్యోల్బణ - నివారణలు

శ్రీ కె. వి. కె. రావు

గత పాతిక సంవత్సరాలనుంచీ దేశంలో జరుగుతున్న పరిణామాలు మైన ఆర్థికకష్టితోపాటు ధరలస్థాయిలేక ద్రవ్యోల్బణకూడా పెరుగుతూవస్తోంది. ధరలలోని యీ అధికమైన పెరుగుదల సామాన్య ప్రజానీకానికే గాక జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థను గూడ కుంగ దీస్తోంది. 1973-74 లో 1974-75 సంవత్సరం ద్రవ్యోల్బణ తీరుతెన్నులు మన సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ వాతావరణం వెంట పోవడం చేసింది.

ద్రవ్యోల్బణను యెలా నిర్మించినా నిరాటంకంగా ధరలు పెరుగుతూ శాశ్వతమగు వున్నతనాన్ని సంతరించుకోవడమే అని అవలంబిస్తుంది. ప్రజల ద్రవ్యరూప ఆదాయాలు పెరిగే వస్తువులకూ, సేవలకూ గల గిరాకీ ద్రవ్యోల్బణకాలంలో అధికంగావుంటుంది. వస్తు సేవల ఉత్పత్తి తక్కువగావుండటంవలన వాటిధరలు పెరుగుతూ వుంటాయి. ద్రవ్యోల్బణను యుద్ధం, భయంకర రోగాలు, క్షామం కప్ప భయంకరమైనదిగా వరిచూ వుంటారు. ద్రవ్యోల్బణకాలంలో ప్రజాసంఘం ఆదాయాలు ఒకే నిష్పత్తిలో పెరిగినా లేక వస్తు సేవల లభింపజేయలేక ఒకే నిష్పత్తిలో పెరిగినా దీనివలన ఆందోళన వడవలసివలసి వస్తుంది. కాని అలా జరగకపోవడంవలన అధికసంఖ్యాకులైన ప్రజలు కష్ట వస్తా లకు గురికావలసి వస్తోంది. పెన్షన్దారు, పీ రదాయంకల వుద్యోగులు, శ్రామికులు, జీవనవ్యయాలో, వాస్తవ వాదాయాల్లోను తరుగుదల అంగీకరింపవలసి వుంటుంది. గ్రామీణ ప్రజలు, వ్యవసాయకార్మికులు పంట పంటలోని చిల్లర సేవలను అందించేవ్యక్తుల వినియోగ ప్రమాణాలు తగ్గి ఋణగ్రస్తకుగూడ దారితీస్తుంది. పరిమిత సంఖ్యలోగల అంచనా వ్యాపారులు, ధన వంతులు, గుత్తాధిపతులు అధిక మొత్తాలలో లాభాలను సమకూర్చుకోవడానికి యిది సహాయపడుతుంది. తమ వ్యవసాయోత్పత్తులను తక్షణం మార్కెట్టుకు చేరవేసే అవకాశం లేని పెద్దభూస్వాములు కూడా ద్రవ్యోల్బణవలన గలివాలుగవచ్చే లాభాలను పొందగలుగుతారు. ఆదాయము, ధరలు పెరిగే నిష్పత్తిలో పెరగనందున అభివృద్ధి కార్య

క్రమాంకు అవకాశమగు పెట్టుబడి ప్రభుత్వానికి లభించక భవిష్యత్తులో ఆవరోధమేర్పడుతుంది.

ఆర్థిక వ్యవస్థపట్ల ప్రజల విశ్వాసాన్ని పెంపొందించే వారిలోని విరాళా నిన్యాయం తొలగించే ఛేద్యంతో గతకొంత రోజులుగా ప్రభుత్వం చిత్తుకుచి తో కొన్నివిధాల ననుసరిస్తోంది. వేతనాలు, లాభాలు, నిర్బంధ డిపాజిటు, ఆర్థిక సమస్యలు, వరపత్తి నియంత్రణ, వస్తుల విగ్రహాలు ఆర్థిక టే చర్చలూ, అభివృద్ధికి తోడ్పడని వ్యయాన్ని తగ్గించడం, ప్రభుత్వంపరంగా వినియోగ వస్తువుల పంపిణీ మొదలగు అంశాలలోపాటు ద్రవ్యవిధానము, కోశాగార విధానాలు దేశంలోని ద్రవ్యోల్బణను అదుపుచేయడానికి వుదే శింపబడాయి. గత కొంత రోజులుగా అంతరంగిక భద్రతాచట్టం కింద ప్రభుత్వం తీసుకొంటున్న నిబంధనలవలన ధరలపెరుగుదల ధోరణి తగ్గి ధరల స్థాయి తగ్గుముఖం పట్టింది. ఈ సందర్భంలో మనదేశంలోని ద్రవ్యోల్బణ సర్వరూప సర్వాధిపతిని పరిశీలించి నివారణకు సహాయపడగల ఒక సూత్ర విధానాన్ని శాశ్వతంగా రూపొందించుకోవలసిన అవశ్యకత యెంతైనావుంది.

కారణదేశంలోని ద్రవ్యోల్బణ, లేట్స్ అమెరికాదేశాల ద్రవ్యోల్బణను పోలివుంది. మన దేశంలోని పెరుగుదలకు ద్రవ్యసంబంధమగు కారణాలు తక్కువ. అందుచే ఋణవిధానాలు, కోశాగార విధానాలు సరియైన పరిణామ నిర్వహణ. పెట్టె ఉత్పత్తి అని ప్రతిబంధకాలు కావచ్చు. మన ప్రణాళికల వివరాలను, ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క ప్రగతిని పరిశీలించిన తరువాతనే ద్రవ్యోల్బణ నివారణకు సూచనలు సేయడానికి వీలుపడుతుంది. వర్తమాన కాలంలో మన ఆర్థిక వ్యవస్థ చలన రహిత స్థితిలోవుంది. ద్రవ్యసరిహద్దులోని పెరుగుదల ద్రవ్యోల్బణకు కారణం కావడానికి వాణిజ్య బ్యాంకుల నిల్వలూ, విధానాదూ ఒక ఋణావు.

ద్రవ్యోల్పాదన వివరాలు

ప్రభుత్వరంగంలోని పెట్టుబడి సాంఘిక సంక్షేమ పథకాలూ, పిబ్బంది పెరుగుదలలూన ప్రభుత్వ వ్యయం ఈ మధ్యకాలంలో ఎన్నో రెట్లు పెరిగింది. ప్రతి వేటు వ్యయంకూడా దీనికి కలువతే వస్తు పేవలకుగల గిరాకీ తెలుస్తుంది. దీంతో పోలిస్తే జాతీయోత్పత్తిలోని పెరుగుదల చాల తక్కువ. ఇందువలన గిరాకీ, వరసాలమధ్య అసమ తూకం యేర్పడి ధరలూ, జీవనవ్యయాలు ఎంతో పెరుగుతూ వచ్చాయి. 1971-72, 1972-73, 73-74 సంవత్సరాలు జాతీయ ఆదాయపు నలుగు వివరాలు లభించకపోయినా అందు బాటులో ఉన్న సమాచారం ప్రకారం ఈ సంవత్సరాలలోని పెరుగు దలలో నిలకడలేక ఒక్కొక్క సంవత్సరం ఒక్కొక్క విధంగా వుంటోంది. 69-70లోని పెరుగుదల రేటు 7.3% అయితే 70-71లో యది 4.6%

పై విశ్లేషణ వలన జాతీయోత్పత్తిలోని పెరుగుదల మంద కొడితనం. ప్రభుత్వ ద్రవ్యోల్పాదకు కారణం అని చెప్పడం అంచేత ద్రవ్యకోశాగార విధానాలు దీన్ని అదుపుచేయడానికి ఎక్కువగా తోడ్ప డవు. ఆర్థిక పురోభివృద్ధికి వివిధ చర్యలను తీసుకోవడమే ఈ సమస్యకు శాశ్వత పరిష్కారం. వివిధ ప్రణాళికలలోను మనం పారిశ్రామిక వైవిధ్యాన్ని కొంతవరకు సాధించినా మన ఆర్థిక వ్యవస్థ వ్యవసాయ వస్తువులు ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిమీదనే యింకా ఆధారపడి వుంది. వ్యవసాయోత్పత్తులు నిలకడలేక తరచుగా మారుతున్నాయి. వ్యవసాయ ఉత్పత్తి ఏమాత్రం తగ్గినా మనం గిజగిజలాడవలసి వస్తోంది. 1966-72 సంవత్సరాలమధ్య పారిత విషవ ఫలితంగా మన వ్యవసాయోత్పత్తి పెరిగినా తలసరి ఆహార ధాన్యాల అందుబాటు దివానికి 468 గ్రాములనుండి 457 గ్రాములకు దిగిపోయింది.

ఈ విషయాలను ఆధారం చేసుకొని చూస్తే ఆహార ధాన్యాల పేకరణ, ఆహార సంస్థ స్థాపన మొదలగునవి ఆహార ధాన్యాల సరఫరాను తగినంతగా పెంపొందించలేవు. వ్యవసాయరంగంలోని ఉత్పాదకతను పెంపొందించడమే తక్షణ కర్తవ్యం. పారిత విషవ ఫలితంగా కొద్దిమంది పెద్ద భూస్వాములు మాత్రమే ప్రయోజనార్హు పొందారు. వివిధ పంటలను పండించే వ్యవసాయదారులకు దేశవ్యాపంగా ప్రోత్సాహం లభించేటటు కృషిజరగాలి. వ్యవసాయరంగంలోని ఉత్పత్తులను పెంపొందించకపోతే నిలకడతో కూడిన అభివృద్ధి కష్టతరమవుతుంది. గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థకూ వ్యవసాయరంగానికి పాధావ్యతను యిచ్చి అత్యవసర వినియోగ వస్తువుల ఉత్పత్తిని పెంచి

వస్తుదే ధరలను అదుపు చేయడం సాధ్యమవుతుంది. తక్కువ ఆదాయ వర్గానికి చెందిన ప్రజలు, మధ్యతరగతి ప్రజలు ద్రవ్యోల్పాదనను భరించలేక పోవడానికి కారణం ఆహార వస్తువుల, యితర వస్తువుల కొరత, వసగినిమలులు, చక్కెర, వంటనూనెలు, ఆహారధాన్యాల తలసరి అందుబాటు కొంతవరకు తగ్గింది అనడం అతిశయోక్తికాదు.

పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను కూడా పెరుగుపరచవలసిన అవసరం ఎంతో వుంది. వాల్చ ప్రణాళికతో పారిశ్రామికాభివృద్ధి లక్ష్యం 8% నుండి 10% కాగా సాధించిన అభివృద్ధి తక్కువగా వుంది. పారిశ్రామికోత్పత్తులు పెరగక పోవడానికి కారణాలనేకం వున్నాయి. అత్యవసర ముడిపదార్థాల కొరత, పారిశ్రామిక సంబంధాలు, పారిశ్రామిక విధానాలు వీటిలో చాలా ముఖ్యమైనవి. 1956 తరువాత వచ్చిన మార్పుల ననుసరించి ఒక మాతన పారిశ్రామిక విధానాన్ని ప్రకటించడం అవసరమేమో ననిపిస్తుంది. సామ్యవాదం పేరుతో ఆర్థిక స్తోమతలేని సంస్థలకు అవకాశం ఈయరాదు. సంస్థల గరిష్ఠ శక్తివనుసరించి ఉత్పత్తి జరిగినపుడే కొత్త సంస్థలకు 'లైసెన్సులు' మంజూరు చేయాలి. అత్యవసరమగు వినియోగ వస్తువులను-సామూహిక వినియోగ వస్తువులను నిర్మయించి వాటి ఉత్పత్తిని పెంచుటకు వలయు వివిధ చర్యలను తీసుకోవాలి.

అత్యధికమగు పెరుగుదలరేటును సాధించాలంటే పెట్టుబడి నుండి లభించు ప్రతిఫలాలను గరిష్ఠ స్థాయికి పెంచాలి. మనపెట్టుబడిలో అధిక భాగం ప్రభుత్వరంగంలోని ప్రరిశ్రమలలో కేంద్రీకరింపబడివుంది. ఈ రంగంలోని ఉత్పత్తి పెరుగుపడందే ఆర్థికవ్యవస్థలో అభివృద్ధిసాధించడానికి వీలుపడదు, అందుచే ప్రభుత్వరంగంలోని పారిశ్రామిక సంస్థల నిర్వహణా విధానాల పునర్వ్యవస్థీకరణ అవసరమై వుంది. ఉత్పాదకమగు మాతన విధానాలపై దృష్టిని మరలించ నంతకాలం ప్రభుత్వసంస్థల ఆర్థిక నిర్వహణ లోప భూయిష్టంగా వుంటుంది. వ్యాపారపు సడలింపులు నిర్వహకులకు సంబంధించిన మాతన ప్రమాణాలను ప్రభుత్వ సంస్థలో ప్రవేశపెట్టవలెను. నిపుణులు, సమరులు అని ఋజువు చేయబడిన వ్యక్తులను తమ సంస్థల కఫిసీతులుగా నియమించుటకు ప్రభుత్వ సంస్థలు మరింత ముందుకురావాలి.

అత్యల్ప వారణ విందులు, నిధులు, అలంకారాలు, ఆభరణాలు, ఏదేమోలానూ, ప్లెవ్ స్టార్ హోటళ్ళు మొదలగు ఆడం

బర వినియోగంపై జాతీయస్థాయిలో అభిశంకన ప్రారంభించబడింది. సామాన్య పౌరుని ఆర్థిక దుస్థితికి నోటిమాటలతోగాక ఆడంబర వ్యయాన్ని తగ్గించుకొనగలిగే జాతీయతాభావం పెంపొందింది, ఆర్థిక వ్యవస్థలో నల్లధనాన్ని అంచనావేగడం సుసాధ్యంకాకపోయినా సమాంతరమగు మరో ఆర్థిక వ్యవస్థను రూపొందించ గలిగేంతగా ఈమధ్య పెరిగిపోయింది. ప్రభుత్వంకొద్దీ నెలలుగా జరుపుతున్న కృషివల్ల తాత్కాలిక పర్వబాట్లు జరుగుతున్నాయి. అక్రమ పద్ధతులలో ఆర్జించిన మొత్తాలపై వస్తును విగవేయడానికి తప్పదు లెక్కలు చూపించి ఈ ధనాన్ని ఆర్జిస్తారు. ఈ నల్లధనమే సాంఘిక, ఆర్థిక విపత్తుకు మూలకారణం. నైతికతతోపాని వక్కకు నెట్టినా ఈ నల్లధనంతో, ప్రభుత్వం కళ్ళుగప్పి, కొంతమంది భోగభాగ్యాలతో నోలాడుతున్నారు నిజాయితీగ తమ ఆదాయాన్ని వెలడించిన పౌరులు ద్రవ్యోల్బణతారంతో, వస్తుల బాధలతో, బ్రతుకు దుర్భరంగా గడుపుతూ వున్నారు. ఈ నల్లధనం పెట్టు బడిగా ఉత్పత్తిని పెంపొందించుటకు బదులు అధికస్థాయిలో వినియో గానికి ఆధారమవుతోంది. సాంఘిక, ఆర్థిక వాతావరణాన్ని పాడు చేస్తూ అవిసీతి పద్ధతులలో కొందరు లాభాన్ని పొందుతుంటే నిజాయితీగల ప్రజలు కష్టించి పనిచేయడానికి మనసాగరు. దీన్ని బయటకు తీయడానికి ప్రభుత్వం తక్షణ చర్యలను తీసికోవలసివున్నది. నల్ల ధనం పెరుగుదలను నిర్మూలించి, ప్రజల నైతిక స్థాయిని పెంపొందించాలి.

ఉద్యోగుల ప్రతిఘటనను నిదుర్కొనడానికి ద్రవ్యోల్బణకాలంలో కూడా వేతనాల్ని, కరువుభత్యాల్ని పెంకోధోరణిలో ప్రభుత్వరంగం, ప్రయివేటురంగం సిద్ధంగావుంది. నిజానికి ద్రవ్యరూపవేతనాలు

పెరిగినందువల్ల, ధరలు పెరిగే వస్తు సేవలరూపంలోని వాక్తవాదా యాలు క్షీణిస్తాయి. వాస్తవ వేతనాలు, ద్రవ్యవేతనాలమధ్యగల సంబంధం తెలియనందున కార్మిక సంఘాలు ద్రవ్యవేతనాల పెరుగు దలకు సుముఖంగా వుంటాయి. వారి ప్రయోజనాలతోపాటు దేశ ప్రయోజనాల కొరకు వేతనస్తంభన లేక యితర చర్యలకు కార్మికులు సిద్ధపడాలి.

వివిధ సంస్థల ఉత్పత్తి వ్యయాల పెరుగుదల ఈమధ్యకాలంలో సంభవించిన ఆర్థిక మార్పులలో ఒకటి. అధిక ధరలరూపంలో ఉత్పత్తివ్యయాలు వినియోగదారునిపై నెట్టే వేయగలగడంతో సంస్థలు ఉత్పత్తిఖర్చును గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరంలేదు. అవసరానికి మించిన సేబ్బంది, ఇతరవస్తువుల ధరలు పెరగడం, ఉత్పత్తివ్యయం పెరుగుదలకు కొన్ని ముఖ్యకారణాలు. పారిశ్రామిక సంస్థలు, ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు శాస్త్రమగు పద్ధతులద్వారా తమవ్యయాన్ని తగ్గిం చేందుకు కృషిచేయాలి. వేతనాల పెరుగుదల శ్రామిక ఉత్పాదకతో జోడింపబడాలి. వ్యవసాయ క్షేత్రాలు, కర్మాగారాలు, సేవాసంస్థలు, ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు మున్నగునవి ఉత్పాదకతను వర్ధిల్ల వర్వత్రా పెంచాలన్న లక్ష్యంతో సాగిపోవాలి.

సాంఘికన్యాయం, సమానత్వం ప్రాతిపదికలుగా సామ్యవాదరీతి సమాజం సాధింపబడాలంటే ద్రవ్యోల్బణ అదుపులో వుంచబడాలి. అందు కవనరమైన అన్ని సాంఘిక, ఆర్థిక పరమగు చర్యలను సంయుక్తంగా మనం అందరం అమలుచేయాలి. ఈ మహాకృషిలో ప్రభుత్వానికి ప్రతిష్కర్తి చేయూతనిచ్చి అండదండలుగా నిలవాలి అప్పుడే మన స్వరాజ్యం సురక్ష్యం అవుతుంది.

వ్యాకరణం గాథవ

శ్రీ ఎ. శంకర్

దేశి భాష ధ్యాసలేక

భేషగాను రాయాలు

మతిబోయే ప్రాస-యతిని

గతి తప్పక వేయాలి.

సంఘంలో గణవిభజన

సాహిత్యం గణవిభజన

ఇం దగణం చందగణం

విడిచేస్తా నీ క్షణం.

కాదన్నా పోదన్నా

పరీక్షేమే తప్పదాయె

చిన్న యసురి వ్యాకరణం

విక్కదాయె వాకర్కం.

మధ్యాక్కర మధురాక్కర

రావేవీ మనకక్కర

‘రగడల’పై లేనిపోని

జగడమేల చేయాలి?

వద్దన్నా వస్తున్నవి

వరుసలో యతిప్రాసలు

ఇన్నేండ్లుగ చదివినట్టి

బూజు చదువు ఫలితమేమి.

చిన్నవారు పెద్దవారు

తెలుసుకుంటే సరేకదా!

పనికిరాని పాఠాలకు

ఈ పూటనె చాటావోయ్ !!

సాతవాహన సాతకర్ణి అనే పేర్లు:

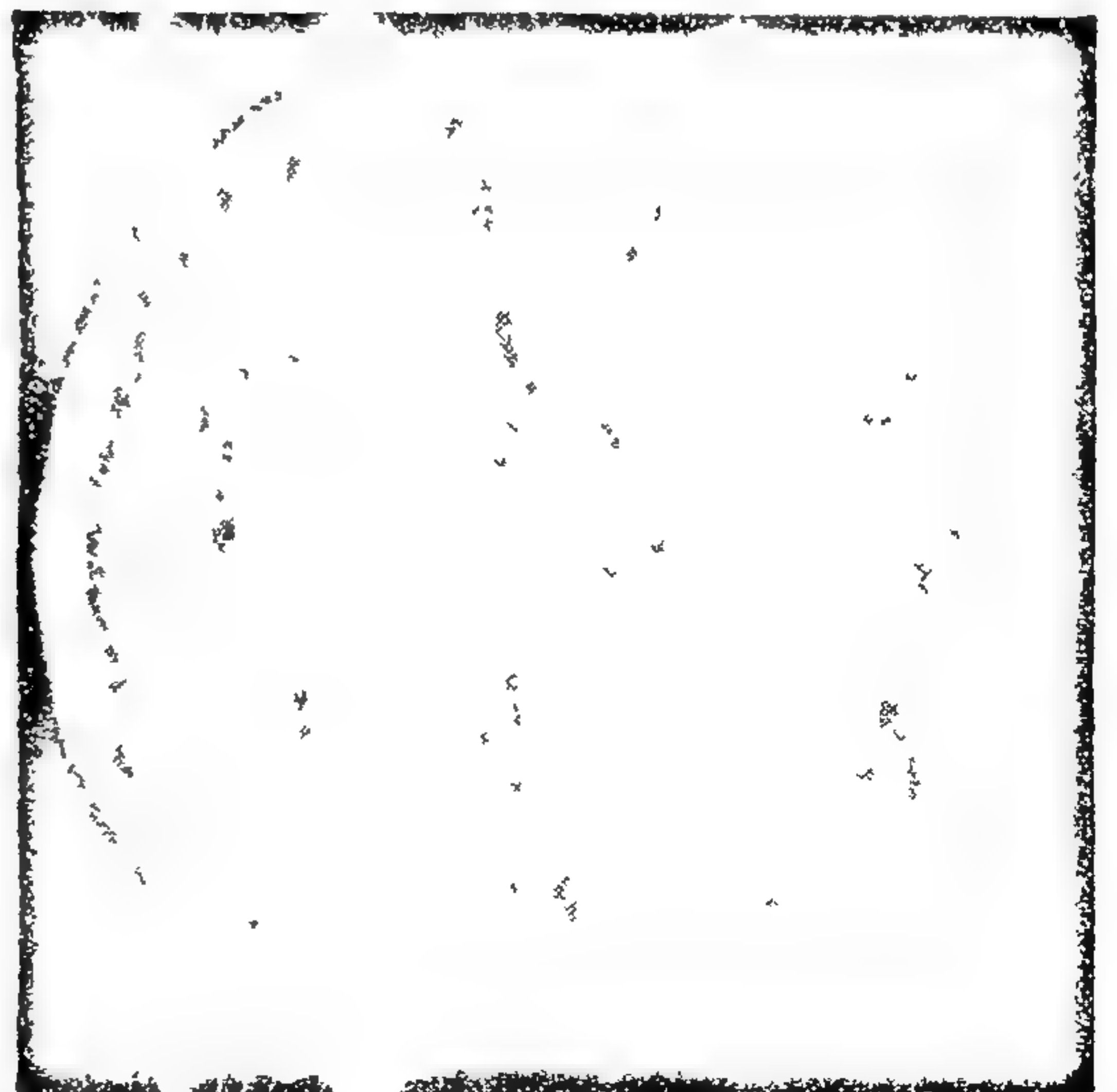
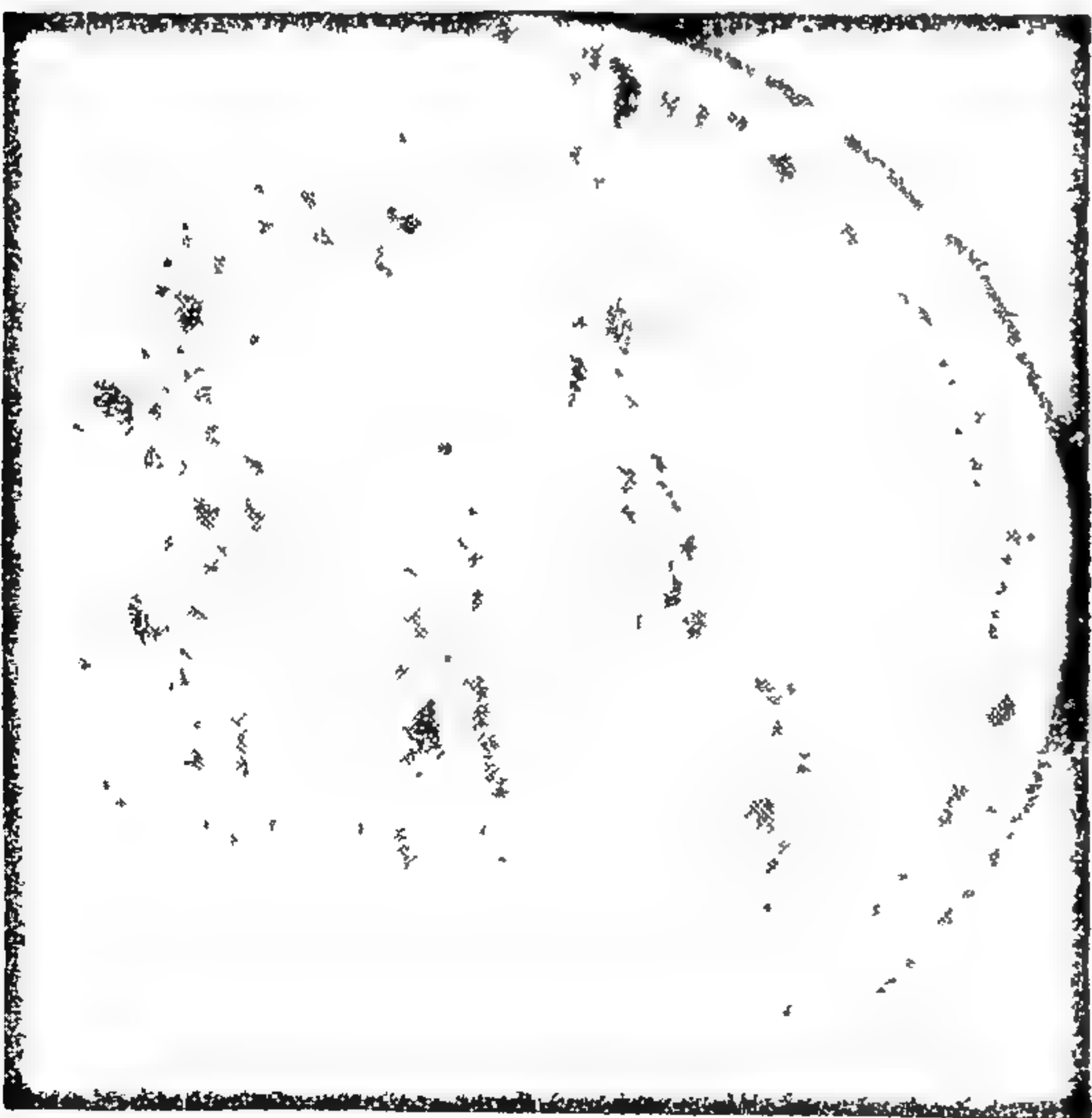
సాతవాహన నాణాలమీద శ్రీవత్స చిహ్నం

శ్రీ ఇంగువ కార్తికేయశర్మ

“సాత” బహుళ సంస్కృతం నడం “సత్” తో సమానం అయి ఉంటుందని పొఫెనర్ కోశాంబి నూచించారు; “సత్” అంటే “విడు” అన్న అర్థంకాక “గురం” అన్న అర్థం వస్తుందని ఆయన అన్నారు. అంటే, సరయిన సంస్కృతరూపం, కల్కి పురాణంలో కనిపించినట్లు, “సత్సవాహన” అయిఉండాలి. నవ్వాహనానుడనేపేరు విష్ణు పు వెయ్యి పేరులలో ఒకటి: సహ సార్థిన్ = నవ జివ్హ = నస్త్వాన్ = నవ్వాహనః మహాభారతంలో విష్ణు పుకి, నూర్యుడికి దగ్గర సంబంధం ఉంది. “సాతవాహన” అనే కులనామం (గ్రాంథిక పాత్రతంలో “సత్సవాహన”) “నవ్వాహన” అన్న మాటకి పాత్రతరూపం అని డా. గోసాలాచారిగారి అభి పాయం. స్కాంధపురాణంలోని కాశీఖండంలో నవ్వాహనానుడంటే మూర్యుడనే అర్థం. 6

“సాతవాహన” అనే కులంపేరు (లేదా సత్సవాహన అనే పేరు) ఈ వంశానికి చెందిన మొదటివారి కొందరి గత వైష వ మలాభిమానం³ కైన వచ్చింది అనిపిస్తుంది. ఆరంభంలో వీరికి సామంత ప్రభువుల అంతస్తు ఉండి ఉండవచ్చు. క్రమంగా ఈ వంశానికి చెందిన ఒకరు తమ అధికారాన్ని పెంచుకొనటంతో, సత్స వంగా పాలకుడు కావటంతో “సత్స(స్)వాహన” అన్న కులంపేరు కూడా వంశఖం యి బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చిఉండవచ్చు ఈ పాలకుడు నివరోకాదు, “సిమ్మకుడు” లేక “శ్రీముఖుడే” అయి ఉండవచ్చు. మొల్క మొదటి పాలకుడే కులదైవమయిన, ఒక సత్స వాహనానియిన విష్ణు పుపేరు ధరించడం గమనింప దగిన విషయం. నానాఫాల్ మొదటి శాసనం అర్థం, దనిమీద కనిపించే బొమ్మ పేరు నిందర్పం⁴ “రాయాసీముక్ సాతవాహనో సిరిమతో” అన్న

శ్రీ వత్స చి హ్న ము

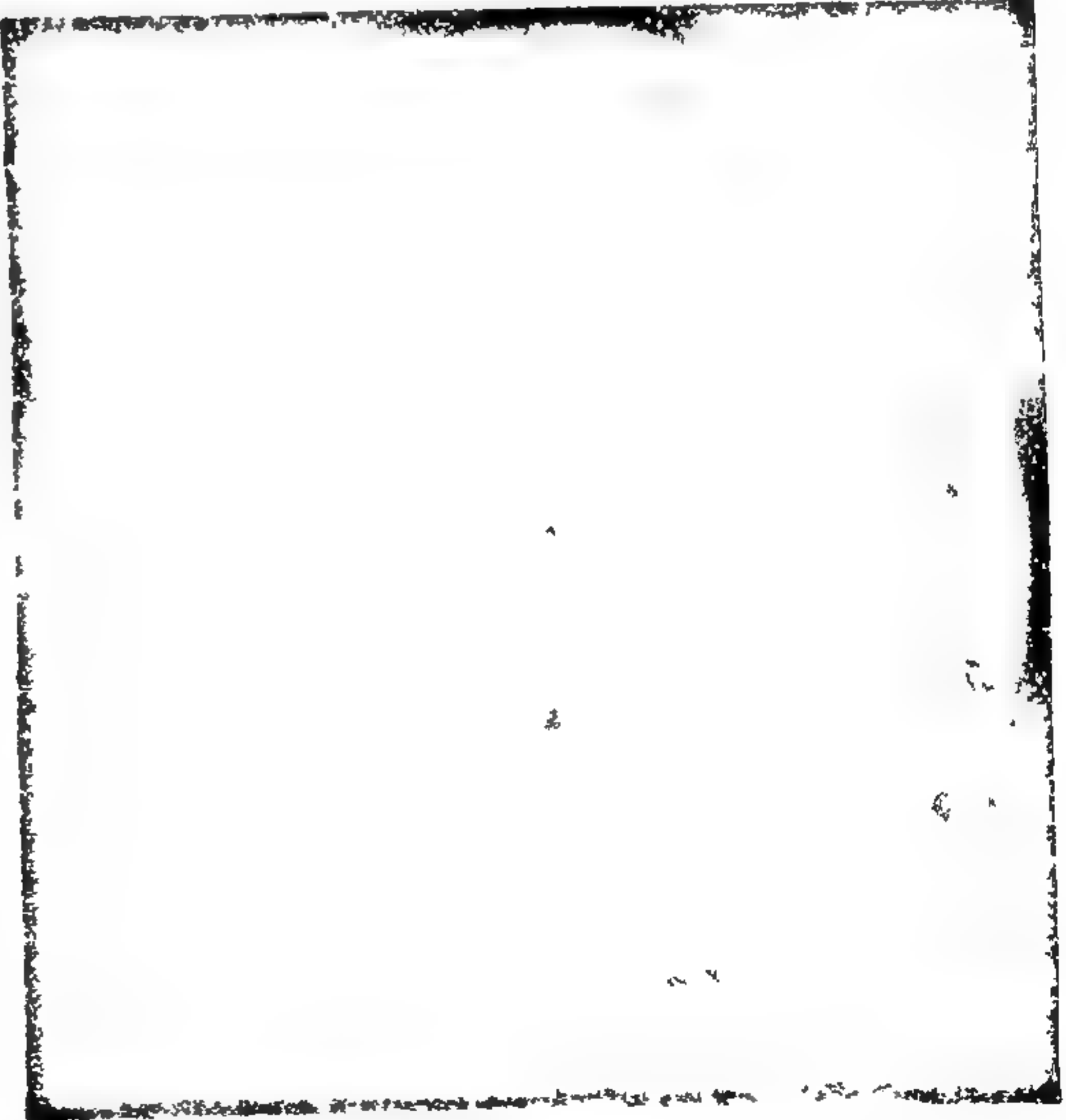
1 వ బొమ్మ శాతకర్ణి - నెవాసా, క్రీ. పూ. 2 వ బొమ్మ సరిహాణము 2/1.

మాటల అర్థం ("సాతవాహన కులానికి చెందిన శ్రీమన్") విమిటాకూడా ఇక్కడే తెలుస్తుంది. ⁴ ఇంతకిముందు కొందరు పండితులు ఈ రాజు వ-శాన్ని స్థాపించిన వ్యక్తి వివరణ విషయం మీద కొన్ని ఊహలు చేశారు; పురాణాంతరాలి శ్రీముఖుడు ఈ వ-శాన్ని స్థాపించినవాడు రాజుని వారు అనుకున్నారు. ఈ ఊహ పరిశాదని ఇప్పుడు తెలిసిపోయింది. ⁵ అతనిపేరు సమురుము లేక శ్రీముఖుడు అయి ఉండాలని స్పష్టం అయిపోయింది. అని సుప్రసిద్ధ వంశం పేరు (సాతవాహన లేక సవ్తవాహన) ఆ వంశంవారి కుల దైవమయిన విష్ణువు మూలంగా వచ్చిందన్నమాట. పెద్ద వాచాపూర్వీ శాసనంలోని ప్రార్థనని పరిశీలించినట్లయితే మొదటి సాతవాహన రాజులు దృష్టి సీరన్ (లేక వాసుదేవకృష్ణుడి)ని పూజించే వారని తెలుస్తుంది. ⁶ అసలు సమురుడి సోదరుడి పేరు కృష్ణుడే. ప్రాచీన భారతీయరాజుల పేర్లు చాలావరకు బ్రాహ్మణ మతం యొక్క దైవాలనే అయి ఉంటాయి; వారి వంశ నామాలుకూడా ఈ దైవాల పేరులనుంచే ఉత్పన్నమవుతూ ఉంటాయి మహామేఘ వాహనుడు, విష్ణుకుండినులు మొదలయిన నామచేయూలు ఈ విధంగా వచ్చినవే.

"సాతవాహన అన్న పంశనామం సూర్యవంశపు రాజునే సూచిస్తుందేమో," అని గోపాలాచారి అన్నారు ⁷; ఈ అభిప్రాయంతో ఏకీభవించటం విలుకాదు. సాతవాహనులు శత్రుయుని పయి

సిద్ధాంతం సూచిస్తుంది. దీనిబట్టి మేము మరొక సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నాము. "ఏక చక్రణ, ఏకధనుదరణ, ఏకసురణ, ఏకబంధన" మొదలయిన దిగుడులు గౌతమీపుత్ర సాతకర్ణికి ఉన్నాయి. వీటినిబట్టి అతను ఒక శ్రేష్ఠమయిన ప్రముఖ బ్రాహ్మణ కులానికి చెందినవాడని గ్రహించవచ్చు. ⁸ ఇదే శాసనంలో గౌతమీపుత్రుడు "అగ్రమావ నిలయన" (అంటే "వేదాది శాస్త్ర జ్ఞానస్య ఆధారస్య") అన్నమాటలతో పర్ణింపబడ్డాడు.

గోతమీదాంశ్రీ తను రాజర్షి వధువునని చెప్పుకుంది కనుక కొందరు పండితులు ఈ వంశం బ్రాహ్మణ-నాగ మూలం కలదని భావించారు. ఆమె సందేహం లేకుండా పట్టమహిషి అయింది; అందుచేత ఈ వర్ణన యదార్థమయినదని అనుకోవాలి. గౌతమీపుత్ర సాతకర్ణి ఉండి ఒక శత్రుయ రాజకుమార్తెని వివాహం చేసుకొని ఉండవచ్చు. అందువలన ఆమె రాజర్షి వధువు అయి ఉండవచ్చు. ఇది చక్రవర్తికాలంలో జరిగిన వివాహం. దీనినిబట్టి సాతవాహనవంశం యొక్క కులాన్ని నిర్ణయించ సులభమే. గౌతమీపుత్ర సాతకర్ణి కొడుకు సశిష్టపుత్ర సాతకర్ణి ఒక చక్రరాజకుమారిని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. అందుకని సాతవాహనులు శకజాతికి చెందినవారని ఊహించలేము. రాజవంశంలో అనులోమ వివాహాలు సాచారణంగా జరుగుటానే ఉండేవి, మునుపు విట్టిని సమర్పించాడు కూడా.

2 వ బొమ్మ - సాతవాహనుని నాణేము. నెనాసా, క్రీ. పూ. 2 వ శతాబ్దము పరిమాణము 2/1.

అంతేకాక, గౌతమీపుత్ర యజ్ఞ సాతకర్మ శాసనం ఒకదానిలో “అరక” అని బిరుదు రాజా, మంత్రుల పేరులముందు కనిపిస్తుంది.

రెండవపంక్తి : అరకసిరియన్ సాతకర్మ.

నాలుగవపంక్తి : అరకమహా తర కేనమహా... 9

ఈ అర్థవంతమయిన బిరుదుకి పండితులు అనేక విధాలుగా వ్యాఖ్యానాలు చెప్పారు. వీటి వాగ్యూహాలలో పాలుగొనకుండా ప్రాకృత పదం ‘అరక’ అన్నది “అర్క” (సూర్యుడన్న అర్కంకల) పదం వచ్చిందని ఇక్కడ నూచించవచ్చు. వికమార్క, అర్కరేజ-వంటి ‘మాటలలో వాడినటే అరకని వాడారనవచ్చు. అర్కశ్రీ అన్నపేరు నప్పివాహన’ లేక ‘సాతవాహన’ అన్న వంశనామానికి సర్వాయ పదంగా వాడబడింది. అతని మంత్ర మహతరక పూర్తి పేరు ఇప్పుడు మనకి లభించటంలేదు.

మొదటి సాతవాహనుల నాణాలవివర

శ్రీ వ త్స చి హ్నం

మొదటి సాతవాహనుల నాణాలమీద కనిపించే చిహ్నాలలో ‘శ్రీవత్స’ చిహ్నం ప్రత్యేకమయినది. దీనికి విశేషమయిన ప్రాముఖ్యత ఉంది అందుకనే ఇక్కడ దీనినిగురించి చర్చ జరుపబడుతోంది. ఇంకా సూచనలు నివయినా ఉంటే కృతజ్ఞతతో స్వీకరింపబడతాయి.

వీరి సాతకర్మ, సాతవాహన రాజుల నాణాలమీద కనిపించే అపూర్వచిహ్నం ‘య్య’ అని అనుకున్నారు ఎందరో పండితులు ¹⁰ ఇది ‘య్య’ కాదని స్పష్టంగా చెప్పవచ్చు. ¹¹ ఇది మనకి తెలిసిన శ్రీవత్స చిహ్నంయొక్క అతి పాతీన రూపం అనటంలో సందేహంలేదు.

శ్రీవత్సం అష్టమంగళాలలో ఒకటన్నది సువిదితం. విష్ణువు యొక్క విగ్రహం ‘శ్రీవత్సాంకితవక్షం’ కలదిగా వరాహమిహిరుడు వరించాడు ప్రాచీన నాణాలమీద, శిల్పాలలో ఈ చిహ్నానికి శివ, విష్ణు పులు ఇద్దరితోనూ సంబంధం ఉండేదని డా. జె. ఎన్. బెనర్జీ అంటారు ¹² అయినా ఇది విష్ణువు, శ్రీలతోనే ఎక్కువ కలిసి కనిపిస్తుందని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. ఇంకా చెప్పాలంటే భాగవతం మనంయొక్క పారంభదశలో దీనికి ‘వీరపూజ’ (వీరపాదం)లో దగ్గర సంబంధం కలిగి ఉండేది. ఇది మొదటి సాతవాహనుల నాణాల మీద కనిపించే భాగవత చిహ్నం అని మా అభిప్రాయం ¹³ మహా పురుష లక్షణం కనుక బౌద్ధశిల్పంలో కూడా శ్రీవత్స చిహ్నం కనిపి

స్తుంది. యక్షిణి శిల్పాల కంఠాభరణాలలో మధ్య ‘పూస’గా దీనిని చూడవచ్చు ¹⁴ బార్లుత్ కటకటాలమీద చెక్కబడిఉన్న తామర పువ్వు అలంకరణంమీద ఇది కనిపిస్తుంది. ¹⁵ బేస్సగర్ న్తంభంమీది గరుడుడి వక్షంమీద ఈ చిహ్నాన్ని ఇదే స్వరూపంలో చూడవచ్చు ¹⁶ లక్ష్మీన శుభమాచకమయిన చిహ్నాలతోబాటు ప్రముఖంగా చెక్కబడి ఉన్న శ్రీవత్స చిహ్నం ఒకటి ఒక పాతబుద్ధ పాదంమీద కనిపిస్తుంది; ఈ బుద్ధపాదం కీ. పూ 2వ శతాబ్దాని చెందిన అక్షరాలు కలిగి ఉంది. ఇది కేసనశిల్పవద్ద దొరికింది. ¹⁷ అయినా, అమరావతి కీ.శ. మొదటి దశలో ఇవి అంత సామాన్యంగా కనిపించదు

ఈ చిహ్నం తన అసలు రూపంలో కొన్ని సాతవాహన శాసనాలలో ఒక ‘మంగళం’ గా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది ¹⁸ మహారాజ భారనేలుడి హాథీగుంస పశ్చిమకల రాలిమీద ఇది మొదటి చిహ్నంగా అగుపించటం అర్థవంతమని గ్రహించాలి ¹⁹ ఈ చిహ్నంయొక్క స్వరూపం అచ్చు సాతవాహనుల నాణాలమీద స్వరూపాన్నే పోలి ఉంటుంది. అరుదుగానయినా కొన్ని పాతశిల్పాలలో “శ్రీ” తన ‘సగం చిహ్నం స్వరూపం’ (ఇంగ్లీషులో, ‘సెమీ సింబాలిక్ ఫార్మ్’ అని రిచయిత రాశారు. అనువాదకుడు) లో కనిపిస్తుంది. దీనినే శ్రీవత్స శ్రీ అంటారు. ఇటువంటి చిత్రీకరణాన్ని కడప జిల్లాలోని ఇద్దముదియంలో దొరికిన శిల్పంమీద చూడవచ్చు. ²⁰ శ్రీ శివరామ మూర్తిగారు అన్నట్లు ఈ చిహ్నం స్వరూపం అప్పుడప్పుడు మారుతూ ఉండేది ²¹ కుషాన మధురకాలపు కళలో, తరువాత గుప్త కాలం నాటి కళలో, ఇది ఒక నిలువగీతకి ఇరువయిపులా ‘S’ గుర్తులుకల చిహ్నంగా కనిపిస్తుంది. కొన్ని సందర్భాలలో గీతని రెండుపక్కలా ‘నాగ’ చిహ్నాలు ఉంటాయి. కొన్ని సందర్భాలలో ఈ అంశాలన్నీ ఒక పటిలో ‘కటబడి’ ఉంటాయి.

సాతవాహన నాణాలలో మొదటివాటిలో ఈ చిహ్నం తన సాధారణ స్వరూపంలో కనిపించటమేకాక సంపూర్ణ మానవ స్వరూపంలోకూడా అగుపిస్తుంది. ఈ వంశానికి చెందిన రాజులందరిలోనూ బలవంతుడయిన రెండవసాతకర్మ ఒక వయిపు లక్ష్మీకల నాణాలు వెలువరించాడు. ఈ విధంగా అతను తన ప్రజలకి తన కులదైవం మీద ఎంతభక్తి ఉందో నిరూపించుకున్నాడు. ఈ రకం నాణాలు సైలాన్, కౌండిన్యపుర్, విదిశ ప్రాంతాలలో దొరికినటు వార్తలు వెలువడాయి. ^{22, 23, 24} వశిష్ట పుత్ర పాలుమావి, సాతకర్మవంటి తరువాతి రాజులకూడా ఈ నాణాలని తమ ముఖ్యమయిన వెలువ

రింపులమీద (పత్యేకంగా గుర్రం, సింహం కలవాటిమీద) ప్రదర్శించే వారు.²⁵

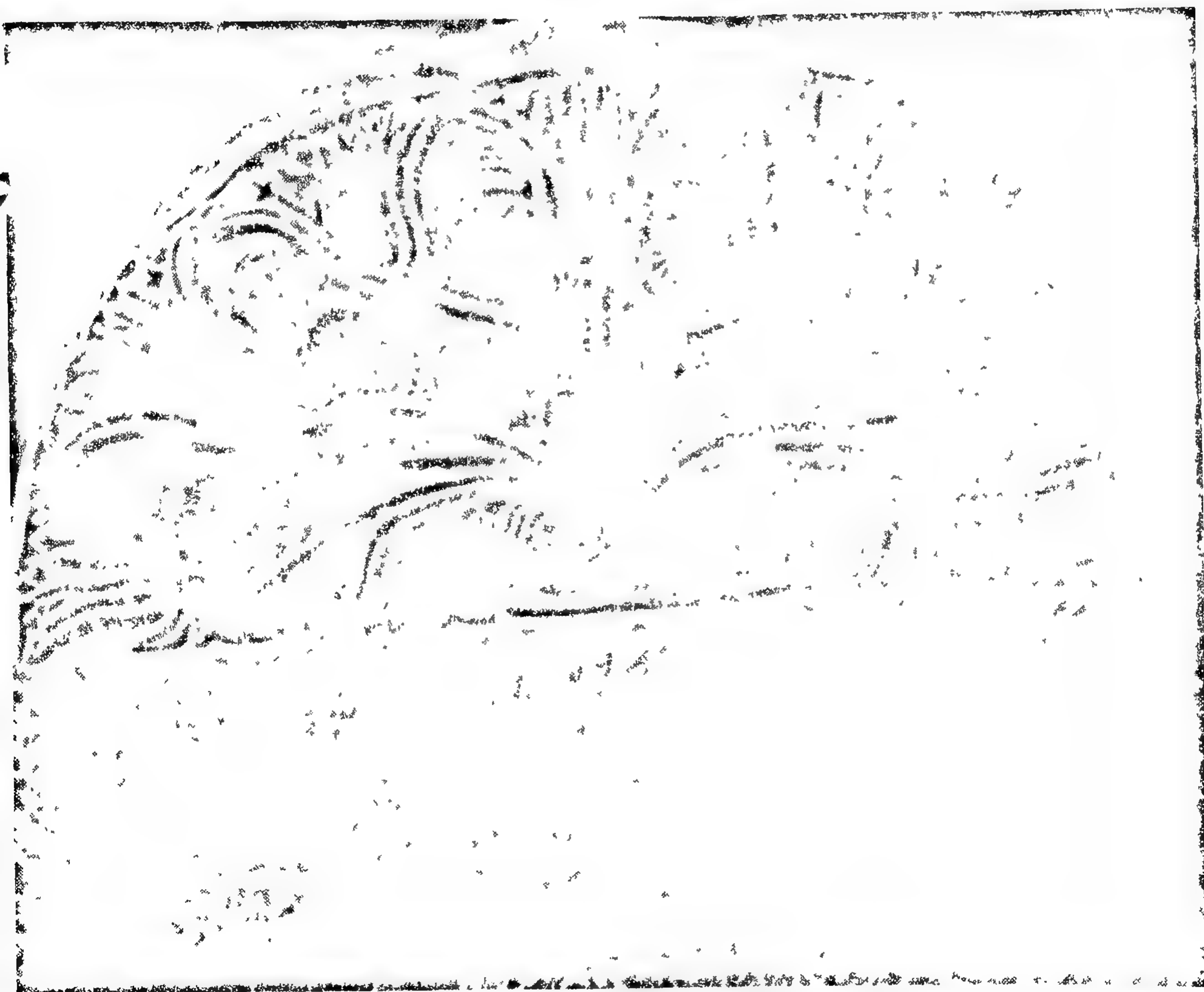
ఉపసర్గ వాడేవారు. శ్రీ అగ్ర గౌరవాన్ని సూచించే లక్షరం సాత వాహనులు ప్రసాదించిన సాం పదాయమే.

అంటే, మొట్టమొదటినుంచీ శ్రీవత్స చిహ్నాన్ని సాతవాహన రాజులు వాడేవారనటంలో సందేహం లేదనమాట. ఈ వంశం రాజులు మొదటినుంచీ విష్ణువు, శ్రీలక్ష్మి పూజ చేసేవారని స్పష్టం అవుతోంది. వారు ఎప్పుడూ తమ వంశంలో శ్రీ అన్న

సా త క ర్ణి

అనలు సాతకర్ణి అన్నపేరే కాయకాన్ని కలిగిసుంది. గోపాలా చారి ఎంతో సమంజసంగా చెప్పినట్లు సాతవాహన రాజులు, వారి

శ్రీ వ త్స చి హ్న ము

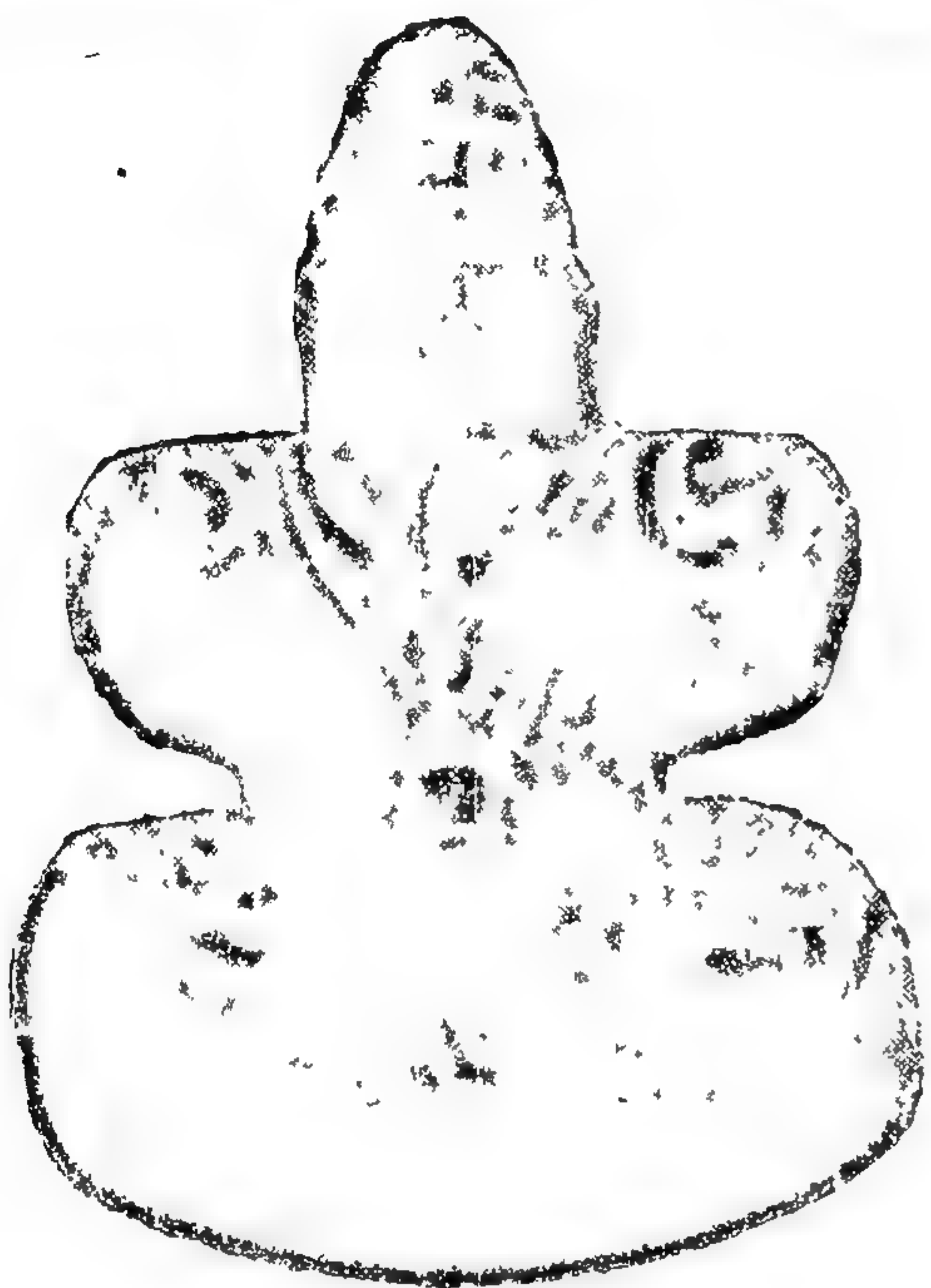

వివేచాత్మక - శ్రీవత్స, కల్పవృక్షము ప్రాచీనము అర చంద్రాకారపు శిలాశాసనము ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌నుండి లభించినది.

(కీ. పూ. రెండవ శతాబ్దము).

సామంతులు, చివరికి వారి అధికారులకూడా సాతకరి పేరు కలిగి ఉండేవారు. ²⁶ సాతవాహనులకి చెందని శాతవాహన చూసినట్లయితే ఇది తెలుస్తుంది. ఏటిలో ఈ పేరు కనిపిస్తుంది. ²⁷ సాతకర్ణి అనే రాజు

'సాతవాహనం' అనే. సమీప గ్రంథానికి గమ్యత సాతకుడిగానూ, పేరు పెట్టబడినట్లు చెప్పబడి ఉంది. ['ఇండియా' అన్న ఇంగ్లీషు పత్రికలో పడిన వ్యాసానికి అనువాదం.]

4 వ బొమ్మ శ్రీవత్స

తన బలాన్ని నిరూపించుకున్న అనంతరం ఇది పరిపాటి అయి ఉంటుంది ఇతను రెండవ సాతకరి తన మరెవరో కాకపోవచ్చు. మత్స్య పురాణంలో ఆరవవాడు, వాయుపురాణంలో నాలుగవవాడు, విష్ణు బ్రహ్మాండ పురాణంలో అయిదవవాడు ఇతనే. ఈ పురాణాలన్నీ ఇతను 56 వంశ తరాలు పాలించాడని చెబుతున్నాయి. మొదటి - సాతవాహన రాజులలో ఎవరూ ఇంత బలవంతుడుగా తోవడు. ఇతను వెలువరించిన వాణాజి పంఖ్య అధికంకముక ఈ సూచనకి మరింత బలం ఏర్పడుతోంది.

మన ఈ అనుశీలన ఒక విషయాన్ని తెలుపుతుంది-సాత్వాహన లేక సప్తవాహన అన్న గృహదేవత పేరుముందు (విష్ణువు పేరు) వంశనామం తరువాత ఒక రాజవంశం నామం, తదనంతరం ఒకవ్యక్తి పేరు, సాతకర్ణికి వర్ణయవదం అయి, చివరికి జవవదం ²⁸ పేరు అయింది. (సాతవాహనాహారం) అన్న విషయమే ఇది. ఒక శకం కూడా ఈ పేరుని పెట్టుకుంది. ²⁹ ఇంకా చెప్పాలంటే హాలు డనే సాతవాహనరాజు ఒక కనికరాదా: ఇతను తమిళభాష పోషకుడుగా కూడా పేరు పొందాడు. 'నన్నూల్ మయిలయి వాధన్ ఉరయి'లో

అ ధో జ్ఞా పి క లు

- (1) డి. డి. కోసాంబి, "డెమన్మెంట్ ఆఫ్ ది గోత్ర సిస్టమ్" పి.కె. గోకమ్మమొరేశన్ వాల్యూమ్ (పూవా 1960) 221. అంతేకాక అయస్, సాతకర్ణి లేదా పక్తికర్ణి (గుర్రం చెవి) చీలిన టోటెమ్ (Totem) అని చెప్పారు.
- (2) కాం. పెహెన్స్ హిస్టరీ ఆఫ్ ఇండియా, కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి (1957 వ్రతి) II, 299 పుట. దీనిని ఇక మీద పి.హెచ్.ఐ. అన్న అక్షరాల అ సూచించటం జరుగుతుంది.
- (3) హొండి 'సప్తవతి' లో వారి లేక త్రివిక్రముడు తక్కిన దేవుళ్లకన్నా ఎక్కువ అని చెప్పబడి వుంది. మొదటి సాతవాహన రాజులు వైదికమతానికి చెందినవారు, బ్రాహ్మణకులం వారు, ఒకప్పుడు విష్ణుభక్తులు అయి వంత మాత్రాన వారు తక్కిన మతాలని ఆశ్రయ చేశారని అనుకోసక్కర లేదు. అమరావతి, ప్రతిష్ఠానం, సాంచి, సోణిలలో బౌద్ధ ఆరామాలు పెరిగి, అలంకరింపబడటం సాతవాహన రాజుల ఉదార బుద్ధికి తార్కాణం.
- (4) డి. పి. హార్కర్, పెరెక్ట్ ఇన్స్క్రిప్షన్స్ బేరింగ్ ఆన్ ఇండియన్ హిస్టరీ అండ్ పీరియోషిషన్, (కలకత్తా 1965) 191, 33 వ చిత్ర పటం, నెం. 1. దీనిని ఎన్. ఐ. అన్న అక్షరాలతో సూచించవచ్చు.
- (5) ఎ. ఎ. మిరాజీ, మ్యామిస్మాటిక్ సీరీస్, నెం. 4, హైదరాబాదు 1950 1-3.
- (6) పి. హెచ్. ఐ. II, 384-388.
- (7) అడే 300.
- (8) హార్కర్ సంస్థ చెప్పినది 204, ఇంకా ఎస్.గ్రాఫియా ఇండియా 8, 60 తరువాతి పేజీలు (ఎ. ఇం. అన్న పొడి అక్షరాలు గమనించాలి.)
- (9) ఎన్. వెంకటరామయ్య, జర్నల్ ఆఫ్ ఇండియన్ హిస్టరీ, 43(1965) 242, బి. పి.
- (10) హెచ్. డి. సంకలియా, ఎన్. ఎ. దేవ్, ఐచ్. డి. అప్పారీ, సాఫియా ఎక్ హార్ట్, ప్రెమ్ హిస్టరీ టు ప్రీ హిస్టరీ ఇన్ నెవాపా, పూవా 1960. ఈ పుస్తకం సాతకర్ణి 1, సాతవాహన నాణాజి బొమ్మలు వివరాలు చాలా కనిపిస్తాయి. కొన్ని వాణాలు ఈ రాజులే అని మా పరిశోధనలు తెలిపాయి. ఈ పుస్తకం చూస్తే వివరాలు తెలియగలవు. ఇతరస్థలాలలో శ్రీవత్స చిహ్నంలో దొరికిన సాతవాహన నాణ్య వివరాల కోసం జర్నల్ ఆఫ్ ది న్యూ మిస్మాటిక్ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా (జె. ఎస్. ఎన్. ఐ.) 8, పుట 18, చిత్రపటం 2, నెం. 1. కొండా పూర్ ఉదాహరణలు

- వివరాని ఆచర్య్ ఆఫ్ భండార్కర్ వోరియంటర్ రిసర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్ (ఎ. బి. వో. ఆర్. ఐ.) 22, 181, చిత్రపటం 15, నెం. 1. ఎం. రామారావు, "సాతవాహన కాయస్థ్ ఇన్ ది ఆం. ప్ర. గవర్నమెంట్ మ్యూజియం, హైదరాబాద్ 1961, పుట 33 నెం. 17—19, 22 ఎ. వి. మిరాశీ "స్టడీస్ ఇన్ ఇండాలజీ" అనే పుస్తకంలో 3 వ సంపుటం, పుట 6, చిత్రపటం 1, నెం. 2 లో సాతవాహనరాజు నాణాల వివరాలు ఉంటాయి. బులెటిన్ ఆఫ్ ది డెక్కిన్ కాలేజీ రిసర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్ 6, పుటలు 141—42,, మిరాశీ వయన చెప్పిన పుస్తకం చిత్రపటం 1, నెం. 1, జర్నల్ ఆఫ్ ది ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ, ఒకటవ భాగం (1968), 123—135 పుటలలో ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం "ఎ యునైట్ సాతవాహన కాయస్థ్."
- (11) జె. అవాన్, కాటలాగ్ ఆఫ్ ది కాయస్థ్ ఆఫ్ ఎంషంట్ ఇండియా, లండన్ 1936, ఇంట్రడక్షన్ XXX, CXIII—CXIX 50—51.
- (12) జె. ఎస్. థెనర్జీ, డెవలప్మెంట్ ఆఫ్ హిందూ అయిక్నోగ్రఫీ, కలకత్తా 1959, పుటలు 104—05, 131, 141. చిత్రపటం 1 బొమ్మలు 14—15, చి. ప. VIII, నెం. 4.
- (13) సి. హెచ్. ఐ. 2, పుటలు 385
- (14) ఇండియన్ టెంపుల్ ఎండ్ స్కల్ప్చర్, పారిస్ 1959, బొమ్మ 22.
- (15) టి. ఎస్. బారువా, భార్హత్ 3, కలకత్తా 1937, చి. ప. ల 37, 35.
- (16) అర్కిలాజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా, అన్యవల్ రిపోర్ట్, 1913—1914, పుట 241.
- (17) ఇండియన్ అర్కియాలజీ 1965—66, ఏ రివ్యూ, 1—4. (ఐ. ఎ. ఆర్.)
- (18) అర్కిలాజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా 4 వ సంపుటం. ఇందులో చిత్రపటాలు , వివరాలు.
- (19) ఎస్. ఐ. 1965, 37. శ్రీ శివరామమూర్తి భారవేలుడి శాసనంలో ఈ చిహ్నాలు కనిపించటం గురించి వేరే సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించారు. "ఇది స్పష్ట శ్రీ అనటంలో సమానం. మంగళవాచకాన్ని ఈ విధంగా నూపించటం మనోహరంగా ఉంటుంది," అని ఆయన అంటారు. ఇది విజయే కావచ్చు కాని అన్ని అర్థవంతమయినవి ఉండగా ఈ చిహ్నాన్ని మాత్రం ఎప్పుకొనటం గమనించాలి. వేరే అర్థం చెప్పటం కూడా అవసరం. ఈ శాసనం భారవేలుడి దిగ్విజయాన్ని గురించి చెబుతుంది కనుక శ్రీవత్సం సాతవాహనుల సామ్రాజ్య చిహ్నం కనుక, భారవేలుడు సాతకర్ణి (1) విరాధ విజయాన్ని పేర్కొంటాడు. కనుక దీని ఎంపిక రాజకీయార్థం కలది అని మా అభిప్రాయం. పి. శివరామమూర్తి, "సాంస్క్రిట్ లిటరేచర్ ఎండ్ ఆర్ట్స్—మిర్రర్స్ ఆఫ్ ఇండియన్ కల్చర్" మెమోరియల్స్ ఆఫ్ ది ఎ. ఎస్. ఐ. 73, న్యూఢిల్లీ 1970, 98.
- (20) ఎంషంట్ ఇండియా, బులెటిన్ ఆఫ్ ది ఎ. ఎస్. ఐ. నెం. 6, న్యూ.ఢి. జనవరి 1950, చి. ప. 15—4.
- (21) అనే పుటలు 43—46, బొమ్మ 29, చి. ప. 18—డి
- (22) ఐ. ఎ. ఆర్. 1965—66, 1—55.
- (23) ఎస్. జి. డిక్షన్, ఎక్స్ పర్షన్స్ ఎట్ కవుండిస్ పురా (బాం. 1968) 137, చి. ప. 40, ఎ—5.
- (24) కె.డి.బాబిపాద్, న్యూ సాతవాహన కాయస్థ్ ఎండ్ ప్రెగెన్ట్ సెర్టియిఫికేట్ టు సాతవాహన హిస్టరీ ఇది న్యూసె. వారి 59 వ సమావేశంలో చవిద వ్యాసం. ఐ. ఎ. ఆర్. 1967—68, పుటలు 24, 63 కూడా చూడాలి.
- (25) కొండపుర్ నుంచి గౌతమీపుత్ర సాతకర్ణి వెలువరించిన సీసం నాణానికి ఎ. బి. ఐ. ఆర్. ఐ, 22, 181, చి. ప. 15, నెం. 1—4 చూడాలి. ఈ రాజు కొన్ని నాణ్యముల విరాధ వద్దం, శంఖం వంటి వైష్ణవ చిహ్నాలు ఉంటాయి. కోస్తా ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో ఇవి దొరికినట్లు తెలుస్తోంది. అమరావతి వద్ద ఒక గుర్రం రకం నాణం దొరికింది.— దీని విరాధ సింహాసనం విరాధ ఉండే శ్రీవత్స చిహ్నాన్ని చూడవచ్చు. అంటే, గౌతమీ పుత్ర సాతకర్ణి లు జయించిన ప్రాంతం విరాధుల అధికారాన్ని చాటుతున్నాడన్నమాట. ఈ నాణం 'సాతవాహనులను సుతిభాసుకరిన' (జి. ఎస్. ఎస్. ఐ 24, 178 — 179, చి. ప. 9, నెం. 19, 19 ఎ) అనే చిరుదాన్ని సమర్పిస్తుంది. వాణ్ణి పుత్ర పురుషుని నాణాల విరాధ శ్రీవత్స చిహ్నాలు ఉంటాయి. డా. వి. కె.నారాయణ హైదరాబాదులో ఒక నాణం దొరికిందని చెప్పారు. దీని విరాధ చక్రం. అక్షరాలు ఉన్నాయి. (జె. ఎస్. ఎస్. ఐ. 27 164 మొదటిది జె. ఎస్. ఎస్. ఐ. 24, పుటలు 178—179 రెండవది) చక్ర పురుషుడయిన విష్ణువు ఈ నాణం చిహ్నం అనటంలో సందేహం లేదు. వాణ్ణి పుత్ర శాతకర్ణి తన గుర్రం రకం నాణాల విరాధ శ్రీవత్సచిహ్నాన్ని ప్రదర్శిస్తూనే ఉన్నాడు. (ఐ. పి. 21, 173) గౌతమీ పుత్ర సాతకర్ణి యుద్ధ శ్రీల చైత్యరకం నాణ్యములు— శంఖం ఆరు, స్వస్తికా రకం వాటిలోనూ— శంఖం, పద్మం, స్వస్తికా గుర్తులని ప్రదర్శిస్తాయి. తీరాంధ్రప్రదేశ్ లో దొరికిన నాణాలు దానిని స్పష్టంగా నిరూపిస్తాయి. బులెటిన్ ఆఫ్ ది మదరాసు ప్రభుత్వం మ్యూజియం 1939, 16 రెండవ పుటనూరి, యజ్ఞశ్రీల నావ రకం నాణాలు చేప, శంఖము, కరిగి ఉంటాయి. చైత్య రకం ఎక్కువగా పద్మం, శంఖం, పద్మనిధి, శంఖుని కాక విష్ణువు, శ్రీలు కలిగి ఉంటాయి.
- (26) సి. హెచ్. ఐ. 300.
- (27) భారవేలుడి హాథిగుంప శాసనంలో ఇలాగ ఉంది— అచితయుత సాతకర్ణి ణిమ్ (ఎస్. ఐ. 215, 1.4) రుద్రరాముడి గిర్నార్ శాసనంలో— డక్తిగానధ పతేన్ — సాతకర్ణి — ద్విర్ — అసి. . . అని ఉంది. ఇ. ఐ. 8, 44, 1.12 కాంతి వర్మ యొక్క తాళగుండ శాసనంలో "ప్రేక్షుభీన్— సాతకర్ణి — అర్హిన్" అని ఉంది. (ఇ. ఐ. 8, 33 1.14)
- (28) రెండవ పురుషుని జంగ్లిగుండు శాసనం (మైకడోని శాసనం) (ఇ. ఐ. 14, 153—155. శివస్కందవర్మ యొక్క హిరవాడగిర్నార్ లో "సాతవాని రత్నో" అన్న మాటలు ఉంటాయి. ఎస్. ఐ. 463, 1.27
- (29) సి. హెచ్. ఐ, II, 294, నోట్ 1.

రక్తయజ్ఞం

శ్రీ కలువకొలను సదానంద

లాంటిది నీలాంబరాలలో ఆ అమ్మాయి ప్రశాంతికి అధి దేవతలా వుంది.

సుందరం ఆమెనే చూస్తున్నాడు.

ఆ అమ్మాయి అందమంతా ఆమె కళ్ళలో సింహాసనం నేసుకు కూర్చున్నది. ఆ కళ్ళలో అకాశపు వైశాల్యం, సముద్రపులోతు ఇవిడిపోయాయి. ఆ కళ్ళు మాటిమాటికీ అతనిమీదికే వాలు తు... 'వచ్చి ఎన్నేళ్ళకు కనిపిస్తున్నావు!' అంటూ పరిక రిస్తున్నాయి.

విదిలో సర్పని పెళ్ళిపందిరి. పందిరికింద కళ్యాణవేదిక. వధూవరులు పీటలమీద కూర్చున్నారు. పురోహితుడు మంత్రాలు వల్లిస్తున్నాడు. పెండ్లికి వచ్చిన జనం పందిటినిండా కూర్చున్నారు. పన్నీటి వాసనలు, పువ్వుల ఘుమఘుమలు, పట్టుచీరల రెసరెసలు, చేతిగాజుల గలగలలు, నవ్వుల కలకలలు, కనె సీల ల వాలుచూపులు... న న్మధుడ కొలుస్తదీరిన నిండుసభలా వున్నది పెండ్లిపందిరి.

సుందరం బస్సుదిగి, నరిగ్ ముహూర్తవేళకు పందిట్లో అడుగుపెట్టాడు. పెళ్ళికొడుకు తనకు దగ్గరిబంధువు. ముహూర్తం దాటిపోకముందే రాగలిగినందుకు చీలిగా నిట్టూర్చాడు సుందరం.

అతను కళ్యాణవేదికవైపు ఒకసారి చూశాడు. అలాచూసిన మరుక్షణమే ఆ అమ్మాయి అతని దూషి ని ఆకర్షించేసింది. పెళ్ళి కూతురికి కాస్త దగ్గరగా కూర్చున్నది ఆమె. సుందరం వచ్చిన మరుక్షణమే అతని తన చూపులతో కట్టిపడవేసింది. ఆమె మెడ త్రిప్పినా, ముందుకు వంగినా, నవ్వుగా నవ్వినా, వెనక్కితిరిగినా ఎందుకో కొద్దిగా విసుగును కెదర్చించినా-సుందరం మనస్సెందుకో తెలియకాని మాదుర్యంతో ఉ రూతయ్యిపోతున్నది.

శాంతమ్మత్త జ్ఞాపకం వచ్చిందతనికి. ఆమెకోసం పంది

ఎండ కాగిటో జారిపోయే పచ్చటి పిల్లకాలువలోని చేపపిల్లలా, మిలమిలలాడే అందమైన కళ్ళు.

1 వంశంగి మొగ లాంటి ముక్కు.

కెంపుల్లాంటి పెదాలు

అద్భుతవంటి చెక్కిళ్ళు.

మెత్తగా, ఒయ్యారంగ-వీపు మీదుగా జలపాతంలా కిందికి జారిన నల్లని నాల్గడ.

పచ్చని కొండకోనల అంచులను నృసింహ వేండ్ల వెన్నెలా నిండు యౌవనాని, కౌగిలించుకొన్న చామనచాయ.

ఏంత ఆశ్చర్యకరమైన సౌందర్యం!

సృష్టి లోని అందాలన్నీ ప్రోగై ప్రాణంపోసుకుని ఈ అమ్మాయిగా పుట్టిందేమో!

ఆమె తలలో తెల్లని మలెలు తురుముకొన్నది. లేత నీలం రంగు పువ్వుల పరికిణీ కట్టుకొన్నది అదేరంగు చోళీ తొడక్కున్నది. తెల్లపువ్వుల లేత ఆకువచరంగు వోడీ నేసుకుంది. ఈ రంగుల్లో ఆమె పురివిప్పిన నెమలిలా వుంది.

నీలంరంగు కంటబడితే-మనసును జోకొట్టి నిద్రపుచ్చినంత హాయిగా వుంటుంది. సుందరానికి. నీలంరంగు ఆరోగ్యకరమైన రంగు. కన్ను చెదిరే తీక్షణత, సునస్సు భరించలేక పకాకం అందులో వుండవు. నీలిమ కంటికి కాటుక లాంటిది. మనస్సుకు పన్నీటి వాన

అంతా చూపులు సారించాడు. శాంతస్మృత్య కనిపించింది. ఆమె పంట పరికి, పందిట్లోకి తిరుగుతూ పెళ్ళిశాంతకు అవసరమైన సామానులు ఒక్కొక్కటి అందించే పనిలో వుంది.

సుందరం మళ్ళీ ఆ అమ్మాయివైపు చూశాడు. పందిటిమీద కూర్చున్న కొబ్బరిమట్ల నడుమలోంచి ఉదయపు చిలిపి ఎండ ఆమె వెళ్ళిపోయిన పడి ముద్దు పెట్టుకొన్నది. ఆమె చెంబరు మీద అడం పెట్టుకున్నది. వక్కన కూర్చున్న పిల్లకు తన చూపుతోనే సుందరాన్ని చూపించి, ఆమె మీదికి ఒదిగి మెల్లగా ఏమో అంటున్నది.

అతను ఉలికిపడ్డాడు. గోటుమేళం తన తమ్మమంటూ అతనిగుండెలో ప్రతిధ్వనించింది. వరుడు పెళ్ళికూతురికి మంగళ గాతంకడుతున్నాడు. అందరూ అక్షంతః చల్లుతున్నారు సుందరం చెయ్యి కాస్త ఆలస్యంగా పైకి లేచింది. అతను గురిచూచి ఆ అమ్మాయి నెత్తిమీద పగేటటు అక్షంతలు విడిరాడు.

ఆమె తలెత్తి అతనివైపు చూచింది. నెత్తిమీది అక్షంతల్ని దులుపుకుంటూ తలంచుకుని నన్నగా నవ్వుకొంది. ఆమె వక్కన కూర్చున్న పిల్ల ఆ యిద ర్నీ చూస్తూ వెకిలిగా నవ్వింది.

'రామయ్య పెళ్ళికోడుకాయినే, మా సీతమ్మ పెళ్ళికూతురాయినే' అంటూ సన్యాసి వాయిస్తున్నారు మేళగాండు. పెళ్ళికి వచ్చిన జనమందా ఒకరొక్కరే పందిరి బయటకు వెళ్ళిపోతున్నారు. చదివింపురైపోయిన తరువాత నూతన దంపతులు కూడా లేచి ఇంటి లోపలికి వెళ్ళిపోయారు.

అది డబాయిలు. పెద్దదే. అయితే పెళ్ళికి వచ్చిన చుట్టాలు విక్రమ కాబట్టి ఇల్లు చాలటంలేదు అప్పటికప్పుడే కొందరు పెళ్ళి తీసుకుని ప్రయాణమైపోయినా—నందడీ, రద్దీమాత్రం తగ్గలేదు.

పెళ్ళికి వచ్చిన తోడికోడళ్ళతో మాట్లాడుతూ హోల్స్ కూర్చున్నది శాంతస్మృత్య. అక్కడే ఒకవారగా ఉన్న ఆమెకుని కూర్చున్నది, సుందరాన్ని ఆకర్షించిన ఆ అమ్మాయి.

సుందరం హోల్స్ పరికి తొంగిచూశాడు శాంతస్మృత్య చిరు నవ్వుతో అతన్ని పరామర్శించింది.

'రా నాయనా సుందరం బాగున్నావా?'

'బాగున్నాత్తయ్యా!'

'అమ్మ కులాసానే గదూ?'

'ఊ!'

ఆ అమ్మాయి కళ్ళు కిందికి వార్చి, చూపులు మాత్రం సుందరంపై న నిలిపి, కొంగురీసి వేలికి చుట్టుకుంటుంది.

అందరు అడవాళ్ళమధ్య హాస్యం పాడనిపించింది సుందరానికి. ఆ అమ్మాయిని కొత్తమనిషిని చూచినట్లు, మామూ 'ఆ పిల్ల ఎవ రత్తయ్యా?' అని అడిగాడు.

ఆ ప్రశ్న విని శాంతమ్మ నవ్వింది.

ఆ అమ్మాయి కూడా నవ్వింది, నోట్స్ దాచుకున్న ముత్యాల వరుస బయటపడేలా.

'ఎవరో దాన్నే అడుగు నాయనా!'

'లెరియనట్లు అడుగుతావేరా సుందరా? అది నీ పెళ్ళామే కదా!' అన్నది శాంతమ్మ తోడికోడలొకామె.

అందరూ నవ్వేరు.

ఆ పిల్లముఖం సెగు తో ఏ రబారింది.

ఆమె ఎవరో అతనికి తెలుసు.

'ఏం సుశీ?... ' అన్నాడు.

'ఏం బావా?... ' అంది.

బావా అనే సంబోధన అతనికి కొత్తగాను, నింజో తీయ గానూ వుంది. అంతమందిలో ఆమెతో ఏం మాట్లాడారో అతనికి తోచలేదు సెగు వేసింది శాంతమ్మవైపు తిరిగి, 'మామయ్య కూడా వచ్చాడా అత్తయ్యా?' అన్నాడు.

'బయట వున్నారు, చూడు నాయనా!'

సుందరం బయటకు నడిచాడు.

'సుశీల పెళ్ళి ఎప్పుడు చెయ్యాలనుకున్నావక్కా?' అని అడి గింది తోడికోడలు

'వాడేమంటావో తెలుసుకోవద్దా?' అంది శాంతమ్మ.

'ఏమంటాడు? వద్దనకుండా చేసుకు టాడు. ఇదేమన్నా వాడంటే ఏమోగానీ...'

సుశీలేదే ఎంటాదవైపు వెళ్ళి యిది.

ఆ మాటలు సుందరం చెనలో నడాయి.

'సుశీల వాద్యంబుందా? ..అలాఅనేస్తే, తరవాత ఈ బతుకు బతక్కనేతేనే?...అనదు. నాకు తెలుసు!...నాకుగత యంతెరికి తెలుసు?...'

* * *

శాంతమ్మ సుందరానికి మేనత్త అవుతుంది.

భర్తతో, ఐదుగురు పిల్లలతో ఓ పల్లెటూళ్ళో వుంటోంది ఆమె.

పీనయ్యమామ ఓ నన్నపాటి రెండు. తనకున్న ఎకరం మాగాణితో, నాలుగెకరాల మెట్టభూమితో సంపాదం గడుపుకుంటున్నాడతను.

సుశీల వారి మొదటి సంతానం.

చిన్నప్పటినుంచీ ఆమెతో సుందరానికి బాగా చనువు వుంది. అప్పడప్పుడూ సెలవుల్లో అత్తయ్య యింటికి వెళ్ళేవాడతను. అక్కడ సెలవులంతా సరదాగా గడిపి యింటికి తిరిగి వెళ్ళేవాడు.

తామ సుశీలను చివరిసారిగా చూచి యిప్పటికీ ఐదేళ్ళవుతున్నాయి. ఐదేళ్ళక్రితం స్కూల్ పై నల్ పరీక్ష వాసి, వాళ్ళింటికి వెళ్ళాడు తాను. నెలరోజులపాటు అక్కడే వున్నాడు.

మరపురాని రోజులవి.

సహజ శిందర్యాన్ని, చలదనాన్ని, పచ్చదనాన్ని, ప్రకాంతతను ప్రేమించే తనకు ఆ పల్లె వాతావరణం మనస్సుకు హత్తుకుపోయెంత పోయిందీ. చుట్టూ పచ్చని పైరులు, చెరుకుదోటలు, మామిడితోపులు, వాటిచుట్టూ ఎరటి గుట్టలు, ఆ గుట్టల అంచులో మేపే అరమందలు, పల్లెచుట్టూ పొలాల్లో ఎక్కడ చూసినా ఏదో ఒక పనిచేసుకుంటూ కనిపించే పల్లె పజలు...ఇంకా తన కళ్ళకు కట్టినట్లే నన్నాయి ఆ దృశ్యాలు. ఎండ, ఎండలో చెట కింద నీడలు, నీడల్లో చల్లదనం; వీలాకాశం, బరువుగా కదిలే మబ్బులు, వాన, వానలో స్నానమాడే చెట్లు, వాన జల్లులోని పులికింత, వాన వెలసిన తరువాత కాళ్ళక్రింద జారే బురద, ఆకాశంలో మొలిచే ఇం దధమస్సు...బాగా జ్ఞానకం వున్నాయి.

పిల్లలంతా జట్టుగట్టి పొలం వెంబడి తిరిగేవాళ్ళు. నీమ

చి తకాయలు, వెల్క్కాయలు, మామిడిపిందెలు కోసుకుని తినేవాళ్ళు. దావుల్లో ఈదులాడేవాళ్ళు. కోతికొమ్మలాట లాడేవాళ్ళు.

పల్లె పక్కనే చెరువు వుంది. సుందరం రోజూ సాయం కాలాల్లో ఆ చెరువు గట్టుమీదికి వెళ్ళేవాడు. చెరువులోని నీళ్ళ అలలు అలలుగా ఒడును తాకేవి. చెరువుమీది నంచి పల్లవి గా దూనుకొచ్చేది. పడమటి ఆకాశం ఎరగా నీళ్ళలో ప్రతిబింబించే తెల్లటి కొంగలు గట్లవెంబడి ఎగురుతూ వీలుచిక్కినప్పుడలా ఒక్కొక్కన చేపల్ని వోటగంచుకునేవి రైతులు నీళ్ళలో దిగి పశువుకి కడిగేవారు. పల్లె వడుచులు గడ్డిమోవులు తలపైన బెట్టుకు చెరువుగట్టుమీదుగా నడిచి వచ్చేవాళ్ళు దూరంగా ఒకవైపునుండి కోయిల కూత వినబడేది. మరోవైపునుండి ఎవరో పాడే పల్లెపాట గాలిలో సన్నగా తేలివచ్చేది. సుందరం ముగ్గుడ పోయి కూర్చునేవాడ. అప్పుడప్పుడూ తాను చూచిన దృశ్యాలను కాగితంమీద పెన్సిలుతో గీచేవాడు. వాటిని సుశీల కీచేవాడు. ఆమె వాటిని తీసుకెళ్ళి తన స్నేహితురాండకు చూపేది.

ఆ పల్లెలో చాలమందిని పూరిండే ! పీనయ్య మామగ కూడా ! వికారమైన లోగిలిలో ఐదేసి అంజార పూరిండు, రెండన్నాయి. పంట చేసుకోటానికి ఓ చుట్టు గుడిసె వుంది. ఎంతవెన ! జేదబావి, పిరడూ వున్నాయి ఇంటిచుట్టూ, కోటగోడలా పెద మదురుగోడ. ఆ గోడల పై తాగంలో చేతులు చేరేసే గజముక్కలు అయినా, తాను ఆ గోడలమీద ఎంతో చాకచక్లంతో నడిచేవాడు. అగోడమీదిపెక్కి, సెలవోని మునగచెట్లోంచి మునగకాయలు కోలేవాడు; అతను మునగకాయలు కోస్తూంటే, సుశీల క్రిందవుండి వాటిని ఏరుకునేది.

ఆ యింట్లో ఒక నలటి గేదె వుండేది. పాలు, పెరుగు మజ్జిగకు కొరతేవుండేదికాదు. సుందరం ఒక్కోసారి సందాగా దాని పగ్గంవిప్పి చేతబట్టుకుని 'మేతకోసం పొలాలవెంబడి తోలుకు నేలే' వాడు. అప్పుడు సుశీల గంప, చెక్కుడుపారతీసి చంకన బెట్టుకు 'గడ్డికి వస్తా' వంటూ వెంటబడేది.

ఆమె సుందరానికంటే మూడేళ్ళ చిన్నది అప్పుడే ఎనిమిదే తరగతి పరీక్ష వ్రాసింది. నన్నగా వుండేది. పానడ, జాకెట్టు వేసుకునేది. వోరుకాంత దుదుకు. సుందరం అంటే మర్నాడు చూపేది కాదు. అతనితో గిల్లికజ్జాలు పెట్టుకునేది. అన్ని

సుందరం' అనే పేరుతో. కయ్యాలాడుకున్నప్పుడు 'ఒరే' అనేది. సుందరానికి ఒళ్ళు మండిపోయేది అతను ఆమెను గట్టిగా పట్టుకునే వాడు ఆమె రెచ్చపోయి, అతన్ని బూతులు తిట్టేది.

నెలరోజులండి చాలా నిరాశతో యింటికి వారలిపోయాడు. సుందరం అతని నిరాశకు కారణం సీనయ్య మామ!...సుందరం చాలా కలివైనవాడు. స్కూల్ ఫ్రెన్డ్ దాకా మంచిమార్కులతో ప్యాసవుతూ వాడు. అంబికి కాలేజీలో చేరానిప్పుంది. సో, మతులేదు. శాంత మృత్యుకంటే అప్పులెంతవరూలేదు. కాలేజీలో చేరటానికి సీనయ్య దేయూత లభిస్తుందని అతడు ఆశించాడు. అయితే సీనయ్య నండి అతనికి నిరాశాజనకమైన వెమాధానం వచ్చింది. 'నన్నెంచెయ్య మంటావు నాయనా?... నీకు నహాయవడగల నీ తిలో నను తం లేను. నా పరిస్థితి కూడా ఏమీ బాగాలేదు ఈవిడు వర్కాలాలేవు. నంటలా-వండలేదు అప్పుల్లో వున్నాను. ఏమీ అనుకోవద్దు. ఏదైనా ఉద్యోగం కోసం నయత్నం చెయ్యి అంతగా నీకు కాలేజీలో చేరాని వుంటే, ఈ సంవత్సరం ఏలాగో అవ్వవచ్చు. వచ్చే సంవత్సరం మైనా నా పరిస్థితి బాగుంటుందేమో చూద్దాము? అన్నాడు.

సుందరం యింటికి వెళ్ళిపోయాడు.

అతనికి శాంతమృత్యు మీద, సీనయ్యమామమీద కోపం వచ్చింది. ఇంకెప్పుడూ వాళ్ళవూరికి వెళ్ళకూడద, వాళ్ళముఖం చూడకూడదని ఏదైనా ఉద్యోగం సంపాదించుకుని వాళ్ళ కన్నులు కుటేలా వచ్చగా బతకాలనీ అనుకున్నాడు.

అతనికి సుశీలమీదకూడా కోపం వచ్చింది. తనమీద వాళ్ళకు ఆమాతం అభిమానం లేకపోతే, వాళ్ళమ్మాయిని తానెందుకు పెళ్ళిచేసుకోవాలి? దాన్ని చేసుకోకూడదు. బోడిపిల్ల! ప్రపంచంలో తనకు వేరే పితే దొరకదా?...అనుకున్నాడు.

చదేళ్ళు గడిచిపోయాయి.

మళ్ళీ అతనప్పుడూ ఆవూరు వెళ్ళలేదు. కాం కమాన అతని పసితనపు పట్టుదల నడలిపోసాగింది. సుశీల మాత్రం అతని ప్రాధయంలో స్థిరంగా పీటవేసుకుని కూర్చుంటుపోయింది. 'సుశీల ఈ పాటికి వాణీ వేసుకుంటూ వుంటుంది. ఇప్పుడు పెద్దదై వుంటుంది...అప్పుడప్పుడూ నన్ను గురించి తలపోస్తూ వుంటుంది...

నేనెప్పుడైనా వాళ్ళవూరికి వస్తానని విడుదలచూస్తూ వుంటుంది... నన్ను చూడాలని బలబలపడుతూ వుంటుంది...' ఈ విధంగా అతని ఆలోచనలు నడుగెత్తేవి.

సుశీల యిలా వాతాత్ముగా తనకంటబడుతుందని అతడనుకోలేదు. సుశీల నిద్దదైంది అవయవాలు నిండుగా ఎదిగి, అందమే సోకుచేసుకున్నట్లుంది. ఇప్పుడామె పి. యు. సి. పూర్తిచేసి చదువు మానేసింది. ఆమె సోగళ్ళను, సంస్కారయ తమైన ప్రవర్తనను చూచి, అతని మనస్సు ఒక నిధిమైన గౌరవభావంతో నిండపోయింది.

మె నన్నని మెడకు తాడుకట్టి, ఆ భువన మోహన సౌందర్యాన్ని, ఆ మధురతర యౌవనాన్ని తనవిడేసుకోవాలనిపిస్తోంది

'సుశీల! నా సుశీల! ఎప్పుడు? ఆ మధురవేళ ఎప్పుడు?' అంటూ అతని గుండె కలవరించింది.

సియంకాలం కాబోతున్నది.

సుశీల కనిపించటంలేదు.

సుందరం ఏదో పనివుచ్చలు కరింలా ఓసారి కరియదీగి, కిడిలోకి నచ్చాడు. ఇంటి వెక్కన ఎండి.జాన దూరంలో ఓచిన్న మామిడితోట వుంది. ఆతోటలో కొందరు చిన్నపిల్లలు కనిపించారు. వాళ్ళ కథ సుశీల కనిపించింది

సుందరం తోటవైపు నడిచాడు.

మామిడిచెట్టు పూతదొడగలేదు. ఆకులింకా చిగురే వా పెట లేదు. వరి గా ముదిరిపోయిన ఆకులు గరిగింతుంటున్నాయి. ఆ తోటలో ఒకవైపున జామచెట్టుంది. పిల్లలంతా రాళ్ళతో పిందెల్ని రంగొడుతున్నారు. సుశీల పైకి గెంతుతూ కిందికొమ్మలో వున్న దోరకాయను అందుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ వుంది. సుశీల పెద్దతమ్ముడు కిరీటి చిటారు కొమ్మలో కూర్చుని వున్నాడు.

సుందరం ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

జాంకాయలు కోసుకుంటున్నావా సుశీ?

ఆమె మాట్లాడలేదు. ఓ పిందెను కసుక్కున కొరికి అవతరి పోరేసింది.

ఆమెతో ఏదో ఒకటి మాట్లాడాలని తొందరగా ఆలోచిస్తూ వ్నాడు సుందరం. 'ఉదయం, నీ పక్కన కూర్చున్న పిల్లలో ఏమిటి మన్యం న్నదీ?' అన్నాడు.

అమె చిటారు కొమ్మనె పు చూస్తూ 'నిన్ను గురించి కాదులే!' అంది.

'నన్ను గురించే! నాకు తెలుసు!'

'అక్కయ్యా! మంచి పండు దొరికింది. ఇదిగో...' అంటూ కొమ్మ పైనుంచి కేకవేశాడు కిరీటి.

దవ్వమంటూ పండు నేలమీద పడింది.

సుశీల ఎంగి, దాన్ని చేతికి తీసుకుని కొంచెం కొరుక్కుంది. మిగిలిన పండు సుందరం చేతిరోకుక్కి, తోటలోనుంచి గబగబా వెళ్ళిపోయింది.

సుందరం ఆ పండువైపు చూశాడు.

'ఇది ఉడత కొరికిన పండుకాదు. చిలక కొరికిన పండు కాదు. సుశీల కొరికిన పండు! ఆహా! దీనిముందు అమృతం ఎందుకూ?'

* * *

సాయంకాలమైంది.

సీనయ్య మామవాళ్ళు బంధువులందరిదగ్గర సెలవు తీసుకుని ప్రయాణానికి సన్నద్ధమౌతున్నారు.

'ఏం సుందరం? మావూరికి రావడం బొత్తిగా మాను కున్నావు. నీలుచేసుకుని మీ అమ్మను తీసుకుని ఒకసారి రారాదూ?' అన్నాడు సీనయ్య.

'వాస్తాంతే మామయ్యా!...ఇప్పుడు మాయింటికొచ్చి వెళ్ళ రాదూ మీరు?'

'ఎక్కడి పనులలాగే వున్నాయి సుందరం. తీరిక దొరికాక వాస్తాంతే!'

'నువ్వె నా రాకూడదా అత్తయ్యా?'

'దానండీ!...మా వదిల్చి చూపి చాలా రోజులైంది. సుందరంతో వెళ్ళి ఓ రోజు వుండి వస్తాను.' అంది శాంతమ్మ.

'సరే! క్షేమంగా వెళ్ళి లాభంగా రా!' అంటూ నవ్వాడు సీనయ్య.

అందరూ రోడు మీదికి వచ్చారు.

కొంతసేపటికి సీనయ్య వాళ్ళు వెళ్ళవలసిన బస్సు వచ్చింది సీనయ్య, పిల్లలు బస్సులోకి ఎక్కి కూర్చున్నారు.

సుందరం సుశీలవైపు చూశాడు.

'వెళ్ళాస్తా బావా!' అంది సుశీల.

'వెళ్ళరా సుశీ!'

వెడులాన్న బస్సులోనుంచి స్నేహపూర్వకంగా నేయివూసింది సుశీల. బస్సు కసుమరుగైపోయింది.

సుందరం తీయని బాధతో నడిచి వెళ్ళి రోడు పక్కన చింత చెట్టు కిందవున్న రాతి తిన్నెమీద అత్తయ్య పక్కన కూర్చున్నాడు.

శాంతమ్మ అతన్ని చూస్తూ కూర్చున్నది. సుందరం సిగ్గు వడి తలొంచుకున్నాడు.

'సుశీలకు సంబంధాలొస్తున్నాయి బాబూ! వాళ్ళకు ఏమీ చెప్పలేకుండా వున్నాము...ఏమంటావు నువ్వు?'

'...మీ ఇష్టం అత్తయ్యా!'

'అంటే...?'

'మీరు ఏం చేసినా నాకు సంతోషమే!'

'సుశీలను నీ కివ్వనా?'

సుందరం నవ్వాడు.

'అమ్మతో కూడా ఒకమాట చెప్పిత్తయ్యా!'

'మరిప్పుడు-నేను నీవెంట రావడం ఎందుకనుకున్నావు?...'

అంతలో బస్సు వచ్చింది. ఇద్దరూ బస్సులోకి ఎక్కారు.

గతులైన రోడ్డుమీద బస్సు దిగుతూ ఎక్కుతూ మలుపులు తిరుగుతూ పోతోంది. కిటికీలలోంచి గాలి చల్లగా వీస్తోంది. పడమటి ఆకాశం ముఖనిండా కుంకుమ పులుముకుంటోంది. రోడ్డు పక్కన పచ్చని చెట్లు, పొలాలు వెనక్కి వరుగిడుతున్నాయి. పొలాలో సని ముగించుకొన్న రైతులు ఇళ్ళకు మరలుతున్నారు. ఆకాశంలో పక్షులు బారులు తీరి ఎగురుతున్నాయి.

ఇవేమీ సుందరానికి కనిపించటంలేదు.

అతని నంచేం 'దియాలూ ఇక్కడలేవు.

అవి సుశీలతోబాటుగా మరో బస్సువెంట దూసుకు పోతున్నాయి.

...ఇవ్వడు సుశీల ఆ బస్సులో కూర్చుని వుంటుంది. తన లాగే పరధ్యానంగా వుంటుంది తనను గురించే తలపోస్తూ వుంటుంది పాపం తన గుండెలోలాగే ఆమె గుండెలోనూ తీయనిబాధ సుళ్ళు తిరుగుతూ వుంటుంది...ఆహా! ఈరోజు ఎంత మంచిరోజు! బతుకంతా యిలాంటి రోజులేపుంటే ఎంత బాగుంటుంది!...బహుశా మోక్షమంటే అదేనేమో!

బదుమైత్యా 'బదు చిటికెలో' వెనక్కు జారిపోయావి.

'సుందరం! లే! వూచేసింది!' అంటూ విపు తట్టింది శాంతమ్మ.

2

ఈ రోజుల్లో సామాన్యుడు మానవర్యాదతో గుట్టుగా బ్రతకాలంటే కేవలం ఒక్క ఉపాధి మాత్రమే చాలదు. ఏదో విధమైన అదనపు సంపాదనకూడా వుండాలి. కొద్దిపాటి అస్తిపాస్తులైనా వుండాలి. కనీసం వెలనెరా అద్దెచెల్లించే దౌర్యాగ్యం లేకుండా ఒ చిన్న న్యంత యిల్లయినా వుండాలి. ఆంత మాత్రమైనా లేనివాడు మనిషిగా పుట్టడంకంటే మానై పుట్టడం మేలు!

సుందరం మనిషే! అతనికి ఆ వూళ్ళో ఓ పెంకుటిలు వుంది.

తండ్రి యిచ్చిపోయిన స్థిరాస్తి అది.

సుందరం తండ్రి ఏదో చిన్న ఉద్యోగం చేసుకుంటూ వుండేవాడు. ఒక్క శాంతమ్మతప్ప అతనికి అక్కచెరె శృగాని, అన్నదమ్ములుగానీ లేరు. తాను సంపాదించి చెల్లెలికి న్యాయంగా పెళ్ళి చేశాడతను. అతని భార్య రాజమ్మ. సుందరం ఒకడే కొడుకు. ఆ కొడుకుమీద అతనికి వినో ఆశలుండేవి. వాణ్ణి బాగా చదివించి, కొండంతవాణ్ణి చేయాలని అతడు కలలుగనేవాడు. కానీ, దురదృష్టవశాత్తూ- సుందరానికి పదేళ్ళయినా నిండకముందే అతడు ఈ లోకాన్ని వదిలి వెళ్ళిపోయాడు.

అతడుస్వంతవరకు యింటి గడవ దాటకుండా బ్రచికింది రాజమ్మ. ఆమెకు లోకానుభవం లేదు. తన పసుపుకుంకం చెవి

పోగానే-తనచూటూ చీకటి అలుముకున్నట్టయింది ఆమెకు. తనను, తనబిడ్డను ఆదుకోగల అప్పులెవడూ కనిపించలేదు.. అపరి కర్మకు వచ్చిన చుట్టాలందరూ ఓదార్చి, ధైర్యం చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

రాజమ్మ జారిపోయే ధైర్యాన్ని కూడదీసుకుంది. 'నాయనా! నేనున్నానురా బాబూ! నిన్ను మీ నాన్నలా పెంచుతాను నిన్నో యింటివాణ్ణి చేసి తీరతాను...' అంటూ కొడుకును ముద్దు పెట్టుకుంది. ఆమెకు వాడు, వాడికి ఆమె తోడుగా మిగిలారు.

పాట గడవటానికి పారుగిళ్ళలో పాచిపని మొదలుపెట్టింది రాజమ్మ. నిమిషమైనా తిరుబడి లేకుండా కష్టపడేది. వాళ్ళిచ్చే ఉపాహారమో, తినుబండారమో ఆదరాబాదరా యింటికి తీసుకువచ్చి సుందరానికిచ్చేది. పారుగిళ్ళ కూరలలోనే పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడు సుందరం.

సుందరం స్కూల్లో చేరగానే మంచిబట్టలు కొవలసి వచ్చాయి. అతడు కోరినబట్టలు కుట్టించేది రాజమ్మ. అతనికి పుస్తకాలంటే పాణం. ఒక్క పుస్తకం తప్పకుండా అన్నీ కొనేవాడు. పాతపుస్తకాలంటే అతనికి గిట్టవు. అన్నీ కొత్తవే కావాలి. వాటికి అందంగా అట్టలు వేసుకునేవాడు. ముచ్చటైన దస్తూరీతో నోట్లు అన్నీ ఓపిగ్గా వ్రాసుకునేవాడు. వాటినిచూచి మేషా ర్న మెచ్చుకునేవారు.

అతనికి చదువు బాగా ఒంటబటింది. క్లాసంతా ఫస్టు మార్కులు తనవే! నవత్యరాంతంలో జరిగే వ్యాసరచన, వక్తృత్వపు సెటిలో బహుమతులన్నీ తనవే!...ఇక డ్రాయింగ్ నలేనరి!... స్కూల్ ఫైనల్ లో కాస్త బద్దకించాడు. లేకపోలే తనపేరు మెరిచి బోర్డులోకి విక్కివుండేది.

సుందరం తన భవిష్యత్తును గురించి ఎప్పుడూ ఆలోచించలేదు. స్కూల్ ఫైనల్ పాసవగానే-ఇక తాను ఏం చెయ్యాలి అన్న ప్రశ్న ఎదురైంది. చదువుకోవాలన్నదే అతని అభిమతం అయితే అంతటి ప్రితిగతులు తనకులేవు. సహాయం చేయగలిగిన బంధువులా-లేరు. సీనయ్య మామమీద గుడి గా కొంచెం ఆశపెట్టుకున్నాడు ఆ ఆశకూడా వమ్మయి పోయింది. తన తరితార యింతే అనుకున్నాడు.

టీచర్, పెయినింగుకు దరఖాస్తు పెట్టాడు. ఎప్పుడో కోర్సులో సీటుదొరికింది. పైనింగు ఒక్క నవత్యరం. ఆ నవ

తగ్గర కాలంలో తాను ఇలేజీలో చేరలేకపోయానే అప్పజాధు మరచి పోయాడు. ఇక తన కర వ్యం ఒకటే! ఉద్యోగంలో జీవితంలో పీరినదాని ఆమెను పుణపెట్టాలి. తన తల్లి దాస్యంలో మగ్గి పోతున్నది ఆమెను దాల్చి విముక్తురాలి చేయడమే తనదీక్ష!... కాల బాగచిన ఆమె చేతుల్ని చూచినప్పుడల్లా సుందరంగుండె కదిలి పోయేది. తనను పెంచిపోషించడంకోసం తనతల్లి ఒళ్ళు గుల జేసు కుంటున్నది.

ట్రైనింగులోవున్న రోజుల్లో-మి తులు కొందరు ఓ జ్యోతి మ్మడి దగ్గర జోస్యం చెప్పించుకుంటుంటే-తాను కూడా చెయ్యి చూపించాడు సుందరం.

అతడు పరీక్షల్లో ప్లానవుతాడని చెప్పాడు జ్యోతిమ్మడు. నిండుగా ఎనభై ఏళ్ళు బ్రతుకుతాడన్నాడు. ఓ పెళ్ళామూ, ఓ పియ్య రాలూ వుంటారనీ, ఒక్కొక్కరికీ నలుగురేసి పిల్లలు పుడతారనీ చెప్పాడు. అతడు తల్లిదండ్రులకు అన్నం పెట్టడని అన్నాడు.

ఆ చివరిమాటతో సుందరం మనస్సు చిచ్చుకుమంది. ఆ రాత్రి అతనికి నిద్రపట్టలేదు...అయ్యో! ఇంతకంటే విపరీతం యింకేముంటుంది? తాను తన తల్లికి అన్నం పెటడా? అయితే తానెందుకు బ్రతికున్నట్టు? ఆమె తనకోసం ఇంతగా ఎందుకు పాటు పడుతున్నట్టు? అమ్మ నిజంగా భూదేవి. ఎన్ని కష్టాలు భరిస్తు న్నది! ఎంత చాకిరీ చేస్తున్నది! ఎంత సహనాన్ని చూపుతున్నది! ఎవరికోసం? తనకోసమేకదా? తాను తింటే ఆమె కడుపు నిండి పోతుంది. తాను నీళ్ళు త్రాగితే ఆమె దప్పి తీరిపోతుంది. తాను ఎద్రపోతే ఆమె కళ్ళు చల్లబడతాయి. కూలిచేసిన డబ్బులతో తనను చదివించింది. పుస్తకాలు కొనిపెట్టింది. బట్టలు కొనిపెట్టింది. సినిమాలకు సరదాకు డబ్బులిచ్చింది. ఆమె చర్మంతో తనకు చెవ్కలు కుట్టియిచ్చింది. ఆమె ఎముకల గూడులా తయారైంది. చేతులు పుండ్రయిపోయాయి. కేవలం తనను చూచుకుంటూ బ్రతుకుతున్నది. అటువంటి తల్లికి అన్నం పెట్టకపోవడం ఎంత అన్యాయం! రాక్షసుడైనా ఆ పనిచేయగలడా?...తన తల్లి అన్నమైనా శేకుండా నడినీధిలో నిలబడబోతున్నదా? అబ్బ! తమమకుంటేనే గుండె చెరువై పోతున్నది...

...సుందరం నేత్రాల్లో కన్నీళ్ళు ఉబికాయి!

'అబద్ధం! అలా అబద్ధం! ఆ జ్యోతిమ్మడికేమీ తెలియదు.

జోస్యమేమిటి, అది జరిగేదేమిటి? బతకటానికి అదోవేషం! అమ్మదా చెయ్యి విడువకు. ఆమెను సుఖపెడతాను. ఆమెకంటే మించిం ఈ ప్రపంచం నా కింకేముంది?...అమ్మకు నేను అన్నం పెట్టక పోవడంకంటే గొప్ప విచిత్రం యింకేముంది?

సుందరం మనస్సు అలసి విడపోయింది.

అతడు ట్రైనింగు ప్లానయిన తరువాత కొంత కాలానికి- వంచానాతి నమిలిరోని మారుమూల కుగ్రామంలో ఉద్యోగం దొరికింది. రాజమ్మకు పొరుగిళ్ళ చాకిరీనుండి విముక్తి లభించింది. ఒక సంవత్సరకాలం ఆ గ్రామంలో పనిచేశాక, సుందరం జ్యోగిమావై బదిలీ చేయించుకున్నాడు. తల్లి ఒడిలాంటి తన యింట్లో, లండన్ నుండి తనకు సంకమించిన ఆ పెంకుటింట్లో, సుందరం బతుకు సాఫీగా సాగి పోతున్నది.

3

'ఏం కాంతా?...ఇన్నాళ్ళకు మాయంటికి దారి కనిపించిందా? అన్నది రాజమ్మ.

'ఏం చెయ్యను వదినా? ఈ పిల్లల్లోను, ఇంటి వమలలోను హిరీ నలుపుకోలేక పోతున్నాను. రానాలి రానాలి అమలుంటూనే ఉంటు గుండెపోతున్నాయి...'

'మళ్ళీ ఎలా వుంది?'

'పెండ్లి కెదిగింది. ఏం, ముందు దాన్ని గురించే అడుగు తున్నావు? ఏ కొడుకూ కోడలూ తప్ప తక్కినవాళ్ళ దాగోగులు అవ సరం లేదనుకున్నావా?'

'నా కొడుకూ కోడలంటా వేమిటి? నీ కూతురూ అబ్బడూ అను!' అంటూ నవ్వింది రాజమ్మ.

గోపమీదున్న అన్నగారి ఫోటోను చూచి కాస్తేళ్ళు కళ్ళనీళ్ళు పెట్టు కుంది కాంతమ్మ.

ఆ రాత్రి నిద్రపోయేసరకూ వదినా అడబడ్డలిక్కరూ తమ తమ కుటుంబ విషయాలను గురించి మాట్లాడుకున్నారు.

మరునాడు ఆదినారం.

మందరానికి బడిలేదు.

అతడు యింట్లోనే కూర్చుని బొమ్మలు గీచుకోవడం మొదలుపెట్టాడు.

మగిల బొమ్మను నేయాలని వుండలేదు.

ఆమె అందమైన ముఖాన్ని ఉపాలో నిలుపుకుని, ఆ రేఖల్ని కాగితంమీద గీయడానికి ప్రయత్నం చేస్తూ ఎన్నో కాగితాలు పాడు తీశాడు.

చేసినట్లాంటి అందమైన కళ్ళు.

నంనంగి మొగ్గలాంటి ముక్కు.

కెంపులాంటి పెదాలు.

అద్దాల్లా మన్నటి చెక్కిళ్ళు.

చిన్నటి మెడ.

...ఆ పొందర్యాన్ని కాగితంమీద చిత్రించడం ఏలా ?... ఆమె యివ్వడంకన్న మంచింటే బాగున్నా !... చిట్టచివర ఓ బొమ్మ వంతున్న కరంగా కుదిరింది. అందులో మగిల పోలికలు చాలా వున్నాయి.

‘అహా ! ఎంత అందంగా వుంది మగిల !’

ప్రస్తుతం అందమైనది ఏది ?

ప్రస్తుతం !

వస్త్రాభరణం !

అయితేనే ?... అని రెండూ ప్రీతి వకటూ మాత్రమే !

ప్రస్తుతం అద్భుతమైన అందం ఆడరానిది !

అయితే ఆ అందమే అసహ్యకరంగా కనిపించే పొందర్యాలు కూడా కొన్ని వున్నాయి. సాక్ష్యం కావాలంటే - విధికోశాలు దగ్గర కాపీలు నుంచో !

అక్కడ క్రమతప్పని నియమాన్ని పాటించడం వాళ్ళకు అవసరం ! కేవలం బాహ్యంతో అడ్డదారి త్రొక్కి అవాగతక అక్షణమే అక్కడ చెలామణి జరుపుతుంది. వాళ్ళ నోట్స్ నుంచి అవసరంపరలాంటి బాతుమాటలు వెలువడుతూ వుంటాయి. చేతుల్లోని బిందెలు, దుత్తులు గిదాముఠాల్లా మోగుతుంటాయి.

అందమైన ఆడదికూడా ఆ చోటో జాగుసా కరంగా కనిపించే అడది సాటి ఆడదాన్ని సచ్చిగా తీసే దృశ్యం ఎంత చండాంమైనది !

దురదృష్టవశాత్తూ - సుందరం యింటివాకిలి వక్కానే విధికోశాలు వుంది.

విశాద్యాన్ని, శాంతిని కాంక్షించే సుందరానికి ఆ కోశాలు వెలిలోని జోరిగలాగా దాపురించింది.

ఆ కోశాలులోంచి మొట్ట మొదటి నీటిచుక్క నేలమీదికి కారడం మొదలుపెట్టగానే అక్కడ యుద్ధ కోలాహలం పొరంబు మోతుంది. ఒకరినొకరు నెట్టుకోవడం, తిట్టుకోవడం, ఆకేకలు, కారుకూతలు వింటే - ఇక్కడోని మగవాళ్ళు బయటకు రావడానికై నా వీగు వడతారు. గుక్కతిప్పకోకుండా వాదించగల స్త్రీ వాగా టికి మందరానికి ఎంతో ఆకర్షణ వేస్తుంది. వాళ్ళ అరపులకు తన ఇంటిగోడ దీటలు వడిపోతుండేమోనని భయంకూడా వేస్తుంది.

ఆ పూర్వో ముహూర్తక వంతు ఇక్కడో మంచినిటో బాపు రున్నాయి. వీధులు కలిసే ప్రతికూడలిలోను ఒక్కో సర్కారు బావి చొప్పున ఊరిమొత్తంమీద వదిలనెండు బావులున్నాయి. దేశంలో కరువుకాలకాలు ఎక్కడా వున్నా - ఆ పూరిలో నీటికొరత మాత్రం ఎక్కడా నిర్వహించేదు. వరాట లేని రోజులో చేంతాళిపాడుగు కాస్త పెరిగినా - అయిపోయిందంటూ పుత్రచేతులు చూపించే రేపిన్ ముక్కుడిలా ఆ బావులెక్కడా వీళ్ళులేదు అనలేదు.

ఊరి మధ్యలో ఓ బహ్మండమైన సర్కారు బావి వుంది. దానిచుట్టూ పెద నూలివెళ్ళే. గోడమీదుగా చిన్నపిల్లలు నీళ్ళు చూస్తే, కళ్ళు గిరున తిరుగుతాయి ఆ బావి ఒక్కటే నిదాది పొడుగునా - ఊరి మొత్తానికి కావలసినన్ని నీళ్ళు నెక్కినా చేయగలదు. ఆ బావిచుట్టూ తెల వానాజామునుండి రాతి నదిగంటల వరకు నది వచ్చేందు గిరికలు కీరకిరలాడుతుండేవి. హోటళ్ళవాళ్ళు నీటితో నీళ్ళు వింపి లాగుడు బళ్ళ మీద తీసుకు వెడుతుండేవాళ్ళు. అందరి యిళ్ళలోనూ - ముఖాలు కడక్కోవడం, స్నానాలు చేయడం, కాఫీలు కాచుకోవడం ఏనాడూ అగిపోలేదు.

ఆ పూర్వో ఓ పెద్ద పాథమిక పాఠశాల వుంది. జిల్లాలోని పెద్ద పాఠశాలలో అదొకటి అందులో ఆరువందల మంది పిల్లలు దురదృష్టవశాత్తూ ఒక పూవు, ఒక కండ్లక్రీన్, వదిపానుగురు

టీవర్లు పనిచేస్తున్నారు వాళ్ళలో నుండరం ఒకడు. పాఠశాల యంత్రాంగం పనిచేస్తూ వున్నది ఓ అద్దె యింటో. అద్దె వంద రూపాయలు. అందులో పావుగంటసేపు కూర్చుంటే చొక్కా తడిసి పోతుంది. ప్రాణనాయువు హరించిపోతుంది. ఆక్సిజన్ అయిపోతే దీపం ఆరిపోతుందని ఋజువు చేయటానికి గజా బీకరు బోర్లింగ్ నవసరంలేదు. ఆ బడిలో ఓ కొవ్వొత్తి దీపం 'వెలిగిస్తే చాలు. ఒక రిద్దరు ఉపాధ్యాయులు క్షయరోగస్మరై ఆల్పాయుష్కులై పోయారు. పంతులు పాఠం చెబితే పిల్లలకు వినిపించదు. పిల్లలు పాఠం చూపితే పంతులకు కనిపించదు. క్రిక్కిరిసిన గదులు. చెవులు తూట్టుపడి పోయే ఘోష! అది నిజంగా యంత్రాగారమే! పిల్లలందరూ ఆ యంత్రాగారంలో నలిగిపోయే ముడివస్తువులు! పాఠశాలకు మంచి భవనం నిర్మించి యివ్వాలని ఉపాధ్యాయులందరూ ఏళ్ళతరబడి అది కారులకు మొరబెట్టుకుంటున్నారు. కొత్త సీసాలో పాతసారాలా వచ్చే పంచాయతీ ప్రెసిడెంటులందరికీ విన్నపాలు నమర్చించుకున్నారు. వాళ్ళను ఆహ్వానించి, పిల్లలముందు ఘనంగా పొగిడి వూహాలలు వేశారు నవత్రరాంతపు పరీక్షలకు ప్రశ్న ప్రతాలు అచ్చవేయించి, అందులో 'మన పంచాయతీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు ఎవరు?' అనే ప్రశ్నకూడా యిచ్చారు.

ఇక రెండవది - ఊరిచుట్టూ మురుగుకాలువలు, మురుగు గుంటలు బలీసిపోతున్నాయి. మురుగునీళ్ళ పాండానికి మార్గమేలేదు. ఊరిచుట్టూ దుర్గంధం వ్యాపించిపోయింది. చేయి విసిరితే పిడిపిలి నిండా వచ్చేటట్లుగా దోమలు వృద్ధిచెందాయి. ఊరి శివార్లలో వున్న దరి ద జనాల యిళ్ళలో రొమ్మ రోగలూ రాజ్యమేలుతున్నాయి. 'అయ్యా మహాప్రభో! ఈ మురుగునీళ్ళు యిలా నిలిచిపోకుండా ఏదో మార్గాంతరం వెదికి, మీ వదవులను దర్శిదనారాయణ సేవకు అంకితం చేయండి స్వామీ!'

ఆ భావి భారత పౌరులకు, ఈ దర్శిదనారాయణులకు మోక్షం కలగలేదు. 'అహో, నా పూరు ఎంత అభివృద్ధి చెందింది!' అని అందరూ ఆశ్చర్యపోయేంత పని ఒకటి జరిగింది. 'ఇక నీళ్ళు కూడా మనకు అందవా?' అనేటట్లుగా ఆ పన్నెండు గిలకల భావి లోని నీళ్ళు ఆకాశంలోకి రేచింది. ఎత్తైన నాలుగు కాంక్రీటు స్తంభాలు. వాటిమీద 'ఓ చుబ్బో' అనిపించేటంత పెద్ద నీళ్ళ టాంకు! అక్కడ నిలబడి, ఆ స్తంభాలకేసి ఒక క్షణం చూస్తే 'ట్యాంకు కూలిపడి నలుగురు స్త్రీల దుర్మరణం' అంటూ అన్న

డెప్పుడో వార్తా పత్రికలో వెలువడిన వార్త వివరికైనాసరే జాప వచ్చి తీరుతుంది.

వీధి వీధికి కొళాయిలు వెలసినా, ఆ కొళాయిల పరిసరాల్లో ఆడవాళ్ళ దొమ్మీలు ప్రతిరోజూ శతదినోత్సవ చిత్రాలను తలపించ జేస్తున్నాయి. పంచాయతీ ప్రెసిడెంటు వీధుల్లో వెడుతూ ఆ కొళాయిలకేసి, అక్కడ జరిగే దొమ్మీలకేసి, సగర్వంగా చూచి, మీసాల దువ్వుకుంటున్నాడు.

సుందరం యింటివద్దవున్న కొళాయి దగ్గరునంత రద్దీ మరే కొళాయి దగ్గరలేదు. అది చిట చివరి కొళాయి. కేటాయించిన డబ్బు అక్కడికే సరిపోయిందేమో-ఆ వీధికి అవతలవున్న మరి రెండు వీధులకు కొళాయిలు ఏర్పాటు కాలేదు. ఆ రెండు వీధుల్లోని జనాభా దగ్గరగావున్న కొళాయి ఇదే. వాళ్ళకు. ప్రత్యేకంగా ఓ బావివున్నా. అక్కడికి వెళ్ళక మరి రెండడుగులు ఎక్కువగా నడిచి కొళాయి దగ్గరికి వస్తారు. బావిలోనుంచి చేదుకోవడం-ఎందుకొచ్చిన శ్రమ? గుంపురోదూరి ఓ అరనిమిషంసేపు ఘర్షణపడితేవాలు-బిందె నింపు కోవచ్చు. బలం వుండాలిగానీ, బ్రతుకు లేకుండా పోతుందా?

అలాంటి సమయార్లో అగ్రతాంబూలం అందుకోగలిగిన ఒక మహాబలవుంది. ఆమె అవతలి వీధినుంచి వస్తుంది. వాళ్ళకు ఓ విలిటరీ హోటలుంది. కొళాయిదగ్గర నిలబడి చూస్తే ఆ హోటలు బోర్డు ఎర్రగా కనిపిస్తుంది. ఆ పిల్ల నాలుగు బిందెలు ఒక్కసారిగా తెస్తుంది! నల్లబొగ్గుల్లాంటి ముగ్గురు కుర్రాళ్ళు ఆమెవెంటా వస్తారు. వాళ్ళు కొళాయినుండి హోటలువరకు అంచెలంచెలుగా నిలబడుతారు. ఆ పిల్ల, కొళాయిదగ్గర ఆడసింహంలా నిలబడుతుంది. ఆమె అక్కడినుంచి కదిలి వెళ్ళిపోయే వరకు ఆ నాలుగు బిందెలే ప్రదక్షిణం చేస్తుంటాయి.

ఆమె నిర్మించుకున్న ఈ వ్యూహాన్ని ఛేదించటానికి ఎవరైనా ప్రయత్నిస్తే ఆమె సహించదు. అనరాని మాటలంటుంది. అవతలికి నెటి పొస్తుంది. చాలామంది ఆ బలానికి తట్టుకోలేక వెళ్ళికిలా పడినవాళ్ళే!...అండరూ దూరంగా తొలగి నుంచోవల్సిందే! అఖిరికి ఆ వాకిట్లోనే కాపురం పుంటున్న రాజమ్మయినాసరే!... ఈ కడ గండు, పడలేకనే రాజమ్మ కొళాయిదగ్గరకు విగబడదు. ఏ రాత్రి వేరనో కొళాయిలో నీళ్ళువచ్చే సమయం కనిపెట్టుకుని నీళ్ళు తెచ్చు కుంటుంది. మరి అవసరమైతే బావిలోనుంచి తెచ్చుకంటుంది.

ఆరోజు సాయంకాలం కాబోతుండగా - ఇట్టే నీళ్ళ లేక

శాంతమ! బిందె పట్టుకుని కొళాయిగూరికి వచ్చింది. సాపుగంట పేపు వేచివుండి, తనవంతు రాగానే కొళాయికింద బిందె పెట్ట బోయింది.

అంతలో-ఆ నాలుగు బిందెల సిల్లా వరుగువరుగున వచ్చేసింది. శాంతమ్మ పెట్టబోతున్న బిందెను నెటి వేస్తూ తన బిందె పెట్ట బోయింది. ఆ తోపుడుకు యింకెవరైనా అలా లే పడిపోయేవాళ్ళే. ఆ పిల్లలాగా శాంతమ్మకూడా బలవంతురాలేమనక, నిల దొక్కుకో గలిగింది. ఆ సిల్లాను దురాక్రమణ చెయ్యనీకుండా, తన బిందెను దృఢంగా పట్టుకుని నీళ్ళు నింపుకోసాగింది.

‘అపిల్ల ఉరిమి చూసింది,

‘ఎందుకమ్మా ఆ తొందర?... ఇప్పుడొస్తున్నావు, బిందె నిండేవరకైనా ఓపిక పట లేవా?’ అంది శాంతమ్మ.

‘చేటా!...ఇంకొకరైవుంటే చెప్పదీసుకు కొట్టేదాన్ని!... నువ్వుగాబట్టి వదిలిపెట్టాను.’ అంది ఆ పిల్ల.

శాంతమ్మ ఆశ్చర్యపోయింది. అమెకు నవ్వు వచ్చింది. ‘నీ కంతగా కొట్టారని వుంటే కొట్టమ్మా!... నన్ను వదిలిపెట్టేంత దయ నీకెందుకు?’

ఆ పిల్లకు తర్కం యిష్టంలేదు. ఆమెకు తెలిసేందల్లా ఒకటే! నోటికి వచ్చినట్లు మాట్లాడటం!...ఆనోరు ఫైరింజను గంటలా మోగడం ప్రారంభించింది.

‘నోరు మూసుకోవే చేటా!...ఇంకా యిక్కడే వున్నావంటే- చెప్పతో కొడతానో లేదో నీకే తెలుస్తుంది...చేటా!...ముందు యిక్కణ్ణుంచి పోవే ముష్టి ముండా!... అడుక్కులినేముండా!’

అమాటలకు శాంతమ్మకు కోపం వచ్చింది. ‘నీమీటే, పెద్దా చిన్నాలేకుండా మాట్లాడుతున్నావు? చేటా గీటా అంటూ దరిద్రపు మాటలంటున్నావు. నన్ను చెప్పతో కొడతావా?...నేను అడుక్కు తినటం నువ్వెప్పుడు చూశావు?...అలాంటి మాటలు ఎవర్ని అనాలో వాళ్ళను అను!’ అంది.

అక్కడున్న ఆడవాళ్ళలో కొందరు ఆ అమ్మాయిని వారించ బోయారు. ‘వూరుకోమ్మా! కొత్తమనిషిని పట్టుకుని అలాంటి మాటరేమిటి?’

‘మీకెందుకూ? మీరూరుకోండే!... నాతోనా నవార్

చేస్తావు?...చేటా! నేనెవరనుకున్నావు?...’ అపిల్ల అలా వాగు తూనేవుంది.

ఆ సమయంలో సుందరం తానువేస్తున్న బొమ్మకు రంగులు పూసి, నుదుట ఎరటి బొట్టు పెట్టబోతున్నాడు. వీధిలోని కేకలు అతని చెవుల బడ్డాయి. గిబగిబా లేచి వెళ్ళివాకిట్లో నిలబడి వీధిలోకి తొంగిచూశాడు.

సుందరం కళ్ళు చెదిరిపోయాయి:

ఆ పిల్ల దుర్నిరీక్షంగా వుంది! ఆమె నెత్తురులా చిక్కగా వున్న ఎరటి బట్టలు కట్టుకుంది. పరికిణీ, జాకెట్టు, నోటీ- అల్లి ఎరగానే వున్నాయి. చేతులో ఒకట కూడా ఎరగానే వున్నాయి. ఆ పిల్లకూడా ఎరగా వుంది. పెద పెద్ద అవలువా రతో వస్తాడులా వుంది. గుండ్రటి ముఖం. దిల్లెన నెంపలు. చిన్నకళ్ళు. బలిష్ఠ మైన మెడకింద ముడతలు. సుందరంనంటి వాణి అకర్షించ గలిగిన అందంకాదు అది. ఆడదాని కండపుష్టిని మెచ్చుకునే చుగవాడికి-ఆమెకంటే అందమైన స్త్రీ కనిపించదు.

ఆమె కొళాయి గోడమీద వుంచి నిలబడింది. ఆ నిలబడిన చీరులో వొయ్యారంగానీ, లావణ్యంగానీ లేదు. మర్నోధన చక్రవర్తిలో వున్నా వి వుంది. ఆడముఖం కలిగిన మహాకాయునికి చీరగట్టి, నుంచోచెటి నట్లుంది.

ఎదారేళ్ళ క్రిందటివరకూ సుందరానికి పరిచయమున్న ముఖమే అది.

అత్తయ్యకు జరుగుతున్న ఆ పరాధవానికి అతని మనసు వాలా బాధపడింది. గంగగోవులొంటి అత్తయ్యను ఓ ముక్కా ముఖం తెలియని సిల్లా వయస్సునైనా పాటించకుండా యింత అన్యాయంగా, యింత నిర్భయంగా బండవాతులు తిట్టడం వింత దారుణం!

సుందరానికి అత్తయ్యమీద జాలికలిగింది. ఆ జాలి ఆ పిల్ల మీద కోపంగా మారింది. తన ముఖం చూస్తే అయినా ఆ పిల్ల స్త్రీ సహజమైన మానవర్యాదలతో తగ్గి వూరుకుంటుందేమో ననుకున్నాడు.

తనకు ఏమీ తెలియనట్లు, విం జరిగిందో తెలుసుకోబోతు న్నట్లు రెండడుగులు ముందుకువేసి, శాంతమ్మరై వెనుక నిల బడ్డాడు.

ఆ పిల్ల నుండరాని చూచింది. ఆయితే నుండరం ఆశించిన మార్పుచూ తం ఆమెలో రాలేదు.

‘ఇంకా యిక్కడే పున్నావంటే పొర్లించి తంతాను. లోపలికి పోవే గుడిచేటి!’ అంది.

నుండరం వాళ్ళు కోసంతో వాణికిపోయింది. అంతమంది ఆడవాళ్ళముందర అత్తయ్యను ఆమె అలా తిడుతుంటే-అది తనకే అవమానకరంగా తోచింది. అతని ముఖం వి రబారింది.

‘అలాంటి మాటలన్నావంటే నాలుక కోసేస్తాను!’ అంటూ ఆ పిల్ల కేసి కోవంగా చూశాడు.

ఆమె జంకలేదు. ఆడవాళ్ళయినా, మగవాళ్ళయినా ఆమె కంటికి ఒకటే! కొళాయి గోడమీది చెయ్యి అలాగే వుంది. నడుం మీది చెయ్యి నడుంమీదనే వుంది. ‘అ? ఏమన్నావురా? నాలుక కోస్తావా?...అంతకు వదిలంతలుగా కోసేందుకు నాకు తెలుసు!... రారా! కొద్దువురా! రారా బేటా!’

‘అయ్యో! ఆడవాళ్ళ జగదానికి నువ్వు రాకు వాయనా! నీ కెందుకు? నువ్వెళ్ళు నాయనా!’ అంది ఓ అవిడ.

‘లేకుంటే-ఆ అమ్మాయి అంటూన్న మాదిలు చూశా దామ్మా-వాద్దూ పడ్డా లేకుండా?’

‘ఏయ్! నోరు మూసుకుని లోపలికి పోరా బేటా! ఎక్కువ మాట్లాడవంటే తంతాను. నాలుక కోస్తావా? వెధవా!’ అంది ఆ పిల్ల.

లాభం లేదనుకున్నాడు నుండరం. ఈ పిల్లతో వాదించి గెలవడం-నాలుగు నోళ్ళన్న ఆ బ్రహ్మకు కూడా శక్యం కాదను కున్నాడు. మళ్ళీ తానేమన్నా లంటే-ఆ పిల్ల అంతకు వందరెట్లు దిక్కువగా అంటుంది. తనలాంటివాడు అలాంటి సిగ్గు విడిచిన పిల్లతో వాదనకు దిగడం గౌరవకరమైన పనికాదు. ఈ ఒక్క మాటకే తన పరువును కొళాయి నీళ్ళతో కడిగేసింది.

‘నువ్వు లోపలికి వెళ్ళు నుండరం!’ అంటూ శాంతమ్మ అతన్ని లోపలికి నెట్టింది. బిందెతీసి చంకనబెట్టుకుని అతని వెనుకనే తమా లోపలికి నడిచింది.

నుండరానికి చాలా అవమానంగావుంది. ఆ పిల్లమీద చాలా అసహ్యంవేసింది. ఛీ! అదేం పిల్ల!...మగవాడికి కూడా వుండదు ఆ రాడితనం. రేపోమాపో పెళ్ళికాబోతున్నపిల్ల - సిగ్గు శరమూ బొత్తిగా లేకపోతే ఎట్లా? ఆడవాళ్ళలో యిలాంటివారుకూడా ఉంటారా?...ఎబ్బెబ్బె!

రాజమ్మ ఆ నమయంతో ఇంట్లోలేదు. ఏదో పనివుండి పొరుగింటికి వెళ్ళింది. బయట ఆపిల్ల బిందెలు వింపుతు కేకలు వేస్తూనేవుంది.

‘లోపలికెళ్ళి దాక్కున్నావేంరా ఆడంగి వెధవా! గుండెలుంటే బయటికి రారా ...వచ్చి నా నాచిక కొయ్యిరా! ... బయటికి రారా బేటా! పెద్ద మొనగాడిరా ఆమాట అనేసి, ఎలా తప్పించుకుంటా వురా?... రా తికి నలుగురు మొగాళ్ళను పంపిస్తాను చూడరా! జియ్యపట్టిలాగి చెప్పలో కొట మంటాను. అవ్వడందువుగానీ ఆ మాట!...’

పొరుగింటికి వెళ్ళిన రాజమ్మ తిరిగి వచ్చింది. ఏమే శాంతా! మొగాళ్ళను పంపి చెప్పతో గొట్టిస్తానంటూ వుందది ఏమిటి గొడవ?’ అని అడిగింది ఆతంగా.

జరిగిన విషయం చెప్పింది శాంతమ్మ.

రాజమ్మ కంగారుపడుచూ మళ్ళీ వీధిలోకి వెళ్ళింది.

‘ఏమమ్మా గారీ! నీకు పుణ్యంవుంటుంది. పూరుకోతల్లీ! ...అది ఒకరి జోలికి పోయేది కాదు, ఒకరితో దెబ్బలాడేదికాదు. ఎంతో మానమర్యాదలతో బతుకుతూవుందది. దాన్ని పట్టుకుని అలాటి మాటలనడం ఏమీ బాగాలేదు. అన్నీ నువ్వే అని ఈ అగడం దేనికి? నువ్వే లులు తీయించడానికే వస్తూన్నట్టుంది. గౌరంతలు కొండంతలుదేసి, మొగాళ్ళతోచెప్పి తగూలు పెట్టకమ్మా తల్లీ’ అంది.

మరికొంత సేవటికి ఆపిల్లగొంతు వినిపించడం ఆగిపోయింది. బహుశా-కొళాయిలో నీళ్ళు రావడం ఆగిపోయిందేమో-అనుకున్నాడు నుండరం.

శాంతమ్మ ఆ పిల్లను తిట్టుకుంటోంది,

‘ఏంవేద్దాం, మనకర్మ! ఈ పూళ్ళో బతకాలంటే, కత్తులు గట్టిన చెడిపుంజల్లా జగడం చెయ్యగలగాలి!...చేతకాని మెలక వాళ్ళ బతుకులూ యిలాగే వుంటుంది. ఏం కొలమో, పాడుకారం! పెద్దా చిన్నా అంటూ లేదు...’ అంది రాజమ్మ.

ఆ పిల్ల అగడం, రాజమ్మ కంగారుచూచి నుండరానికి ప్రయంవేసింది. తరువాత అతడు ఏమీ మాట్లాడలేదు. దిగులువడి పోయాడు. తాను దిగులుపడుచున్నట్లు కనిపించకుండా వుండటానికి ప్రయత్నించాడు.

సంజవేళ అయింది.

నుండరం ముఖం కడుక్కుని; బట్టలు మార్చుకున్నాడు. కాపీతాగి వీధిలోకి వచ్చాడు. కొళాయిలో నీళ్ళు ఎక్కడో ఆగిపోయింది. అఫాను అణగరిసెట్లు వీధి ప్రచారంగా వుంది.

(స శే ష ం)

పొగగొట్టాల భుగభుగలు

పరిశ్రమలు అభ్యుదయపు రైలుకు గార్డు చూపిన
పచ్చజెండాలు. గిర్.....ర్.....ర్.....ర్.....ర్.....ర్.....ర్
మర చక్రాల ధ్వనులు వినడానికి కటువుగా వున్నా
అవి దేశ ప్రగతి వసంతంవో కోకిల కూజిరాలు

- ★ ఆంధ్రప్రదేశ్ పరిశ్రమల అభివృద్ధి కార్పొరేషన్
- ★ రాష్ట్ర ఆర్థిక సహాయ సంస్థ
- ★ చిన్నతరహా పరిశ్రమల అభివృద్ధి కార్పొరేషన్
- ★ ఆంధ్రప్రదేశ్ మైనింగ్ కార్పొరేషన్
- ★ ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామిక ప్రాతిపదిక సన్మాహాల
సంస్థవంటి అనేక సంస్థలు తోడ్పడతాయి.

అచిరకాలంలోనే ఆంధ్రప్రదేశ్ మనదేశ పారిశ్రామిక
అభివృద్ధి పటంలో ప్రముఖ స్థానం ఆలంకరిస్తుంది.

సమాచార, పౌరసంబంధశాఖ, హైదరాబాద్

శ ర ణా గ తి

శ్రీ గడియారం శేషఫణిశర్మ

సీ॥ నలివాప్త కుల భూషణా !

దేవ !

కరుణించి వన్నెలు నారాయణా !!

సురరిపు దణ భీషణా !

ఏడుగజవీర !

కరుణించి వన్నెలు నారాయణా !!

విభీషణ కృతాదరా !

శరణంబిరా !

కరుణించి వన్నెలు నారాయణా !!

జగద్ధిత మహోద్యమా !

పాదదాసుండ !

కరుణించి వన్నెలు నారాయణా !!

గీ॥ శుభకర సుగుణ దణ భూషణా !

పద్యశోధనా ! సుమధుర మృదు భాషణా !

పరమాత్మా ! జానకీ మనోహర ! జగదభిరామ !

కావరా యిడుమలను ప్రోదోలి ! రామ ! రామ !!

కం॥ శరణు రఘువరా !

దీనుడ;

కరుణదలపరా !

తరగని,

కలత చిసగెరా !!

వరదగుణచణా !

కావర !

నరసవితరణా !

శుభకర !

శమిత రిపుగణా !!

పింగళి సూరన కళాపూర్ణోదయముపై వాల్మీకి అద్భుత రామాయణ ప్రభావము

శ్రీ గుమ్మడపు రామకృష్ణరాయణం

క్రవిత్య కథాకావ్యమైన కళాపూర్ణోదయమున జెప్పబడిన సర్వ వృత్తాంతములును సూరనార్కుని స్వకపోల కల్పితములేనా? లేక వానికి మూలములు ఏందైనా గలవా? అను సంశయమునకు సమాధానముగా జీరకాలమునుండియు బ్రసిద్ధాంధ్ర విమర్శకు లనేకులు పరిశోధనములను సలిపి ఫలితములను రాశివోయుచున్నారు. కాలము గడిచిన కొలది కళాపూర్ణోదయ ఘట్టములతో దౌర్యమునుబొందిన ప్రాచీనాంధ్ర సంస్కృత సాహిత్యములలోని సన్నివేశగణనము సూరన సత్కీర్తితోపాటు నేటినికిని పెరుగుచునే యున్నది. ఆ మహా ప్రయత్నమున నొక భాగముగా, పింగళి సూరన కళాపూర్ణోదయముపై వాల్మీకి అద్భుతరామాయణ ప్రభావ మెట్లున్నది చూపుట ఈ వ్యాసోద్దేశము.

బ్రహ్మలోకమునఁ బూర్ణముగను, భూలోకమునఁ బరిమితము గను బ్రకాశించుచున్నదియు, తనకును, బ్రహ్మకును, నారదునకును దప్ప వాల్గవవానికిఁ దెలియనిదియు, ఆశ్చర్యకరమైనదియునగు శ్రీరాముని చరిత్రమును అదికవియగు వాల్మీకి ప్రథమమునఁ దన శిష్యుడగు భారద్వాజ మునికిఁ జెప్పెను. ఆ సంస్కృతాద్భుత రామాయణము ఇరువదియేడు సర్గలతోఁ గూడియున్నది. ఆ గ్రంథమునకు అద్భుత రామాయణమని పేరున్నను ప్రతి సర్గంతమునను అది 'అద్భుతోత్తర కాండ'మనియే పేర్కొనబడియున్నది. "ఇత్యారే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అద్భుతోత్తరకాండ" అని ప్రతిసర్గంతమునను గలదు.

నారదగాన మాతృర్య వృత్తాంతము

కళాపూర్ణోదయమందలి ద్వితీయాశ్వాసములో (2-69-95) సుమారు ముప్పది పద్యములలో పింగళి సూరన నారదగాన మాతృర్య వృత్తాంతమును జెప్పియున్నాడు. దీనికి మూలమేదియై యుండునని యిప్పటికిఁ బరిశీలన మొనర్చిన విమర్శకు లెల్లరును

లింగపురాణమే యీ కథ కాధారమని నిర్ణయించినారు. ఇది సంస్కృత లింగపురాణోత్తర భాగమున మూడధ్యాయములలో జెప్పబడి యున్నది. ఈ కథకు లింగపురాణము మూలమని ప్రపథమున దెలియజేసినవారు శ్రీ దువ్వూరి వేంకటరమణశాస్త్రిగారు¹. ఇద తుంబురుల కలహ వృత్తాంతమును సూరన లింగపురాణము మండి గ్రహించెనని డాక్టర్ వల్ల దుర య్యగారు తమ పీఠాంత వ్యాసమున వ్రాసిరి.² ఈ కథకు లింగపురాణమే ఆధారమని డాక్టర్ జి. వి. కృష్ణారావుగారును తమ పీఠాంత వ్యాసమున నమరించిరి.³ "నాటి రాజాస్థానములలోని విద్యత్కవుల మాతృర్యములకు బ్రతిబింబ ప్రాయమైన యీ కథలోని చమత్కృతి కానందించిన తాత్కాలిక విద్యారసుడొకఁడు దీనిని సంస్కృతీకరించి లింగ పురాణమునజేర్చియుండవచ్చుననియు నిది లింగపురాణములోని పక్షివై భాగము కావచ్చు" ననియు శ్రీమలాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు భిప్రాయపడిరి.

పూర్వ విమర్శకులచే విట్లు లింగపురాణము మూలముగా గలదని నిర్ణయింపబడిన కళాపూర్ణోదయమందలి నారదగాన మాతృర్య వృత్తాంతము వాల్మీకి మహర్షి కృతమైన అద్భుత రామాయణములోని ఆట, విడు పర లలో గన్పించుచున్నది. అద్భుత రామాయణవందలి యీ కథ కళాపూర్ణోదయమునఁ దలి కథకేకాక, లింగపురాణమునందలి కథకును మూలములు కాధారము లున్నవి. ఈ విషయమును గూర్చి 'ఆచార్య దివాకర వేంకటానధాగారి'టు వ్రాసినారు. "ఇందలి కథలో నీతి విస్తృతమైనదనియు, సీతాముల జనవమునకుఁ గారణమైనదియు నారదగాన మాతృర్య వృత్తాంతము. అంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతములలో గల్గిత కథానుయమగుటచే బ్రహ్మ గౌరవ

1 భారతి. డిసెంబరు 1941

2 పబంధ వాఙ్మయ వికాసము. వాత్సలతి. పుట. 1049.

3 Studies in Kalapurnodayam. Pages 52&57

మునకు బా తనుగుచున్ కళాపూర్వో దయమున నారదగాన మాతృర్య
వృత్తాంతమునది ఈ యద్భుత రామాయణమునకు మూలమైన
సంస్కృతాద్భుత రామాయణము ప్రాచీనమును వాల్మీకి కృతము నగు
పింగళి సూరన్న యా కథనందుండి గ్రహించెనని చెప్పవలసివచ్చును.
ఇందలి కథకును, కళాపూర్వోదయమందలి కథకును గొంత భేద
మున్నను సాదృశ్య మధికముగానున్నది. అందుచే పింగళి సూరన్న కళా
పూర్వోదయమున కద్భుత రామాయణ మొక మూలముగా తానింప
వచ్చును.” 5

లింగపురాణమునకంటె ప్రాచీనమును, అధికవి వాల్మీకి కృత
మును అగు అద్భుత రామాయణమునందలి నారదగాన మాతృర్య
వృత్తాంతమే కొలది మార్పులతో లింగపురాణమున జేరినది.
అద్భుత రామాయణ కథా ప్రణాళికలో లక్ష్మీవిష్ణుపురి నిద తీని
సీతారాములుగా మానవజన్మ నందుడని శపించిన నారదునకు
మిక్కిలి ప్రాముఖ్యము కలదు. శ్రీమతి కారణముగా విష్ణువు నార
దునిచే శపింపబడి శ్రీరాముడై జన్మించెను. నైకుంతమందలి
గానభలోనుండి నారదుని తఱచిమించిన కారణముగా లక్ష్మీదేవి నారద
శాసనశత రాక్షస గర్భమున ప్రభవించెను. ఇట్లే కావ్యనాయకా నాయకు
లిరువురి ప్రాదుర్భావమునకు నారదుడే కారకుడు. అద్భుత రామా
యణములో సీతాజన్మ వృత్తాంతము కథనమున బ్రసక్తమైన ఈ
నారద గాన మాతృర్య వృత్తాంతము నెవరో నిపుణముగ మూలము
నుండి వేరుచేసి లింగపురాణమున జేర్చియుందురు. ఇందలి శ్లోకము
లధిక భాగము యథాక్షరములై లైంగమున గన్పించుచున్నవి. ఉభ
యత్ర కనిపించుచున్న యీ కథయందలి సామ్యభేదములను బరిశీ
లించినచో నిందేది ప్రాచీనమో నుభయముగ సవగతము కాగలదు.

సా వ్య ము

న్యూక్షర భేదముతో నీ రెండు గ్రంథములలోని శ్లోకము
లొకేవిధముగ నున్నవి. ఉదాహరణమునకై కొన్ని శ్లోకములు చూపు
బడుచున్నవి.

“తస్మిన్ క్షణే సమారబ్ధో మధురాక్షర పేశితైః
విపంచి గుణతత్వజైర్వాద్య విద్యా విశారదైః
తతస్తచ్చవణాయాలంచేటి కోటి సమావృతా
గాయమానా సమాయాతా లక్ష్మీర్విష్ణు పరిగ్రహా”
(అద్భుత రామాయణము. 6-1,2)

“తస్మిన్ క్షణే సమాపన్నా మధురాక్షర పేశితైః
విపంచి గుణతత్వజైర్వాద్య విద్యా విశారదైః
మంద మందస్మితా దేవీ వివిధాభరణానితా
గాయమానా సమాయాతా లక్ష్మీర్విష్ణు పరిగ్రహా”
(లింగపురాణము 1-68,69)

గానాభావ నియమములనుగూర్చి ఉలూకుడు నారదునకు జెప్పిన
పుట్టము.

“స్యాంగే నిరీషమాణేన పరమపేక్షతా తథా
సగాయేదూర్వ బాహుశ వోర్వ దృష్టిః కథంచన”
(అ. రా. 7-9)

“పగాయే దూర్వ బాహుశ వోర్వ దృష్టిః కథంచన
ప్యాంగం నిరీషమాణేన పరం పంపేక్షతా తథా”
(లిం. పు. 3-63)

ఉభయ గ్రంథము లందిట్లుధిక భాగము సమానముగా గని
పించుచున్నది. లింగపురాణమునందును, అద్భుత రామాయణము
నందువలె, తుంటుర సన్మానము; నారదుడలూకునికడ విద్యా
భ్యాసమునర్హులు, ఉలూకుడతనికి దస పూర్వజన్మవృత్తాంతమును
దెలుపుట. పిమ్మట దేవర్షి శ్రీ కృషింతఃపురమున గానవిద్య
నేర్పుట మున్నగు సర్వవృత్తాంతములున్నవి.

భే ద ము

ఇది నీ రెండింటిలోగల భేదమును బరిశీలించుము. అద్భుత
రామాయణమున వొక పెద్ద కథలో గలిసియున్న దీనిని స్వతంత్ర
కథగా వివరియుటచే మూలకథతో దీనికి సంబంధములున్న తావులు
లైంగమున మార్పులు కన్పించుచున్నవి.

నైకుంతమున లక్ష్మీ విష్ణు పురి సభలో తుంటురుడు గాన
విద్యను ప్రదర్శించి సన్మానితుడగుట, దీనిగని నారదుడు వ్యస

4 వ్యాసకల్పావలి. పుట. 135-138.
5 ఆంధ్రాద్భుత రామాయణ పీఠిక. పుట. 5.

వమున మూర్చితుడగుట అను విషయములు రెండింట నొకే చెప్పియు అమృత రామాయణమున నుండగా నిమి ప్రసక్తిని రిహ
ధముగనున్నను, లక్ష్మిని, ఆ సందర్భమున నారదుడు ఆపించిన రిండుటకై లింగ పురాణము ఆచారవాణి చెప్పినట్లుగా దాని
యా క్రింది అమృత రామాయణ శ్లోకములను లింగపురాణము మార్చినది.
విడిచిపెట్టినది.

“తతః క్రోధేన మహతా జ్ఞాన మునిపుంగవః |

లక్ష్మీం శశప సహసా తదాసీ భిస్త్రిరస్కృతః

యదహం రాక్షసంథాపంగృహీత్యా ఏమి కాంతయా

చేటిధిర్యారితో దూరం వే తాఘాతేన తాడితః

తస్మాత్సంజాయతాం లక్ష్మీ రక్షసాంగర్యసంభవా”

(6-13-14)

“తతో వారాయణౌ దేవః పోక్తవాన్వారదం మునిం

ఉలూకం పశ్య గత్యాత్రం యదిగానే మతినః”

(ల. రా. 6-25)

“అథాంతరికే అశ్రువాన నారదోసౌ మహామునిః

వాడీం దివ్యాం మహామోషామదుతా మఃరీరిజీం

ఉలూకం పశ్యగత్యాత్రం గానే యది రతామతిః”

(లిం. పు 3-5, 6)

2 లక్ష్మీదేవి తాను మహర్షిరక్తమున రాక్షస గర్భముననుట్లు
వల్లస్యగహింపుమని నారదుని వేడిన విషయమును, లైంగమున
విడువబడినది. శవ్యయైన లక్ష్మితోపాటు విసుపుచు నారదుని
కడ కేతెంచి గాన విద్యాప్రాప్తికై యాతని సులూకుని రువ్వేగుమని

3 అన రాకనుగూర్చి ప్రశంసించిన ఉలూకునితో నారదుడు

6 అమృత రామాయణము. (6-22-28)

మీ బిడ్డ సంతోషంగా ఉండాలంటే

అమృతాంజన్
గ్రిప్ మిక్చర్ ఇవ్వండి

OBM-2649 TG

బిడ్డ అవకుండా.

పిడిస్తూఉంటే

జీర్ణశక్తి

బాగాలేవేమో!

పాపకి అమ్మకాంజన

లిమిటెడ్ వారి

గ్రేప్ మిక్చర్

ఇవ్వండి. నులినొప్పి,

వాయువు, అజీర్ణం

పళ్లవచ్చే కాలంలో

ఇబ్బందులు త్వరగా

తగ్గిపోతాయి. బిడ్డ

ఇంకా సంతోషంగా

ఉంటుంది.

అమృతాంజన్

లిమిటెడ్

చెప్పవట్టునను ఈ మార్పు లింగపురాణమున జాగత్తగాజేయఁ బడినది.

“ఏశాత్తావంచమే దృష్ట్యామాంచ నారాయణో బ్రహ్మ
ఉలూకంగచ్ఛదేవర్షే గనబంధుం మతిర్యది”
(అ. రా. 6-42)

“వాణీ మాకాశసంభూతాం త్యాముద్భిశ్య విహంగమ”
(లిం. పు. 3-20)

4 నారదు డులూకునికడ విద్యార్జనానంతరము తుంబురుని గృహము కేగి యట విక్రత రూపులైన నగ్రములను గనెనని అద్భుత రామాయణము చెప్పుచుండఁగా. ఆతఁడు విష్ణువుకడకేగెనని లింగ పురాణము చెప్పుచున్నది.

“ఏవముక్తాయయావిపోజేతుం తుంబురు ముత్తమమ్
తుంబురోశ్య గృహభ్యాశేదదర్మ వికృతాకృతీన్”
(అ. రా. 7-22)

“ఏవముక్తా జగమాధ నారదోసి జనార్జనమ్”
(లిం. పు. 3-75)

ఈవిధముగా అద్భుత రామాయణమున విడవనర్కము నందలి 23 నుండి 28 శ్లోకముల లోఁగల విషయమును లింగపురాణము విడిచి శ్రీతద్వీప వాసియగు నారాయణుని నారదు డు చూచెనను అద్భుత రామాయణ కథాతాగముతో నను సంధాన మొనర్చినది.

5 అద్భుత రామాయణమున నారదుఁడు తుంబురునింటికి రెండు పర్వాయములు వెళ్ళినట్లు వాయుబడియున్నది. లింగపురాణము నారదుని తుంబుర గృహ ప్రధను పర్యటనమును బరిహరించి కథను కుప్రీకరించినది.

“పునఃకాలేన మహతాగృహం ప్రాప్యచ తుంబురోః”
(అ. రా. 7-42)

“తతఃకాలేన మహతా గృహం ప్రాప్యచ తుంబురోః”
(లిం. పు. 3-90)

6 భువనేశ్వరు డనురాజ పూర్వజన్మకృతపాపఫలముగా మలక

రాజముదాల్చి సర్వత కోటరమున, పూర్వజన్మ దేహమును భక్షించు చున్నట్లును, మఱొక జన్మలో శునకమగునటు చెప్పిన యముః మాటలును, ఉభయగంధములందున్నను, హరిమృతుఁడతనిగాం యాతని తప్పిడమును క్షమించి, ఖాద్యశవమున దృశ్యమొనర్చి మీది పుట్టువున నులూకునికి శునక జన్మముకలుగకుండఁ జేసినటు ను, హరిమృతుని కరుణచేతనే ఉలూకుఁడు మహాగాయకు డైనట్లును చెప్పబడిన అద్భుతరామాయణము నందలి విషయములు లింగపురాణ ములో విడువబడినవి.

7 శ్రీప్రష్న మందిరమున గానవిద్యాకోవిదుఁడైన నారదు డు మహదానంద మొందెననియు, తుంబురునిపైఁగల గానమాతృర్య మాతని విడిచిపెట్టెననియు అద్భుతరామాయణము చెప్పిన విషయము లైంగములో లేదు.

8 ఈ యైతిహ్యమును సంపూర్ణముగ అద్భుత రామాయణ మున నున్నట్లే లింగపురాణముచెప్పి, అందలి నర్కాంత శ్లోకమును (7-65-66) గద్యను విడచినది “-త్వార్షే శ్రీమ ద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అద్భుతోత్తర కాండే నారదగాన ప్రాప్తిర్నామ సృష్టమన్యరః”

9 అద్భుత రామాయణమున ఈకథను వాల్మీకి తాండ్రాజునితోఁ జెప్పఁగా లింగపురాణమున మార్కండేయ మహర్షి అంబరీషునితోఁ జెప్పెను.

ఇంతవఱకుఁ జెన్ని చూపబడిన అద్భుత రామాయణ లింగ పురాణములలోని నారద గానమాతృర్యవృత్తాంతమునందలి సామ్య భేదములను బరిశీలించినచో అద్భుతరామాయణ మహాకథా నిబద్ధమైన యీ చిన్నకథ కడునిపుణముగ, ‘సందర్భము చెడకుండ మూలకథ నుండి వేటువేయబడి యెట్లు లింగపురాణమునఁ బ్రక్షిప్తముగు బ్రవేశించినదియుఁ దెల్పమగుచున్నది.

సూరన కథకు అద్భుత రామాయణమే
మూలము.

1 అద్భుత రామాయణమున నారదుఁడు ఉలూకుని కడనుండి ప్రధమమునఁ దుంబురుని గృహమున కేగి తన వలన చిన్నభిన్నాంగు

జెప్పబడి బ్రహ్మలోకమున రహస్యముగ నుండినది.

“అని సరస్వతికిని కనక గర్భుడు రహస్యమునఁ జెప్పినట్టి సరసపుంగధ”

(క. పూ. 5 43)

విష్ణు హోరము

వాసర రూపముననున్య నారద వర్షతుల నడుచు పురుషోత్తముఁడు కన్పించుచున్నాఁడనిన శ్రీమతిని, పర్యతముని యాతని వక్షస్థలమున నేమి కన్పించుచున్నదని ప్రశ్నింప, నామె తానాతని యురమున నొక దివ్యచాలికను జూచుచున్నానని చెప్పెను.

“కన్యాతమూనా మాలాం చైచంచ ద్రూపదునుత్తమాః
వక్షస్థలేన్య వశ్యామి” (4-12)

ఈ విష్ణు వక్షస్థలమందలి చంచన్మాలయే కళాపూర్వోదయమందలి సూరినార్యుని విష్ణుకలాప కల్పనకు మూలమైయుండును.

మాలతీ మాళవులు-సుగ్రాతీ శాలీనులు

అమృత రామాయణమందలి మాలతీ మాళవులను పవిత్ర శంపతులు, కళాపూర్వోదయమందలి సుగ్రాతీ శాలీనులను బోలుచున్నారు.

“తత్త్వైవ మాళవో నామవైర్ద్యో విషు పరాయణః
దీపమాలాం హరేర్నిత్యం కరోతి ప్రీతిమానసః
మాలతీ నామభార్గవసీత స్య నిత్యం పత్నివరా”
(5-9, 10)

మాళవుఁడట విష్ణున కనుదినము దీపచూర నొస గఁగా శాలీను డీట నిత్యము సరస్వతీదేవికిఁ బూజించునాఁడు. సుగ్రాతియు మాలతివలెఁ బరమ పత్నివత.

సాహస కృత్యములు

“కాష్ఠ సంకభిరన్యోన్య శ్రోత్రాణి బిభిదుః కిం”
“ఇత్యుక్తాతసు నియతా జిహ్వగిం నిర్వికా స్యకః”
(5, 21, 22)

అదృత రామాయణమున కౌశిక శిష్యులు కలింగదీశుని నామ గానమును వినఁగూడదని చెవులను వచ్చుకొనియు, ఆతని స్తుతీ నొనర్చరాదని జిహ్వచ్ఛేదన మొనర్చుకొనియు, దమ విష్ణుభక్తిని బ్రదర్శించి ముక్తిని బొందఁగా కళాపూర్వోదయమున మణిసంభుడు దూరశ్రవణ శక్తికై కర్షపుటముల నా రసములను బరపుకొనియును మణికంఠరుఁడు సారస్వత ప్రాథిమార్థియై నాలుకఁ గోసికొనియును మృగేంద్ర వాహనాదేవి కృపచేఁ దమ తమ యభీష్టములను బడపిరి.

విమానవర్ణనము

భువనస్యరుని కడకు హరిమిత్రుఁడెక్కి వచ్చిన విమానము సూర్యకాంతితోఁ దేజరిల్లుచున్నదని వాల్మీకిచే వర్ణింపబడినది.

“తతః ధైరయోగేన హరిమిత్రో మహాయశః
విమానేనార్క వర్ణేన”..... (6-75)

కళాపూర్వోదయమునఁగూడ సరస రంభానలకూబరులెక్కి వచ్చిన విమానమును సూర్యునితో నుపమించెను.

“వారి విమానరత్నమును వారిధరంబు మఱుంగుదాసె, బా
లారుణ భానుబింబము దయాద్రి మఱుంగును బాయు
చాఢ్యునన్ (1-153)

జలప్రవేశము

అదృత రామాయణమున, తనకు దారినీయని కముద్రునిపైఁ గోపించి లక్ష్మణుడు పాదోధిమధ్యమున దుమికెను.

“లక్ష్మణ కోధ సందీప్తః పపాతాభేర్జలాంతరే”
(16-11)

తన యభిమతమునకు విరుద్ధముగా పరస్వతీదేవిమండి వర

మును పొందిన సుగా తిసె గోకించిన శాలీనుడిపే అగాధమైన
తెతతాళ దఘ్రుహదమున దుమికెను.

“మనరోషు డగుచు హదముననుజిరెన్”

(క. పూ. 4.51)

స్వస్థాన పాతము

సహస్ర కంఠ రావణుడు, లహినకుగు శ్రీరామ సైన్య
మును జంపనేలయని తలచి వాయవ్యాస్తముచే వారివారిదేశము
లందుండునట్లు వారినిబడవైచెను. వారెల్ల తమతమదేశములుచేరి
మిగులవాశ్చర్యము చెందిరి.

“యస్యాదస్మాత్ప్రచాయాతా స్తంతందేశం వ్రయాపితాః”

“తేసర్యే న్యగృహం ప్రాప్తా అన్తవేగేన విస్మితాః

(21-9, 11)

ఇట్లే కళాపూర్వోదయమున మణికంఠరునిచే దేవికి బలిరీయః
బడిన లతాపిణి, దేవిసరముచే, పునస్సహితమృతకయై, కనువిచ్చి
నిజపురివర్తిసయై స్వభవనారామ భూమియం దుండుటకు
వెలుగందెను.

(4-186)

సింహరథ-వృగేంద్ర వాహన

శ్రీరాముడొనర్చిన సీతాసహస్రనామస్తవముతో నామె
306వ నామమున ‘సింహరథ’యని స్తుతింపబడెను.

“వ్యోమలక్ష్మీ, ప్రింహరథా, చక్రీతాన్య మితప్రభా.”

కళాపూర్వోదయమున మహిషాసురుని జంపిన మహాకాలి
‘వృగేంద్రవాహన’ యనుపేరుతో, బసిది పొందినది. ఈ నామ
కలనకు, సూరనకి ‘సింహరథ’ యనుపదము ప్రేరకమై యుండ
వచ్చును.

సుప్రసాదుడు

సహస్ర కంఠ రావణుని పుత్రులతో నొకనిపేరు ‘సుప్రసా
దుడ’ని అద్భుత రామాయణమున గలదు.

“మధుర స్సుప్రసాదశ్చ కిరీటశ్చ మహాబలాః”

“ఏతే రావణపుత్రాశ్చ మహావీర్య పరాక్రమాః” (19. 5, 9)

కళాపూర్వోదయమున అభినవ కౌముదియందుఁ గలిగిన కుమారు
నకు నిచ్చే పింగళి సూరన సుప్రసాదుడని పేరు బెట్టెను.

(క. పూ. 8. 253)

ఇంతవఱకుఁ జేసిన యుధయ గ్రంథములలోని సమాన లక్షణ
ముల పరిశీలమువలన, నీ రెండింటిలోను, దైవ, మానవ, దానవ
తిర్యగది ప్రాతములు, వరములు శాపములు, పునర్జన్మలు, ఆకస్మిక
పముద్భూతములు, అంతర్జానములు, జలపతనములు, సరూపప్రాత
ద్యయచిత్రణములు, సాహస కృత్యములు, మున్నగు ననేకాంశములు
నమములై యుండుటచేత పింగళి సూరన కళాపూర్వోదయముపై
వాల్మీకి అద్భుత రామాయణ ప్రభావ మధికముగాఁ గలదని స్పష్ట
పడుచున్నది.

ఈ వ్యాసమునకుఁ దోడ్పడిన గ్రంథములు

1 సంస్కృతాద్భుత రామాయణము.

(బీర్లావస్థలోనున్నను, తమ సంస్కృతాద్భుత రామాయణ
గ్రంథమును బంపి నా కృషికి సంపూర్ణ సహకార మొనర్చిన అనా
వతి వాస్తవ్యులు బ్రహ్మశ్రీ కవిహంస వేదుల వేంకటశాస్త్రిగారికి
కృతజ్ఞతలు).

2 లింగపురాణము.

3 అలౌకాద్భుత రామాయణము.

4 ప్రబంధవాఙ్మయ నికాసము. (నాతని. ఉస్మానియా
విశ్వవిద్యాలయము.

5 కళాపూర్వోదయము. 1910 సం॥ వాఙ్మయముద్రణ.

6 వ్యాసరత్నావళి.

7 భారతి; డిసెంబరు 1941.

8 Studies in Kalapurano dayam

మహాసంప్రదాయం

ఒక దశ అంతం అవుతోందా?

వెర్నర్ హాయిసెన్బెర్గ్

[రచయిత 1932లో 'భౌతికశాస్త్రంలో పరిశోధనల కోసం నోబెల్ బహుమతి పొందాడు. 1946 నుంచి 1970 దాకా "మాక్స్ ప్లాంక్ ఇన్స్టిట్యూట్" డైరెక్టరుగా ఉన్నాడు. ప్రస్తుతం ఆలెగ్జాండర్ ఫాన్ హుంబోల్డ్ పేర స్థాపించబడిన సంస్థకి, అధ్యక్షుడుగా ఉంటున్నాడు. ఆమెరికా నయంక్ రాష్ట్రంలోని స్మిత్సోనియన్ ఇన్స్టిట్యూట్‌వారు కోపర్నికన్ (500)వ జన్మదినోత్సవం సందర్భంలో ఏర్పరచిన ప్రసంగం "ఎన్కవుంటర్" పత్రికలో వెలువడింది. ఇది దానికి అనువాదం. భారతిలో ఈ వ్యాసం ప్రచురణ ఎన్కవుంటర్ పత్రిక సౌజన్యంతో వీలయిందని పాఠకులు కనుగొనగలిగారు. అనువాదకుడు సాధారణంగా చెలామణి అవుతున్న తెలుగు మాటలనే ఎక్కువగా వాడటం విజ్ఞప్తి చేసుకుంటున్నాడు. కొన్ని మాటలు విసుగుపరుచి మంచి తీసుకున్నవి. వీటిలో కొన్ని కొందరికి ఎబ్బెల్టుగా తోచవచ్చు! చదువరులు వీటిని స్వగర్భితంగా అనువాదమే పేరుల ఉచ్చారణ విషయంలో కూడా పాఠకులు సహృదయం చూపగలరని అనువాదకుడు ఆశిస్తున్నాడు.

సం.]

కోపర్నికన్ (1473-1973) యొక్క అయిదువందల జన్మదినోత్సవాన్ని ఇటీవలే మనం జరుపుకున్నప్పుడు ఇప్పటి విజ్ఞాన శాస్త్రం అతని కృషికి సంబంధించినదనీ, ఖగోళ శాస్త్రంలో అతను మొదలుపెట్టిన ధోరణి ఇంక మనకాలంనాటి శాస్త్రకృషిని శాసితో దనీ మనం అనుకున్నాము. ఈనాటి నమస్కలు, పద్మతుల, శాస్త్రీయ భావాలు కొంతవరకయినా శతాబ్దాలుగా విజ్ఞానశాస్త్రానికి తోడుగా వచ్చిన (లేక దారి చూపిన) ఒక శాస్త్రీయమయిన సంప్రదాయం యొక్క ఫలితాలని మన విశ్వాసం. అందుచేత, వర్తమాన కాలపు కృషి ఎంతవరకు ఈ సంప్రదాయం వలన నిర్మయించబడింది, దాని ప్రభావానికి లోనయింది-అన్న ప్రశ్న అడగటం సహజం. మనం కొన్ని సమస్యల పరిష్కారంకోసం ప్రయత్నిస్తూ ఉంటాము. ఇవి మన ఆభిలాష, ఇష్టాన్నిబట్టి, విన్నుకున్నవా? లేక చరిత్ర క్రమంలో మనకి సంభవించినవా? మన ఉద్దేశాన్నిబట్టి మన శాస్త్ర పద్ధతులని ఎంతవరకు ఎన్నుకొనగలము? అదివరకే ఉన్న ఒక సంప్రదాయాన్ని ఎంతవరకు అనుసరిస్తాము? ఇక, మన ప్రశ్నలని తయారు చెయ్యటానికి కావలసిన ప్రశ్నలని మనం ఏరుకొనటానికి ఎంత స్వేచ్ఛ ఉంది?

మనం కొన్ని ప్రశ్నలకి సమాధానంకోసం చూస్తూ ఉంటాము. వీటినిబట్టి ఏ శాస్త్ర క్రియకయినా నిర్వచనం చెప్పగలము. కాని

ప్రశ్నలని తయారుచెయ్యాలంటే ఒక దృగ్విషయాన్ని సాధించగల భావాలు మనక అవసరం అవుతాయి. ఈ భావాలని సాధారణంగా శాస్త్రంయొక్క గత చరిత్రనుంచి తీసుకుంటూ ఉంటాము. అని అప్పటికీ దృగ్విషయంయొక్క స్వరూపం ఎలా ఉండటానికి వీలవుతుందో నూచిస్తాయి. అయితే మనం కొత్త దృగ్విషయ పదేశాలలోకి వెళదలుచుకున్నట్లయితే ఈ భావాలు పురోగతికి దోహదం కలిగించకపోగా దానికి అడ్డుపడే వక్రీకావాలు కావచ్చు. అప్పుడయినా మనం భావాలని వాడవలసిందే; మనకి సంప్రదాయం ప్రసాదించిన వాటిని వాడుకొనకుండా ఉండలేముకూడా. అందుచేత నేను ముందుగా సమస్యల ఎంపికలో సంప్రదాయంయొక్క ప్రభావాన్ని చరిత్రాను. ఆతరువాత శాస్త్రపద్ధతులలో దాని ప్రభావాన్ని, చివరికి మన పనిలో భావాలని సాధనాలుగా వాడటాన్ని చర్చకి వస్తువులుగా తీసుకుంటాను.

మన సమస్యల ఎన్నికలో మనం ఎంతదాకా సంప్రదాయానికి కలుబడి ఉంటాము? మనం విజ్ఞాన శాస్త్రం చరిత్రలోకి తిరిగి చూసినట్లయితే కొన్ని కాలాలలో ఎంతో చురుకుగా పనిసాగితే మరి కొన్ని కాలాలలో చాలా మందకొడిగా సాగుతుందని తెలుసుకొనగలుగు

కాము. ప్రాచీన గ్రీకుదేశంలో తత్వ వేత్తలు ప్రకృతికి సంబంధించిన దృగ్విషయాలని గురించి సిద్ధాంతానికి సంబంధించిన వజ్రాలని కొన్నిటిని వెయ్యటం మొదలు పెట్టారు. వాడుకకి ఉపయోగపడే విజ్ఞానం చాలా అంతకి ముందే ఉండేది. ఇళ్ళని కట్టటంలో, పెద్దరాళని పగులగొట్టి కదవటంలో, నావల నిర్మాణంలో ఎంతో చాకచక్యం ఏర్పడింది. కాని, పయితాగోరాస్ కాలం తరువాతనే ఈ చాకచక్యం తోబాటు శాస్త్రీయ విచారణకూడా వాడుకలోకి వచ్చింది. ప్రకృతిలోని దృగ్విషయానికి గణితశాస్త్రంలోని సంబంధాలు ఎంత ప్రస్తుతమో పయితాగోరాస్, అతని శిష్యులు కనుగొన్నారు. తదనంతరం గణిత శాస్త్రంలో, ఖగోళ శాస్త్రంలో, విజ్ఞానశాస్త్రంలో ఎంతో అభివృద్ధి వచ్చింది.

ఇంగ్లీషులో “హెల్సెన్సిక్” అనే కాలం అయిపోయిన తరువాత గ్రీకుదేశపు విజ్ఞానశాస్త్రం క్షీణించటం ప్రారంభించింది. తిరిగి ఇటలీలో మొదలయిన “రినెయిసాన్స్” (లేక పునరుజ్జీవనం) దాకా ఇది పుంజుకొనలేకపోయింది. క్షీణదశలో వ్యవహరించినానా బాగా అభివృద్ధి చెంది అరబ్బు దేశాలలో నాగరికత మంచి స్థాయిని అందుకొనగలిగింది. అయితే, ఈ అభివృద్ధి తోబాటు విజ్ఞానశాస్త్రం అభివృద్ధి కాలేదు, ప్రకృతి అవగాహన మరింత గాఢం కాలేదు. పునరుజ్జీవనం, మానవతావాదం ఆలోచనా ధోరణులలో స్వేచ్ఛ అధికం కావటానికి దారి చూసిన తరువాత, భూగోళ పరిశోధకులు ఇక్కడ నిస్సరణ వీలవుతుందని చూపించిన తరువాత కోపర్నికస్, కెప్లర్, గెలీలియోల దర్శనాలు విజ్ఞానశాస్త్రంలో కొత్త ఉత్సాహాన్ని పుట్టించాయి. ఈ ఉత్సాహం మన కాలందాకా కొనసాగుతూ వచ్చింది. ఇది ఇంకా ఎంతకాలం కొనసాగుతుందో లేదో చెప్పలేము. అదిపోయి కొత్త మార్గాలని అన్వేషించే అభిలాష ఏదయినా జన్మిస్తుందేమో చెప్పలేము.

ఈ విధంగా చరిత్రని సింహావలోకనం చేసినట్లయితే మన సమస్యల ఎంపికలో కొంత స్వేచ్ఛ మూతమే ఉందని చూడగలుగుతాము. మనం చరిత్ర క్రమంతో ముడిపడిపోయాము. మన జీవితాలు ఈ క్రమంలో భాగాలు. మన ఎంపిక ఒక నిర్ణయానికిమాత్రం పరిమితం అయి ఉంటుందనిపిస్తుంది. మన కాలంలో జరిగే పరిణామంలో మనం పాల్గొంటామా లేదా (మన ప్రయత్నం, కృషిఫలితం ఇచ్చినా ఇవ్వకపోయినాసరే అసృ నిర్ణయమే ఇది. వీలుగా ఉండే సందర్భమే లేకపోయినట్లయితే మన కృషి అదృశ్యం అయిపోవచ్చు. ఆల్బర్ట్,

అయిన్ స్టెయిన్ గనుక 12వ శతాబ్దంలో జీవించి ఉంటే అతనికి మంచి శాస్త్రజ్ఞుడు కావటానికి అవకాశాలు ఉండి ఉండకపోవచ్చు. మంచి ఫలితాలు ఇచ్చే కాలంలో కూడా ఒక శాస్త్రజ్ఞుడికి తన సమస్యని ఏరుకునే స్వేచ్ఛ ఉండకపోవచ్చు. స్వేచ్ఛ అనేది ఉండకపోగా ఫలవంతమయిన కాలంలో మనం వాటిని తయారుచేసుకో సక్కుర లేకుండా అవేమనకి అందుబాటులోకి రావచ్చు.

ఇది విజ్ఞాన శాస్త్రంలోనే కాదు (అతిత) కళ విషయంలో కూడా నిజమనిపిస్తుంది. 15వ శతాబ్దంలో, నెదర్లాండ్స్లో కొందరు చిత్రకారులు మనుష్యులని అప్పటి సమాజంలో ఉత్సాహవంతులయిన సభ్యులుగా చిత్రీకరించటం వీలవుతుందని తెలుసుకున్నారు. విందరో ప్రతిభావంతులు ఈ వీలుచేత ఆకర్షింపబడ్డారు. ఈ సమస్య పరిష్కరించటానికి వీరు ఒకరితో ఒకరు పోటీపడ్డారు. 18వ శతాబ్దంలో జోసెఫ్ హెయిడెన్ సాహిత్యంలో కనిపించే చావావేశాలని తన సంగీత నృషిలో వ్యక్తం చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాడు. (రూసో, గోథేల రచనలలోనివి మరి ప్రత్యేకంగా) అతనికన్నా చిన్న వయస్సు సంగీత విద్వాంసులు ఒకతరంవారు. (మోజార్ట్, బెథోవెన్, షూబర్ట్,) వియన్నాలో పోగులయి ఈ సమస్య పరిష్కారంలో పోటీపడ్డారు.

మన శతాబ్దంలో నీల్స్ బోర్ ఒక పరిమాణపు సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. రూథర్ ఫోర్డు ఆల్ఫా కిరణాల ప్రయోగాలని, ప్లాంక్ కిరణ ప్రసారం సిద్ధాంతాన్ని, రసాయనిక శాస్త్రంలోని యదార్థాలని కలిపి ఈ సిద్ధాంతాన్ని తయారు చెయ్యటానికి అతను ప్రయత్నించాడు. ఆ తరువాతి సంవత్సరాల్లో విందరో యువ భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులు ఈ సమస్య పరిష్కారంలో పాలుగొనటానికి కోపెన్ హేగెన్ కి వెళ్ళారు. సమస్యల ఎంపికలో సంప్రదాయం-అంటే చరిత్ర క్రమాభివృద్ధి-అతి ముఖ్యమయిన పాత్ర వహిస్తుందనటంలో సందేహంలేదు.

ఇది అధావాత్మకంగా కూడా నిజం. సాం ప్రదాయ విషయాల్లో ఇక కృషికి అవకాశాలు తక్కువ అని ప్రతిభావంతులు ఈ రంగాలని వదులకోవచ్చు థామస్ అక్వినాస్ తరువాత తత్వవేత్తలు దైవానికి సంబంధించిన సమస్యలని వదిలి మానవతావాదం వయపు తిరిగారు. మనకాలంలో కళలకి సంబంధించిన వస్తువులు కరువయిపోయాయని పిస్తుంది ఈమధ్యే జర్మనీలో ఒక ఆధునిక కళా పదరచనం జరిగింది. కాస్టెల్ అనే నగరంలో జరిగిన ఈ ప్రదర్శన కళకన్నా రాజ

కియాలకోసమే అధికంగా ప్రచారం చేసింది. ఇది జరిగిన భవనం బయట విద్యార్థులు "కళ అనవసరం" అనే ఒక పెద్ద పోస్టర్ ని అతికించారు. కొంతకాలం తరువాత విజ్ఞాన శాస్త్రం సాంకేతిక శాస్త్రపు విషయాలు శుష్కమయిపోయి యువతరంవారు మన హేతువాదుల ధోరణులని, ప్రయోజన వాదాలని తోసివేసి పరికృత కృషిలో మునిగిపోవచ్చు. ప్రస్తుతపు పరిస్థిలో శుద్ధ, వినియోగ విజ్ఞానశాస్త్ర పరమ్యులని ఇంకా పరిష్కారంకోసం "ఇన్నా" ఉంటారు గురువులు తమ శిష్యులకి. ఇది కొంతకాలండాకా సాగుతుంది. దీనికోసం ప్రయాణ పడనక్కరలేదు.

విజ్ఞానశాస్త్రంకాని, లలితకళకాని అభివృద్ధి కావాలంటే వ్యక్తిగత సంబంధాలు సరిగా ఉండాలని ఈ సందర్భంలో చెప్పక తప్పదు. ఇది గురు, శిష్య సంబంధం అయిఉండనవసరంలేదు. ఒక ఉద్యమం కోసం పనిచేస్తున్న వ్యక్తులమధ్య గౌరవాభిమానాలు లేక సేవా ఉన్మాదాలు. బహుశా సంప్రదాయంలో అంతకన్నా కార్య సాధకమయిన సాధనం లేదేమో! ఈ శతాబ్దంలో భౌతిక శాస్త్రం అభివృద్ధికి తోడ్పడిన కొన్ని వ్యక్తిగత సంబంధాలని గురించి చెప్పాను.

ఐన్ స్టెయిన్ కి 'మాక్స్ ప్లాంక్ తో' మంచి పరిచయం ఉండేది; మాక్స్ బోర్ కి ఐన్ స్టెయిన్ మంచి పేహాతుడు - పరిమాణ సిద్ధాంతాన్ని గణాంకశాస్త్రం ద్వారా అర్థం చేసుకోవచ్చునవు వాదాన్ని ఐన్ స్టెయిన్ స్వీకరించలేకపోయినా; నీల్స్ బోర్ తో సందిగ్ధ సిద్ధాంతంలోని సంబంధాలు తత్వశాస్త్రం ద్వారా తోమాపే ఎలా ఉంటాయో వర్ణించేవాడు. సాపేక్ష, పరిమాణ సిద్ధాంతాలు చాలా క్లిష్టమయినవి. అసలు వీటి తాలూకు సమస్యలయొక్క శాస్త్రీయమయిన అనుశీలన వాటిమీద పరిశోధనలు చేసినవారిమధ్య జరిగిన సంభాషణలలోనే కొనసాగింది.

1920 ప్రాంతంలో మ్యూనిక్ లోని సోమర్ ఫెల్డ్ బృందం ఒక పెద్ద పరిశోధనాకేంద్రంగా ఉండేది. పాలి, వెంట్రెల్, లాసెర్, లెన్ట్, మొదలయినవారు ఈ బృందానికి చెందినవారే. మేమందరమూ కలిసి అంతఃకీతమే జరిగిన ప్రయోగాలలో ఇమిడిఉన్న చిక్కులని, వింతలని గురించి ప్రతిరోజూ చర్చలు జరిపేవారము. సోమర్ ఫెల్డ్ పెద్ద శాస్త్రజ్ఞులందరూమంచి తనకివచ్చిన ఉత్తరాలతోని ముఖ్యంగా వి మాకు చదివి వినిపించేవాడు. వెంటనే చర్చలు

మొదలయ్యేవి. బోర్, రూదర్ ఫోర్డ్, ఓటో హాన్, లీసెమిటర్ తో దగిర సంబంధాలు పెంచుకున్నాడు ప్రయోగం, సిద్ధాంతం వీటిమధ్య సంచారం బాగా కొనసాగేట్లు చూడటం భౌతికశాస్త్రం అభివృద్ధిలో అతిముఖ్యమయిన కార్యక్రమం అని అతను నమ్మేవాడు.

నీల్స్ బోర్ కాలపు భౌతికశాస్త్రం అభివృద్ధిమీద అతని ప్రభావం ఇంకా అంతాకాదు. ఇది అధికంగా అతని సాంకేతిక రచనల వలన వచ్చిన ప్రభావం మాత్రమేకాదు ఇది పరిమాణ సిద్ధాంతాన్ని గురించి అతను తన తోటివారితో నిరీరామంగా జరిపిన చర్చలవలననే వచ్చిన ప్రభావం అనాలి. ఈ సిద్ధాంతంలోని చిక్కులు కొన్ని చాలా మౌలికమయినవని, వాటి పరిష్కారం తేలిక కాదని అతనికి తెలుసు. హేడింగర్ "చరంగ యంత్ర గతిశాస్త్రాన్ని" ని పరిపాదించినప్పుడు పరిమాణ సిద్ధాంతంయొక్క అతి ముఖ్యమయిన ఆకృతి బయట పడిందని అతను వెంటనే గ్రహించాడు. అయితే, పరిమాణానులోని ఎలక్ట్రానుల కక్ష్యలబదులు మూడు పరిమాణాలు (తీ డయమెన్షన్) కల "పదార్థపు-తరంగాల" ని పరిపాదించినంత మాత్రాన అసలు కష్టాలు తొలగిపోవేనికూడా అతను గ్రహించాడు. ఈ సమస్య పరిష్కారం నేరుగా చర్చలద్వారానే వీలవుతుందని నీల్స్ బోర్ కి అని పించగానే హేడింగర్ ని కోపెన్ హేగన్ కి పిలిపించాడు. రెండువారాల పాటు తీవ్రమయిన చర్చలు జరిగాయి. వీటి ఫలితంగా పరిమాణ సిద్ధాంతాన్ని అభివృద్ధి చెయ్యటానికి మంచి వీలుకలిగింది. బోర్ పరిపాదించిన "పరిపూరణ భావం" (కాన్సెప్ట్ ఆఫ్ కాంపి మెంట్ లారిటీ) అభివృద్ధి, సందిగ్ధంలోని అంతర త సంబంధాల అభివృద్ధి రెండూకూడా వీటిఫలితంగానే కొంతవరకయినా సాధ్యం అయివచ్చుననవచ్చు.

ఇంకా ఉదాహరణలని ఇవ్వనవసరం, లేదనుకుంటాను. వ్యక్తులమధ్య సంబంధాలు విజ్ఞాన శాస్త్రం అభివృద్ధి, సమస్యల విశ్లేషణ-వీటి విషయంలో అతిముఖ్యమయిన సాత్ర పహిస్తాయని తెలుస్తూనే ఉంది.

విజ్ఞానశాస్త్రం చరిత్రలో సమస్యల ఎన్నికకి దారితీసిన ఇతర ప్రేరేపణలుకూడా ఉన్నాయని వేరే చెప్పనవసరంలేదు. విజ్ఞానశాస్త్రం యొక్క వినియోగం వీటన్నిటిలోనూ మనకి సుపరిచితమయినది. నాకాయానానికి, భూమికొలతాకి, ఖగోళ, గణితశాస్త్రాలు ఉపయోగ పడతాయని చాలా ప్రాచీన కాలమునే మానవులు తెలుసుకున్నారు

15వ శతాబ్దంలో నాగయానం వింత ముఖ్యమయిన పాత వహించిందో యూరోపుని, మధ్యధరా సముద్రాన్ని వదిలి సశిమంగా వెళ్ళిన అన్వేషకుల విజయాలే తెలుసుతాయి. ఈకాలం తదనంతరమే కోవర్కిన్ సమాసాదనాలు బయటపడటం కేవలం యాదృచ్ఛికం మాత్రం కాజాలదు గెలీలియో కోవర్కిన్ దావాని సమరించి నప్పుడు అంతకిముందే కనిపెట్టబడిన టెనిస్కోపుని ఉపయోగించాడు. అంటే, వినియోగసాధనం విజ్ఞానశాస్త్రం అభివృద్ధికి ఉపయోగపడుతుందని ఒక చెంప నిరూపింపబడింది; మరొక చెంప విజ్ఞాన శాస్త్రం ఇటువంటి సాధనాల సృష్టికి ఉపయోగపడుతుందనికూడా తేలింది. గెలీలియోకి, అతని అనుచరులకి విజ్ఞానశాస్త్రం యొక్క వినియోగంమీద ఆసక్తి ఎక్కువగా ఉండేది వారు యంత్రాలని ఎక్కువగా అనుసరించేవారు (ఉదాహరణకి యంత్రంద్వారా పనిచేసే గడియారాలు), ద్రవీకా స్తానికే సంబంధించిన సాధనాలని ఎన్నిటినో కనిపెట్టారు న్యూటన్ “కావ్” నదిమీద ఒక వంతెన కట్టాడు - (కేంద్రీయ ఊరులో) ఇటువంటి ఉదాహరణలు వేరే ఇవ్వవచ్చు. విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని వినియోగించాలనీ, వినియోగాలు ఫలితాల ప్రాబల్యానికి పరీక్షలు కావటమేకాక ప్రయాస ఎంతవరకు న్యాయమో తెలుపుతాయనీ మన శాస్త్రసంప్రదాయం చెబుతూనే ఉంది. ఎన్నో తరాలవారు ఈ పద్ధతినిబట్టే తమ కృషిని కొనసాగించారు. పరమాణు భౌతికశాస్త్రాన్ని వినియోగించటంకోసం ఈ శతాబ్దంలో కొందరు శాస్త్రవేత్తలు ప్రయత్నించినప్పుడు వారు ఈ పాత సంప్రదాయాన్నే అనుసరిస్తూ నవ్వారు. మొట్టమొదటి వినియోగం యుద్ధంకోసం జరుగటం వారికి నిరాశ కలిగించిందని వేరే చెప్పనక్కరలేదు అయినా రసాయనిక మూలపదార్థాలని కొన్నిటినీ ఇతరమూల పదార్థాలుగా మార్చటానికి వీలుకలుగటం విజ్ఞాన శాస్త్రం విజయాలలో ఒకటి అని అనుకొనటం న్యాయమేకదా!

వినియోగంమీద ఆసక్తిని కొందరు సరిగా అర్థం చేసుకోరు. శాస్త్రజ్ఞుడు వినియోగంద్వారా “డబ్బు చేసుకొనటానికి” అల్ప ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడనుకుంటారువీరు వ్యక్తినిబట్టి, పయోజనం మీద ఆశ ఉండవచ్చు, కాదనలేము: అయితేదానిని అతిచేసిచెప్పకూడదు ఒకమంచి శాస్త్రవేత్త వినియోగాన్ని తలచుకుని సమ్మోహితుడ కావచ్చు. తను ప్రకృతిని బాగా అర్థం చేసుకున్నాడా, తనకి ఇంక అయినది అనుకున్నట్లు పనిచేస్తుందా? అని పశ్చించుకుంటాడు అతను. పిఫీక్ సముద్రంలో ఉదజని బాంబు పేలడానికి ముందా

ఎనికోఫెన్మీతో మాట్లాడుతూ. “ఇటువంటి పరీక్షలు చెయ్యటం ఆపితే మంచిది,” అన్నాను నేను. “వీటివలన రాజకీయాలలో, ప్రాణి కోటితో ఎటువంటి పరిణామాలు వస్తాయో”, అన్నాను.

“అవును కాని ఇది ఎంత చక్కటి ప్రయోగం!” అని సమాధానం ఇచ్చాడు ఫెర్మీ. విజ్ఞానశాస్త్ర వినియోగాలని ప్రేరేపించే శక్తులలో ఇదే ముఖ్యమయినదని నా నమ్మకం. ప్రకృతిని అర్థం చేసుకున్నాడని పక్షపాతంలేని నిరేత ఒకడు శాస్త్రవేత్తకి చెప్పాలి - (ఎక్క) తిని మించిన నిరేత ఎవరు? తన ప్రయాసయొక్క ప్రభావం ఏమిటోకూడా చూడాలని శాస్త్రవేత్త కోరుకుంటాడు.

ఒక శాస్త్రజ్ఞుడు తన పరిశోధనా కమాన్సి ఎన్నుకొన్నప్పుడు కొన్ని సిద్ధాంతాలని మనసులో ఉంచుకుని పని మొదలు పెడతాడు. అప్పటికి తెలిసిన దృగ్విషయాలకి సంబంధించిన కొన్ని ఊహలని ఆధారం చేసుకుని పరిశోధనలు ప్రారంభిస్తాడు. కాని ఏ భావాలు చివరికి స్వీకరణీయమయినవిగా తేలుతాయి? గతానుభవాన్నిబట్టి మనం ఒకటి తెలుసుకోవచ్చు - అదేమిటంటే భావాలని అనిరోధంకోసం, సుస్పష్ట తకోసం మూతమే భావాలని మనము స్వీకరించము. వాటి వినరణ, రుజువులతో మనం పొరుగునగలమన్న ఆశతోనే మనం వాటిని స్వీకరిస్తూ ఉంటామనిపిస్తుంది. మన ఉత్సాహం వెనుక రిక్తి, మన ప్రయాస ఫలిస్తుందన్న ఆశ మనకి విజ్ఞాన శాస్త్రంలో మార్గాన్ని చూపిస్తూ ఉంటాయి. వివిధ సిద్ధాంతిక భావాలని గురించి మనం కొన్ని కోరికలు కోరుకుంటాము. సహేతుకమయిన నిరయంకన్నా ఈ కోరికలే బలవంతంగా ఉంటాయి 1920 ప్రాంతంలోనే మార్కు సిర్క్వోవ్ పరమాణువు సిద్ధాంతం సరియైనదని కాదని తెలుసు. కాని అది సంయన దారిని చూపుతోందని మేము ససికటాము. ఆ సిద్ధాంతంలోని విరోధాలని వివరించి దానికి సంతృప్తికరమయిన సర్దుబాట్లని ఇవ్వగలమని ఆశించాము.

సమస్యల ఎన్నిక విషయంలో మూతమేకాదు విజ్ఞాన శాస్త్రంలో సంప్రదాయం వహించే పాత. శాస్త్రం క్రమంలో కంటికి అంత గణితంగా కనిపించని పాఠాలు కొన్ని ఉంటాయి. సంప్రదాయం వీటిమీదనే తన ప్రభావాన్ని పూర్తిగా చూపిస్తుంది. ఈ సందర్భంలో నేను “శాస్త్ర సదతి”ని గురించి చెప్పాలి.

16, 17వ శతాబ్దాలలో కోవర్కిన్ గెలీలియో, వారి తన సంతరం వారు కట్టే, అభివృద్ధి చేసే పద్ధతినే ఈ శతాబ్దం

లోనూ నిజాన శాస్త్రంలో మనం మొత్తంమీద వాడుకుంటున్నాము. ఒకప్పుడు "కాలానిక" శాస్త్రం ఉండేదనీ, పయిన చెప్పిన వద్దతి ఈ శాస్త్రానికి భిన్నంగా ప్రత్యక్షానుభవం బడ మాత్రమే ఆధార వడుతుందనీ కొంగరు అంటారు. ఇది ఒక పోహ. నిజానికి గెలీలియో అరిసా టీల్ ని అనుసరిస్తూ వచ్చిన తనకాలపు సాంప్రదాయిక శాస్త్రాన్ని వదులుకుని పాటో తాత్విక భావాలని తీసుకున్నాడు అరిసా టీల్ ది వర నమీద ఆధారపడిన నిజానశాస్త్రం. పాటోకి నిర్మాణమే పథానంగా ఉండేది. గెలీలియో "అనుభవం" అవసరం అని వాదించినప్పుడు గణితశాస్త్రం నహాయంతో తయారయిన నిర్మాణాల కాంతిలో కనిపించే అనుభవమే కావాలన్నాడు. ప్రత్యక్షమయిన అనుభవాన్ని వదిలి మనః కల్పితమయిన అనుభవాన్ని ఊహించినట్లయితే దృగ్విషయాలలో గణిత విషయక నిర్మాణాలు కనిసిస్తాయని గెలీలియో, కోపర్నికస్ లు ఇదరూ అనుకున్నారు. కొత్త గ్రహణ శక్తికి కొత్త సౌలభ్యం అనే పునాది వడినటు వారు భావించారు. బరువు వస్తువులకన్నా తేలిక వస్తువులో వేగంగా పడతాయని అరిసా టీల్ అన్నాడు. ఇది నిజమే. అయితే గెలీలియో ఊన్యకాశంలో అని వస్తువులూ ఒకే వేగంతో పడ్తాయని ప్రతిపాదించాడు. అని వాడే విధాలని గణితశాస్త్ర సిద్ధాంతాలు చక్కగా వర్తిస్తాయని ఆతను అన్నాడు. ఆతని కాలంలో ఊన్యంలో వస్తువులు పడటాన్ని సూక్ష్మంగా వర్ణించటానికి నీళ్ళు లేవుకాని గెలీలియో ప్రతిపాదనలు కొత్త ప్రయోగానికి దారి తీశాయి. కొత్త పద్ధతి కనిపించే దానిని వర్ణించటానికి పూనుకొనలేదు; సాధారణంగా తటస్థపడని దృగ్విషయాల సృష్టికీ, ప్రయోగాల నిర్మాణానికి ఇది పూనుకుంది; గణిత శాస్త్ర సిద్ధాంతాలని ఆధారం చేసుకుని వీటిని గణించటానికి కూడా ఇది పూనుకుంది.

అందుచేత కొత్తపద్ధతికి రెండు అంశాలు అవసరం అని గుర్తించాలి. ఒకటి, సూక్ష్మమయిన కొత్త ప్రయోగాలని నిర్మించటం.

(ఇవి అనుభవాన్ని మనఃకల్పితంచేసి, దానిని వేరుగా ఉంచగలవు కనుక కొత్త దృవ్యన్నివేశాలని సృష్టిస్తాయి) రెండోది, ఈ దృగ్విషయాని గణిత సిద్ధాంత నిర్మాణాలతో పోల్చి చూడటం (ఈ గణిత సిద్ధాంత నిర్మాణాలని ప్రకృతి సిద్ధాంతాలుగా వర్ణించేవారు.) ఈ పద్ధతి నేటి నిజాన శాస్త్రం విషయంలో సప్రమాణ మయినదా అన్య ప్రశ్నలని గుర్తించేముందు కోపర్నికస్, గెలీలియో, కెపర్ లు దేనిని చూసుకుని ఈదారిని అనుసరించారో తెలుసుకొనటం అవసరం. దీనిని గురించి కువ్వముగా కొంచెం చెబుతాను.

సి. ఎస్. ఫోన్ వెయిట్ సెక్టర్ ఒక వ్యాసం రాశాడు. అందులో కోపర్నికస్ మొదలయినవారికి దారిచూపిన ఆధారం దేవుడికి సంబంధించినదని ఆతను వాదించాడు. ఇది సరయిన మదింపే అని పిస్తుంది. గెలీలియో ప్రకృతి దేవుడి "రెండవ పుస్తకం" అన్నాడు. మొదటిది బైబిలు. ఈరెండవ పుస్తకంలోని అక్షరాలు గణిత శాస్త్రాన్ని ఆక్షరాలెనని గెలీలియో అభిప్రాయం. ఈ అక్షరాలు నేర్చుకుంటేనే ఆపుస్తకాన్ని చదవగలమని ఆతను అనుకున్నాడు. కెపర్ "ప్రపంచంయెక్క సమ్మేళనం" గురించి రాసిన గ్రంథంలో ఈ భావాలని స్పష్టంగా ఇలాగ వ్యక్తపరిచాడు : "దేవుడు తన భావాల ప్రకారం విశ్వాన్ని సృష్టించాడు. ఈ భావాలనే పాటో 'ఐడియాస్' అన్నాడు. ఇవే మూలభావాలు. వీటిని మానవుడు గణిత సిద్ధాంత నిర్మాణాలుగా అర్థంచేసుకోవచ్చు. మానవుడు వాటిని విందుకు అర్థంచేసుకోగలడంటే, ఆతను కూడా దేవుడి ఆధ్యాత్మికాకృతిలోనే సృష్టించబడ్డాడు కనుక. భౌతికశాస్త్రం సృష్టియొక్క దివ్యభావాల ప్రతిబింబం. అందుచేత, భౌతిక శాస్త్రం దేవుడి సేవతో సమానం.

[ఇంకా ఉంది]

ఎవరు వీరులో....

కాలం కాంత స్వయంవరానికి వచ్చింది.
చేతిలో పూల మాల ధరించి
ఎవరు వీరులో ముందుకు రండి.
పరిశ్రమల పూలమాలలు మెల్లో ధరించండి.

కొత్తగా పరిశ్రమలు పెట్టదలచినవారికి
ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఎన్నో అవకాశాలు వున్నాయి.
ప్రభుత్వం సౌకర్యాలు కల్పిస్తుంది.

విద్యుచ్ఛక్తి, ముడి పదార్థాలు,
నీరు, ఫ్యాక్టరీ భవనాలు...
మీ బాగుకోసం... .. దేశం బాగుకోసం.

సమాచార పరిసంబంధ శాఖ, హైదరాబాదు

No. 8/75-76

చ ర్చ :

“బాలవ్యాకరణము -

త్రిలింగలక్షణశేషము

శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావు

నేను ఏపియల్ “తారతి”లో “బాలవ్యాకరణము - త్రిలింగ
లక్షణశేషము” అను వ్యాసము వ్రాసితిని. దానిపైద శ్రీపాతకోట
రాధాకృష్ణ మూర్తిగారు యనువారు జాన్ నెల ‘తారతి’లో “కలగూడ
గంప” చర్చ చేసిరి. ఆ చర్చకు మూలద్రవ్యములు మూర్తిగారు
నా వ్యాకీర్తమునందు, వ్యాసమునందు సున్నవని తా మూహించికొన్న
దోషములు.

రాధాకృష్ణ మూర్తిగారు విమర్శించునపుడు పక్షపాతము
చూపరాదనియు, సెవరభేదము పాటించరాదనియు, సమచిత్తత చాట
వలెననియు, “నభిమానమునకుఁ దావుండ రాదనియు నీతులు బోధిం
చిరి. “మూరిపై నభిమానమున బహుజనపల్లివారిని కించపరచుట
పమంజనముగా”దని వక్కాణించిరి. “విమర్శకులు రెండునైపుల సావ
కాశముగా ప్రవర్తింపవలెనే గాని పక్షపాతము వహించుట భాగ్యము
గా”దని వలికిరి. “పరదోషేక్షణ దివ్యచక్కు స్ఫులగుట మంచిదిగాదు.
గుణ గాహిత్యము గూడ మన కవసర”మని ప్రవచించిరి. వారు
నా వ్యాకీర్తమునందలి దోషములను గుఱించి వ్యంగ్యముగా వక్కా
ణించిన మాటలివి. మూర్తిగారికి వా వ్యాసము బొత్తిగా నర్థము
గాలేదని చెప్పవలయును. శాంతం పాపం.

సీతారామాచార్యులవారు “త్రిలింగలక్షణ శేషము”నందు నెల
కొలివ కొలి లక్షణములు చిన్నయనూరికిఁ దెలియునని విరూపించుట
వా వ్యాసముయొక్క ముఖ్యలక్ష్యము దానికై యారుగురు శిష్యుల
జీవితములందు సంభవించిన సన్నివేశములను జాగ్రత్తక సత్వములను
నేను నా వ్యాసమున చరించుతిని. మూరి విమంతువునుండి బాల
వ్యాకరణమునుండి సాక్ష్యములు పేకరించి చూపితిని. వేని పని

చేయుట మూరిపై నాకుగల దూరభిమానముగాఁ దోచినది. “సమ
చిత్తు”లగు మూర్తిగారికి! అది నా దుంభిమానము గాదనియు నూరి
ప్రతిభా దర్శనమునయు “గుణ గాహిత్యము” ముద్దకట్టిన మూర్తి
గారు గుర్తింపకపోవట దురదృష్టము

చిన్నయనూరి శేముషీలమును, ఆచార్యులవారి యపొండి
త్యమును గడగట్టి గంటవాయించుచుఁ జాటవలసిన యక్కట నాకు
లేదు. నాకు మూరి చుట్టమై యాచార్యులవారు కాకపోయిరా ?
ఆ గురు శిష్యుల యంతస్పృహము నిదినలుకే యాంధ్రదేశ మాకళింపు
చేసికొనెను. నా కంటె, రాధాకృష్ణ మూరి గారికంటె ఘను
లయినవారి కై వారములను మూరి బీవించియున్నప్పుడు, కన్నుమూసిన
తరువాత-వందయేండ్లు పైఁగా-నందఁ గలిగెను. వారుగాని నేను
గాని చేతనైవదో జేయఁదగినది మూరి యుపజ్ఞను గై వారమును
సాక్షాత్కరింపఁచిసి కొనుటయే. ఆచార్యులవారివల్ల నా కెట్టి
యసూయయు లేదు. నే నాశించిన పదవి వారికిఁ బొప్పించిన
యెడల నాకు వారివల్ల వైరముగలదని యనుట కవకాశముండెడి
దేమో! అట్టి సన్నివేశము సైతము సంభవించదాయ.

మూర్తిగారు “పరదోషేక్షణ దివ్య చక్కుస్ఫు” లగుట
మంచిదిగాదని. ఎంత గొప్పమాట! ఆచార్యులవారి యగుణము
లను మూతమే నేను జూచితిని వారి యభి పాయము. అనగా
నాచార్యులవారిలో దోషము లున్నవని వా రంగీకరించుచున్నారన్న
మాట. ఇది వారి యౌదార్యమునకు గురు. నాకు దివ్య చక్కువు
లేదు. మానవహృత్తుఁడను. చర్చ చక్కువు మూతమే నాకున్నది.

మూర్తిగారు నా వ్యాసమునందలి దోషములను-దా మూహించి వాని-మాత్రమే చూపిరి గని గుణములనుగూర్చి యొక్క మాట చెప్పుటకు వారికి నోరాడలేదు. వారు గుణగ్రహిత్యము, వ్యక్తిపాతము, రాగద్వేష రాహిత్యము మున్నగు మాటలను జిరుక పుండుఁ జూపువారుగారు. నాచీ నావ్యాసమంతయుఁ దప్పల తడిక ఁగా, వారు మచ్చువకు నొక కొన్నిటిని జూపి, మిగిలిన దోషము గుఱివేక్కా. మాత్ర దండ్యములనికీదయదలచి తమ హృదయ వెళ్ళాక్షమును జాటిరేమో తెలియదు. నా వ్యాసములో గ్రహింపఁదగిన నెత్తములు లేవని వే ననుకొనెను. దానిని జదివిన నహృదయు లేవరు నుకొనరు.

రాధాకృష్ణ మూర్తిగారికి నా వ్యాసతత్వమేకాదు బాల వ్యాకరణ రహస్యమును బట్టునడలేదు. వారు నేల విడిచి సాము చేసిరి. సూరి వ్యాకరణ రచనా వ్యాసంగ మొక తపస్సు అది చిర కాలము సాగినటి ది. తత్ఫలము బాలవ్యాకరణము. తదవసరమునకు ముందు సూరి నాలుగు వ్యాకరణములు రచించెను. అవి యాయనకు సంత్పత్తి నొసఁగలేదు. వ్యాకరణ తత్త్వము నాకళించికొన్న సూరి రచనా వ్యాసంగమునఁ జరమ నృషి, బాలవ్యాకరణము. దానిని గూర్చి యాయనయే “దిక్పదరసముగ” “మును మదుపజ్ఞం బగుచున్” “తెనుగునకు శబ లక్షణ” మను పద్యములలో జెప్పెను.

సూరియే బాలవ్యాకరణ పీఠికతో “.....కాబట్టి యిట్టి కొఱత వారినఁబూని పెక్కులక్ష్యములు పలుమాట సావధానముగాఁ బరిశీలించి, రచనా ప్రణాళిక నిర్ణయించుకొని, వా నేర్చుకొఁదిని సంస్కృత భాషలో నూ తగ్రంథమొకటి కావించితిని. ఆ గ్రంథము బాలురకు సుసాధము గాకుండుట వలన దానియందలి సూ తములు కొన్ని తెనిగించి ప్రకృత గ్రంథరూపముగాఁ రచించినాఁడ”నని వక్కాణించెను.

బాలవ్యాకరణ పాఠ ప్రవచనమునకు జీవనమెల్ల జన్మ కట్టిన పెద్దలు సైతము “.....నాలుగేండ్లు మరలఁ బరిశ్రమించి, పూర్వ రచనములలోఁ దాను సేకరించి యుంచిన విషయము లన్నింటిలో ముఖ్యములు, అవశ్యజ్ఞాతవ్యములు, నిష్కృష్టిములు, నిరంతరావశ్య కములునగు ప్రధాన విషయము తెనుకొని, సూ తస్యరూపమును ప్రమచిన్యాసమును మార్చి లక్ష్యములు కూర్చి సర్వాంగసుందరమయిన బాలవ్యాకరణమును” నిర్మించెననియు, “తన మొదటి వ్యాకరణము లందలి విషయములు పెక్కుంటిని విడిచిపుచ్చియు, గొన్నిటిని మార్పు

కొనియు, పారశ్రతికములయి నకల సమ్మేతలములగు లక్షణములు మాత్రమే గైకొని, సంగ్రహరూపమున బాలవ్యాకరణమును రచించి నాఁడు. ఇది మనయాహవాదు. ఈ యంశము లన్నిటిని “మును మదుపజ్ఞం బగుచున్” ఇత్యాది గ్రంథాంత పద్యములందు నాతఁడే నృష్టముగా నూచించియున్నాఁడు...” అనియు నిగ్గు తేల్చిరి.

ఈ విషయములు వా వ్యాసమునఁ గలవు. మూర్తిగారు వానిని గూర్చి యాలోచింపరైరి. ఆచార్యులువారు చెప్పిన కొన్ని లక్షణములు సూరి యెఱిగినవేయని తన్నిఘంటు వ్యాకరణములను ప్రమాణముగాఁ జూపి నిరూపించుటయే నా వ్యాస ప్రయోజనమని గ్రహింపక, బాలవ్యాకరణ రచనా ప్రణాళిక పరిశీలించక మూర్తిగారు “మీ రాచార్యులవారిని ద్వేషించుచున్నారు. సూరిపట్ల మీరు దురదీ మానము పెండు. ఆచార్యులవారు చెప్పినవి యెఱిగిన సూరి వానిని బాలవ్యాకరణమునఁ జేర్చలేదేమి? సూరి స్మృతముల కరివాదములు లేవా?” యను వితండవాదమునకు దిగిరి నేను సూరికోపు వేసి కొంటినను తలంపే మొదలు వారికిఁ గలిగెను. అది నా వ్యాసము నందలి విషయములు పబల ప్రమాణము లగునా? కావా? యని గమనింపనేలేదు. ఇక నక్కడినుండి విమర్శకునకు ననుచిత్రత కావలయు నన్నవారే “యాచార్యులవారిని నమర్చిండు పెట్లా? సూరి దోషములు చూపు పెట్లా?” యని యారాటవడిరి. ఆ యారాటము వారు రచయితలకు నావశ్యకమని యన్న “గుణగ్రహిత్యము”లేమిని వెల్లడించెను.

తద్యవములలో నలఘురేఫము కలదని యాచార్యులవారు చెప్పినమాట సూరికిఁ దెలియునని నిరూపించుట నా లక్ష్యము దానికి పాక్ష్యముగా సూరి నిఘంటు వాక్యమును దార్కాణించితిని. “కాఠీయ” శబ్దము కడ వాయన వ్రాసిన వాక్యమది. తద్యవములలో నలఘురేఫము శాఠిని బాలవ్యాకరణమునఁ బ్రవచించిన సూరి నిఘంటు రచనా కాలమునాఁటికిఁ దన యభిప్రాయమును మార్చుకొనెనని యుంటిని. అహోబల పండితు డును దద్యవములలో నలఘురేఫ మున్నదని యంగీకరించె ననియుఁ దద్వాముల నెత్తి చూపిలిని.

తద్యవములలో నలఘురేఫమున్నదని యంగీకరించిన సూరి యా మాట నూ తబద్ధము వేయదేమి? యని మూర్తిగారి నవాలు. ఎప్పుట్టున వంతరాం రామకృష్ణారావుగారు “.....కాన తద్యవము లలో శకట రేఫ మరుదు గావునఁ దద్యవములలో శకటరేఫము లేదను లాక్షణిక మతము నిట (బాల వ్యాకరణములో సూరి) నూచించెనని గ్రహింపఁగ”నని చెప్పిన మి టలు ము ర్తిగారి నెవలనకు నిమా ధానము లగును.

అహోబల పండితుడు చెప్పినంత మాత్రమున నంగీకరింప వలయునా? యని మూర్తి గుండె దిటవుతో బ్రశ్నించిరి. ఈ ప్రశ్న రణమున అహోబల పండితుని మాటకు, సూరి వాక్యములకు లేని విలువ తమ పలుకులకుఁ గలదని మూర్తిగారనుకొనుట యపవ్యమగు నధికారమున క్షణ చాచుటయే. ఆచార్యులుగారు చెప్పినమాట మూరికిఁ దెలియునని విరూపించుట నా లక్ష్యము. దానికి నా సాక్ష్యము చూపితిని. నా లక్ష్యమున కీ పని చాలును కవి పయోగములు చూప నలసినచోటు గాదిది. అహోబల పండితుడుగాని, నేనుగాని కవి ప్రయోగములు చూపలేదని మూర్తి గారిక యభియోగము తెచ్చిరి. అహోబల పండితునిమాట యయథార్థమని వారనుకొన్నచో ఆ యభివ నన్యభటా చారులు తద్భవము లన్ని తద్భవములు గావనియు, వానిలో శకటరేఫము లేదనియు వైయాకరణ శిరోమణి యగు మూర్తిగారే రుజువు చేయఁజయును. ఆ పని వారు చేయ రైరి. చేసినచో వారు చిన్మయసూరిని గూడ మించిపోయెడివారు. చేయఁదగిన పనిని చేయక యవందగ్భముగా కవిప్రయోగములు కావ లయు ననిరి.

పోనిండు మూర్తిగారి కోర్కెనే నిరాకరింప వలయును? వారు పయోగభిలాషులు గాన యివిగో! ప్రయోగము లిచ్చు చున్నాను.

1. తేటకొనఁజూచి నగియు నీసాటఁ డధముఁ డగుట.....

(భారతము. కాంతి. ఆ3. పద్య 489)

2. అటువది లక్షలు రావణు

నుటుబాహు బలంబు వీరు; లొంగి నామునన్

గిలకెక్కినారు; వారం

దటు మూలబలంబు దొరలు ధరజీనాథ!

(భాస్కర. రామా; యుద్ధకాం; పద్య 434)

3 కలుకులై పెరిగిన కుటువొండ కలతోడ

బట యోదలఁ గావిసాగ యమర

చిన్మయసూరి సంధి. 28వ సూత్రమునకు “కలుకుటమ్ము” అను లక్ష్యమును జూపెను. ఆ సూత్రమును మఱియొకచోట నెత్తి చూపిన మూర్తిగారు దానికిందనన్య మూఁడు లక్ష్యములలో “నిగ్గుటద్దము” “పంసపుటలక” యను రెండింటిని జూపి “కలుకు

టమ్ము”ను నడలిరి. దానికొక కారణము కూడు. అహోబల పండితుడు “కలుకు” తద్భవమనియు, నందు శకటరేఫము కలదనియు ననెను. అహోబల పండితుడు కవి ప్రయోగములు చూపలేదని మూర్తిగారనుచున్నారు. సూరి చూపిన “కసాకటమ్ము” నుదాహరించినచో దాము అహోబల పండితునిపయి తెచ్చిన యభియోగమునకు వ్యతిరేక సాక్ష్యమగును. చూచితిరా మూర్తిగారి లెంత పాటవము!

4 వెలఁగంది శౌరి యిట నుఁ

దెలువా! మీ తండ్రి నిటు దెగి చంపిన యా

మొలకు శతధన్య నిస్సడు

సెలకెన మోమోట లేక నా చక్రమునన్

(విష్ణు. పురా, ఆ 6, పద్య 283)

5 మొలకు వెం డుకలును ముగురు మీసములుఁ

గిలకు నల్లని మేను గల చోరు నొకని

(ద్విపద పారిశ్యం ద. ఉత్తర భాగ. 2269)

6 సాతినఁ జూచి కౌరవనృపాలుఁడు సూతతనూజుతోడ నీ కాళి ॥ మద్భలంబునకుఁ గాఁదగునే? వివిధాస్త్ర సంపదల్

(భారతము. కర్ణ. ఆ3. పద్య 10)

కోట పేటలనుగూర్చి నేను వాసినది మూర్తిగారికి నంతు పట లేదు, కోటపేటలు వైకతములని సీతారామాచార్యులవారు చెప్పిరి. కోట వైకృతమని సూరి నంగీకరించె ననుటకుఁ దన్నిఘంటు ప్రమాణమును జూపితిని.

పాఠకోటవారికి సూరిపేట తెలియలేదు. నిర్బిందుకమయిన పేట దేశ్యమనియే సూరి యభిప్రాయము. కానిచో వాయన దేశ్యమును నిరూపించు లక్షణముకడ దాని నుదాహరించెడివాఁడు గాఁడు. సూరి దేశ్యముగా సంభావించిన నిర్బిందుకమగు పేట శబ్దము సబిందుకమని భాంతిపడి తిరింగ లక్షణశేషకర్త దానిని వైకృతముగా నిరూపించెను. నేను జెప్పనెంచిన దింతే నా మాటల కుపఘ్నముగా వజ్రాలవారి వారి వాక్కులను గూడ మూదలించితిని. దీనిలో వర్ణము గాని దేమున్నది?

సూరి సబిందుకమగు పేట శబ్దమును దేశ్యముగా నిరూపించినచో సీతారామాచార్యులవారి సవరణము నమంజనముగా నుండెడిదే. సూరి యుదాహరింప దాని నుదాహరించినట్లు వాయాహించిరి.

ందుకనుగు పేట శబ్దమును గూర్చి సూరి యభిప్రాయమేమో ఎవరెఱుక? ఆయన చూపని దానినిగూర్చి యాయన యభిప్రాయమిమి? యను ప్రశ్నమున కిటు తావే లేదు. ఆచార్యులవారు పొంపడి శనునదే ప్రకృతాంశము.

“అనంతములగు నమహత్తుల కందు వర్ణకము పరంబగు పుడు నగాగమము కొన్నియెడలఁ గనంబడియెడి” అను రక్షణము గూరికిఁ దెలియునని నేమ నిరూపింపఁగా నది బాలవ్యాకరణమున లేదేమి? యని మూర్తిగారు ప్రశ్నించిరి. బాలవ్యాకరణమున లేకపోవు ఎక్కువ దదచనా పణాళికయే హేతున. సూరికిఁ దెలియునని నిరూపించుట నా లక్ష్యము. దానికి బాలవ్యాకరణ స్మాత్రపదనా విధానము నదాపారణముగాఁ జూపితిని.

కొరవ నభిలో లజ్జా
వారిధి దగ నుద్గరింపవా ద్రోపది? న
వ్యారీతి నుద రింపుము
వీరణ దళనేత్ర! కలుష నీరధివలనన్

ఇది చిన్మయసూరి తన నిఘంటువులో నుదాహరించిన కద్యము వానిర్ల ప్రతిలో “లజ్జావారిధి దిగ నుద్గరింపవా” యను పాఠమున్న దనియు, నది ప్రకరణోచితము గదనియు నె నంటిని. ఇటు నుట నా తొందఱపాటుని మూర్తిగారు తమ తొందఱపాటును వెల్లడించిరి. “దిగ” నని యుండుట సమంజసముట! “దిగు” ధాతువునకు నవతరణార్థమునుగాక “వడు” అను నర్థమును జెప్పుకొనవలయు నట! మూర్తిగారు “దిగు” ధాతువునకు “వడు” అను నర్థమున్న దనుటకు నిఘంటు ప్రమాణమును జూసిరా? కవి ప్రయోగముల నుదాహరించిరా? వారేమియు జేయరైరి కవి ప్రయోగములు చూపవలసిన దిటి తావులొనే. వానిని జూపనిచో “నేను జెప్పతివి. నీవు వినవలె” నన్నట్లుండును. ఇప్పుట్లున వారు తగని చర్చకు దిడి పారవడిరి.

జైమిని భారతము మా పాఠ్యగ్రంథము. పైపద్య మే నంద ర్థము నందలిదో వాకుఁ దెలియును. పకరణము పట్టి చూపుటకు వారు శ్రమ వడుట వ్యర్థము. పందర్యము లెసఁగా విచారించినఁ బయి పద్యమున “దిగ” ననియుండరాదు ఉనచో ద్రోపది లజ్జా వారిధిలో దిగిన దను దురర్థము దోచును. ఆమె కొరవ నభిలో

లజ్జావారిధియందుఁ దనంత తాను దిగలేదు: ప్రకరణమునుబట్టి యట “తగ” ననియే యుండవలయును. ఇవి ధర్మపందనుని పలుకులు. అతఁడు “మానము దక్కనట్లు ద్రోపదిని లజ్జావారిధి వలన రక్షించినట్లే నప్పురు గజషనీరధి వలన రక్షింపు” మని యనుటయే సమంజసము. ద్రోపదీ ధర్మపందన రక్షణములు తుల్యములు. తుల్యములని నిరూపించుటకే రెండఁచోట్ల సముద్రార్థక శబ్దములను, ఏకవిధ విభక్తిని శాబ్దిక శిల్పవేత్తయగు పినవీరభద్రుఁడునయోగించెను. కాన వారిధివలన నని నుండుటయే యుత్తమము.

“తగ” నను పదమును వివిధార్థములందు తిక్కన కొన్ని పందలసారులు భారతమునఁ బయోగించెను. ఆ కవి బ్రహ్మ ప్రయోగము లొక కొన్ని చూడుఁడు.

వైదికమార్గ నిష్కమగు నర్హముం దగ నిర్వహించుచున్
(విరాట. ఆ 1. పద్య 15)

అగు: నది యట్టిద; దైవము
తగ నిచ్చిన యవ్యరంబు దప్పనె; మనకున్
(విరాట. ఆ1. పద్య 63)

కీడు రాకుండఁ దగఁ బరికింపవలయు
(విరాట. ఆ4. పద్య 229)

దాన నహించి పొందవులఁ గౌరవులం దగఁ గూర్చు నేర్పునన్
(ఉద్యోగ. ఆ3. పద్య 75)

ప్రియ మెనఁగం దగం దిలిచి పెటె డు కూడది లెస్స
కూడు... ..
(ఉద్యోగ. ఆ3. పద్య 222)

తగ మనస్సైన్యమున్ గురుఁ డుద్గగతిన్ నడిపింప.....
(ద్రోణ. ఆ1. పద్య 132)

కర్మఫలంబు నర్పితముగాఁ దగ నీశ్వరునందుఁజేతఁ... ..
(శాంతి. ఆ1 పద్య 149)

తగ దీనులఁ ద్రోవినతఁడు దళిశాబ ముఖే !
(అనుశాస ఆ5. పద్య 96)

చనుఁగాక యతఁడు చనిన నద లిక తగన్
(అశ్వమేధ ఆ4 పద్య 78)

తిక్కన యీ ప్రయోగములలో గొన్నిటియందు ‘తగ’ నే యర్థ

మన వాడెనో యాయర్ల మననే పిననీరభ దుడును దానిని వాడెను
కాని చివ్వుయమారి పాతమే నమంజనము మూర్తిగారు వానిని పాత
మును వలచి వ్రాసిన వాత లప్రమాణికములు.

“అవేక కర్మక క్రియకు వమీవకర్మయొక్క లింగవచనంబు
లగు” నని సీతారామాచార్యులవారు చెప్పిన సూత్రము నవరణము
గోరుచున్నదని నే వంటిని. నా మాట కుపబలముగా “భూవరుడు
మప్పాజ్జనంబు బరివారము చిత్తములందు మెత్తురే!” యను
తిక్కన వయోగము వెల్లి చూపితిని. నేనిట్లు వ్రాయుట యాచా
ర్యుల వారిని నిందించుటయని మూర్తిగారు రనుచితముగాఁ దలంచిరి
వా రాచార్యులవారిని సమర్థించుటకు దిగి వడినతంటా లిస్యని
గావు. అని యప్పియు వారి వ్యాకరణ శాస్త్ర వేదము పునాది లేని
దని రుజువుచేయుచున్నవి. “ఆచార్యులగారు చెప్పినది నిత్యవిధిగదు.
“అగు” నని సూత్రమున నున్నంత మాత్రమున నది నిత్యవిధి యని
భావించరాదు” - ఇవి వారు చేసిన వ్యాకరణశాస్త్ర రహస్యోప
దేశములు! మూర్తిగారు సీతారామాచార్యులవారి సూత్రమునకు
సంప్రదాయ విరుద్ధముగా దుర్యాభ్యాసము చేసిరి. నిత్యవిధి గదని
తాను భావించినచో సీతారామాచార్యులవారు సూత్రమున : కాషా.
దైకల్పిక బహుళపదములలో నేయొకటియైన వాడియుండెడివారే.
వా రావిధముగా వ్రాసిన సూత్రములు కలవు. నిత్యవిధి యని భావిం
చుటచేతనే వారు సూత్రము నావిధముగా వ్రాసిరి. “అగు” నని
యన్నపుడు నిత్యవిధి గావించో ద్రిలింగలక్షణ శేషమును దిరిగి వ్రాయ
వలసియుండును అప్పుడు సీతారా చార్యులవారు వ్యాకరణరచనా
సంప్రదాయ మెఱుంగని వారై యున్నతిషి పొగుదురు. మూర్తిగ
రాచార్యులవారిని తమ పాండిత్యమునకు బలికేయుచున్నారు. ఆచా
ర్యులవారిని దక్కన పఱచుచున్నది వేనా? మూర్తిగారా? విజ్ఞులు
వివరింతురు గాక!

“పంస్కృతమున పాణిని సూత్రములకు వార్తికములు వెలసి
నని-వానికి మహాకాష్య మవతరించిన”దని తమ సంస్కృత వ్యాకరణ
శాస్త్రపాండిత్యము వదర్శించిన మూర్తిగారు పాణినియులు వ్యాకరణ
సూత్రములను సంజ్ఞా మహాకాషా-ః ధి-నియ-మాతిదే-శాధికారము
లని యాటు తెగలుగా వింగడించి రన్నమాట మఱచిరి ఆచార్యుల
వారి సూత్ర మీ షడ్విధ సూత్రములలో నేదియుఁ గాదా?

“అగు” వన్నపుడు నిత్యవిధిగా భావించరాదని మూర్తిగారి
రాధ్యాంతము. నే వాచార్యులవారి దోషములను దూర్వారణుట్టుకు
దొరకొంటినని దల భ్రాంతిపడిన మూర్తిగారు పొటికి మారి
గారి దోషములు మావదలంచి తమ వాదమున కనుటాలముగా దాల

వా.కరణమునందలి “కర్మధారయంబులం దుతు న కచ్చ వరం
నపుడు టుగాగమంబు” నను సూత్రమున సా నపతితముగా నుదా
రించిరి. గుప్తార్థ ప్రకాశికాకర్త చూసిన “దుక్కిటెద్దు” “ప
టూరు” “పక్కటెముక” లత్యా త :రుద్ధములుగనున్న :
యుగ్గడించిరి. నే వాచార్యులగారి సూత్రము నవరణము గోరుచు
డనగా వారు సూరి సూత్రమును నవరింపవలెననిరి. సందర్భ
వేటనుమాట మాత్రము మఱచిరి. ఆచార్యులవారి సూత్రమున
విరుద్ధముగనున్న యొక మహా కవి వయోగమును నేను జూపితి
సూరి సూత్రమునకు విరుద్ధముగా కర్మధారయములలో నుత్త
కచ్చపరంబగునపుడును టుగాగమముకాని యొక మహాకవి ప్రయో
మును మూర్తిగారు నుకహరింపవలయును. వా రాపని చేయలేదా
అది చేసినాడే వారు సూరి సూత్రము నుకహరింప నర్హుగుదుర
మూర్తిగారు రుద్రావరించిన సూరి సూత్రము నిత్యవిధియే
కాని కర్మధారయ సమాసములో నుత్తున కచ్చ వరమగునపుడు
టుగాగమము వైకల్పికముగా నగు లక్ష్యము లొక కొన్ని గుర్తించి:
సూరి పయసూత్రమునకు దరువాతనే “కర్మధారయంబునందు
బేరొది శబ్దముల కచ్చపరంబగునపుడు టుగాగమంబు విభాషనగు”
నను సూత్రమును రిచించెను. నేను శబ్ద ముదంతము. కర్మధారయ
సమాసమున దాని కచ్చపరమనను టుగాగమము కాదు. దాని తుఱ
నాల్చినకు ద్విత్వము ప్రయోగము లోఁ గనబడుచునది. ఈ విష
యమును సూరి గుర్తించెను. కావుననే సూత్రాంధ్ర వ్యాకరణములో
“పెన్ను రవి” అని “పెను” శబ్దమునకు నాదేశముగా “పెన్పు”
విధించెను. ఆచార్యుల వారెవ్రా “పెను” శబ్దనకామునకు ద్విత్వము
విధించెను. (చూడు. ట్రిలింగ. శేష; సంధిపరి. సూత్ర 9)

సూరి విల్లెటూరి నెఱుంగనివాడు గాఁడు దుక్కిటెద్దును
జూడనివాఁడు గాఁడు. పక్కటెముకను గుర్తించనివాఁడుగాఁడు
దాల వ్యాకరణ రచనా పణాళికలో వానికే దావులేదు, “ద్విక్రదర్శ
నముగ” మున్నగు సూరి పద్యములు, ప్రాజల పఠకులు తెలియని
మూర్తిగారు సూరిని ముదా రుణికిరి.

వా వ్యాస లక్ష్యమును బండిత ప్రకాంధులగు మూర్తిగారు
గ్రహింపరె రి. గ్రహింపలేనివారు గ్రహింపని యటుండక వేను
సూరిని బొగడి, సీతారామాచార్యులవాని దెగడితిన’ యూహించిరి.
ఆయూహ యనాలోచనమునకు దారితీసెను అది యనుచితములగు
నధిక ప్రయోగములకు, వ్రాతలకుఁ గారణమయ్యెను. అవి వచ్చేకాక
సూరినిగూడ జెనకెను.

ప్రథమాంధ్ర శతకము

శ్రీ వి. సత్యనారాయణ

ఆంధ్ర వాఙ్మయమున శతకములు ప్రత్యేక ప్రక్రియగా వెలసి యున్నవి. ఇందు శతా శత కవితా లక్షణము బుండుటకే భావములకు నొడ్డుబంతియై యున్నది. శతక రచన కొన్ని ప్రత్యేక వియమములను లిగి కావ్య నాటకాది రచనలనుండి వేరై యున్నది. శతకములను సాదీన లక్షణములు కొందఱు క్షుద్ర సంబంధముల కోరినట్టివి. మరి కొందఱు జాతుల బంధముల యందును జేర్చి శైలిసౌటవమునందు శతకములు కావ్యములతో దులతగా లేకబోయినను, నీనియందును భావోన్మతమైన గొప్పరచనాశక్తి యున్నదని విమర్శకులు భావించి యున్నారు.

ఆంధ్రలోకమున శతకములు గొలఱు; దశ శతాధికమై యుండును. నేదాంత శతకములు, ఉత్పాదనాత్మక శతకములు పద్య లక్షణములను గొన్నివేళ పెరిగినట్లు కనబడుచున్నది ఇందులన వినకున్ శతకములకంటె బోయిననే యధికముగా కన్పట్టుచున్నవి. తాళపత్ర గ్రంథములలో బలిదినము, ప్రాత శతకములు మాత్రముగా గనబడుచునే యున్నవి పరిపత్తు, ప్రాచ్యలిఖిత పపకా గంము, అడయారు పుస్తకాలయములలో రమారమి 300 వ్రాత శతకము లున్నవి. వాకడ నచ్చు పడినవి 300కు బైగా నునవి వాకు దొరకవి వెలియున్నవో! మనకీ వలకు 600 శతకములకంటె నధికముగా గనబడుచున్నవి." 2 అని యొకచోటను, "ఆంధ్రదాషలో రమారమి 600 శతకములు కనబడినవి" 3 అని మరియొకచోటను శతక కవుల చరిత్ర యందగవడుచున్నది. కావున శతకములు ఆంధ్రవాఙ్మయమున ప్రత్యేక శాఖగా వేయటమేనా పరిమితి యందును బహు సంఖ్యాకమై యొప్పుచున్నవి.

ఎన్నియో శతకములు పన్నుమై వనియును, నజ్ఞాతములై వనియును గలను. కవిత్వ ధోరణిగల కవులు బబందాదిగతి నిర్మాణములకు బూర్వమున శతకములను రచించుట సామాన్యము.

తిక్కన సోతనాది మహాపురుషు శతకములను రచించినట్లులు పేర్కొన గలదు. 4

శతక లక్షణము లన్నియు బట ని మలికార్చున పండితా రాధుని నివతత్వ సారమును వదలిపెసినచో యదావాక్కుల అచ్చ మయ్యగారి సర్వేశ్వర శతకము మొదటిదని గొందఱును, పాల్కురికి సోమనాధుని వాసిధిప శతకము.

ఆంధ్ర వాఙ్మయమున నన్నెచోడ కవి రాజశిఖామణి రచిత కుమార సంభవమును గూర్చి తెలియని సాహిత్య రసకుడు లేడన వచ్చును. కావున దానిని గూర్చి వివరించుట చరిత్ర చరణమే యగును. ఇతడు నన్నయ తిక్కనల నడిమికాలమువాడని అదిక సంఖ్య కులచే నిర్ణయింపబడినది కవి కాలనిర యము యీ వ్యాసోద్దేశము కాదు గాన యందును ఆ నిర్ణయమే అనుసరింపబడినది.

నన్నెచోడుడు కుమార సంభవమునందు 'దారి ద్వ విద్రావణ' యను మకుటములో నొక దశకమును రచించియున్నాడు; ఇదియే ప్రస్తుత వ్యాసముయొక్క చర్చనీయాంశము.

కీ. శే. మానవల్లి రామకృష్ణకవి కుమార సంభవ ద్వితీయ సంపుట లఘుటీకయందు దారి ద్వ విద్రావణ దశకమును గూర్చి యిట్లు వ్రాసిరి. "ఈ పద్యదశకము కవి బాల్యముననో యెప్పుడో తెలిగించియుండి తరువాత దీనిలో నొకంపుకొన్నట్లు లోచు చున్నది." 5

నన్నెచోడుని కాలచర్చ యనెడి గాలిక మారం రేగుటకు కవి గారు ఆదులై నట్లే దీనికి నీ వారే ఆదులై నారు.

కవిగారి యీ పాకులను గూర్చి 'నన్నెచోడుని కవిత్వము' 6 నందు రెండుచోట్ల యట్లు పరామర్శ పబడినది -

1. "కవిగారి భావమే నిజమైనచో విని నది మాత్రమేకాక మఱికొని యుండవలయును."

2. "ఇంకొక్క విషయము ఈ దార్శిన్య విధాన దశకమును జదివినచో నిక్కడ స్తుతించు వాడిందుడే⁷ యయినను వాతఃడే వీని బలికినట్లు కాక ఇంద్రముఖమున కవియే శివుని స్తుతించుచున్నట్లు కానగును: కవి యిటు తానే తన భావములను వెలువఱచు కవిత యాత్మశయ కవిత యగునుగదా! (Subjective Poetry) ఈ పద్య దశకము ఆత్మ శయ కవిత శాఖకు జేందిన దనివలె నున్నది. లేనిచో 'నిన్యేదం దలదం గాంచి సురేం దుడై వెలయడే' (10-91) యని యిందుడే శివునితో ననునా? అట్లే చివరి పద్యమున నీర్తవము బలించిన వారి కశేష సుఖము లొనంగు మని శివుని వేడినట్లు గలదు (10 99) దీనినిబట్టి శ్రీ కవిగారి యూహయే సమంజసమేమో?"

నన్నెచోడుడు బద్ధదశకముకన్నా వధికమే రచించినట్లు కవిగారి భావమై యున్నట్లుగా పై మాటలవల దెలియుచున్నది. మానవలి వారు "ఈ పద్యదశకము" అని మాత్రమే నుడివిరి. వారి ఊహపథమునందు నన్నెచోడుని శతకము పాడమినదో లేదో? ఇక 'తెనిగించుట' యెట్టిదో కవిగారు పూషి కరించలేదు. దేనినుండి తెనిగించుట? సంస్కృతమునుండియో? కన్నడమునుండియో? 'బాల్యమునంద'నుటచే యిది సంస్కృత కుమార సంభవమునుండి తెనిగించుట యని యనుకొన వలసరములేదు. కావున యీ తెనిగించుట ఏదిగ విషయమే.⁸

దార్శిన్య విధాన దశకమునందు శతక లక్షణము లున్నట్లును అందుచేత శతక వాఙ్మయ ప్రారంభము నన్నెచోడునితోనే యిని 'నన్నెచోడుని కవితకము'⁹ నందు నిర్ణయింపబడినది. ఇట్లు చూచిన శతక వాఙ్మయ లక్షణములు కొన్ని ఆదిపర్వము నందలి ఉదంకుని నాగస్మృతి¹⁰ యందును యగుపించుచున్నవి. అట్టిచో శతక వాఙ్మయ ప్రారంభము నన్నయతోనే యని యందుమా? అయి నను నన్నెచోడుడు శతకమును రచించినట్లు యీ గ్రంథమునందు పేర్కొనబడలేదు.

శ్రీ దేవరసలి వేంకట కృష్ణారెడ్డిగారు నన్నెచోడుని కాల నిర్ణయమును యతని గూఢనస్తుమయ కావ్యమునుండి గణిత రూపక చరిత్రాదుల నాధారముగా నిర్ణయించిరి. 'అన్నతారక నితతుల వాద రించి', 'జయచైత్ర సంవదన్' 'దశశతకములు' మొదలగు వాని

నాధారముగా వారు కాలనిర్ణయము గావించినారు. అందు కొనింటి జ్యోతిష శాస్త్ర మర్యాద ననుసరించి గణించిరి మిగిలిన వానిని కేవల సంఖ్యామాత్రములుగానే గహించిరి.

ఉదా:- 'దశశతకములు' - 'దశశత మనగా :

'దశోత్తర శత'మని శేషంగం

'దశశత మని సహజము ౧౦౦౦

౧౧౧౦

"వి కమ శకము 'దశ + త + దశశత (౧౧౧౦) కరంబులు ప్రసన్న శానన లిఖితాక్షరంబులయ్యె నని 'వి(స్ప రత్) జయ చైత్ర సంవదన్' చెప్పక చెప్పచున్నది."

ఇటు నన్నెచోడుడు కుమారసంభవమునందు గణిత సంఖ్యల నాధారముగా అచట నచట నేదోయొక విషయమును స్ఫురింపజేయు నటుల రచించినట్లుగనడుచున్నది,

ఇట్లే నన్నెచోడుడు దార్శిన్య విధాన శతకమును రచించె ననుటను తన గూఢనస్తుమయ కావ్యమున గూర్చినేమో బరి శీరింతము.

నన్నెచోడుడు 'శతకము'ను రచించెనని నాకాపించుటకు నాధారమై న విషయము లివి :

1. నన్నెచోడుడు దార్శిన్య విధాన దశకమును పూర్తి శతకలక్షణములతో రచించుట.

2. "కవిత్వ ధోరణిగల కవులు ప్రబంధాది కృతి నిర్మాణము లకు పూర్వమునను శతకములు రచియించుట సామాన్య" మని కాశీ నాథుని వాగ్దేశ్యరావు పంతులుగారు వచించుట.¹²

3. 'తెలుగున శతక వాఙ్మయ ప్రారంభము నన్నెచోడుని తోనే' యని శ్రీ అమరేశం రాజేశ్వర శర్మగారు నుడువుట.¹³

4. 'ఈ పద్యదశకము కవి బాల్యమునచో యెప్పుడో తెలిగించి యుండి నటువల దీనితో నెక్కించు కోన్నట్లు తోచుచున్నది." యని కీ. శే. మానవలి రామకృష్ణ కవిగారు పలుకుట¹⁴ దీనికి కొంత వివరణ యవసరము. తిక్కనాదులు కొందఱు తమ ఒక కావ్యము నందలి బద్ధముల నింకొక కావ్యములోనికి సందర్భానుసారముగా

ప్రకృత కలిపించును ¹⁵ కావున నన్నెచోడుడును తన శతక చనఁగి మేలియైన వానిని దశవృత్తములనేర యిందు చేర్చుకొని యాడని యూహించినాను.

5. నన్నెచోడుడు తన గూఢ వస్తుమయ కావ్యమునందు శంఖ్యకుఁ బాముఖ్యత నిచ్చుట. శ్రీ దేవరపల్లి వేంకటకృష్ణరెడ్డి యారు చూపినవిగాక యెన్నింటినైనను జూపవచ్చును. (అ) నిరూపకములను వ్యంగ్యము చేయుటకై కావ్యాదిని 11 పద్యములను సూచించుట. (ఆ) శిల శాస్త్రమందలి స్త్రీ లక్షణములను వ్యంగ్యము చేయుటకు సార్వత్రి యోగ వర్ణన సందర్భమున 32 పద్యములను రచించుట. (ఇ) ద్వాదశాదిత్యులను సూర్యవర్ణనయందు 12 పద్యములు రచించుటచే సూచించుట ¹⁶ (ఈ) స్త్రీల విషయమై పురుషులు 8 విధములుగ బ్రవర్తించునని చెప్పటతో బాధ్యత యష మూర్తి యగు శివుని కొఱకు తపస్సు చేయుటను సూచించుట ¹⁷ (ఉ) శివుని అష మూర్తి తనమును కలిస్తుతి యందు 8 పద్యములు రచించుటతో సూచించుట. ¹⁸ (ఊ) షష్ఠ్యంతము తెలిపింది. శివుని అష మూర్తిత్య సూచన ¹⁹

కుమార సంభవ కావ్యమున శివుని స్తుతించు సందర్భములెన్ని యేనియు గలవు. కాని దార్మిద్యవిదావణ దశకమును నిపుణముగ దశమాశ్వాసమునందే నన్నెచోడుడు తన గూఢ వస్తుమయ కావ్య సూత్రముగా చేర్చి యున్నాడు. దశమా శ్వాసము; (X) దశ వృత్తములు ($10 \times 10 = 100$)-ఇది శత సంఖ్యను సూచించు చున్నది.

సామాన్యముగా శతక నామములు మకుటముతోడనే ప్రవర్తి తము. ఈ దశకమునందు దార్మిద్య విదావణ మకుటమున్నది. కావున నిది తొలుత శతకమై యుండనోపు.

శత సంఖ్యను మరియొక నిధముగానూ వ్యంగ్యముగా సూచించి యున్నాడు. చూడుడు : దార్మిద్య విదావణ దశకము గ్రంథము నందు 90 వ పద్యముతో మొదలై 99 వ పద్యముతో ముగియు చున్నది. ఈ సంఖ్యలను జాగ్రతగా గమనింపవలెను. ఈ పద్యములను

మరి యెచట వాసినను దాను సూచించ దలచుకొన్న వ్యంగ్య శతకము స్ఫురించకుండా పోవును. సైరెండు సంఖ్యలను కలిపిన 189 సంఖ్య యగును. దీనియందు దారి ద్య విదావణ వృత్తారంభమునకు ముందటి పద్య సంఖ్య లీసివేయుదు: ($189 - 89 = 100$). ఇదియు శత(క) సంఖ్యయే యగుచున్నది.

ఇది గాఢ ఇంకొక నిధముగా గూడ శత(క) సంఖ్యను కవి సూచించియున్నాడు. దశకసంఖ్యసంతర వచనము శత(క) సంఖ్య గలది. చివరి పద్యమునే 100 వ పద్యముగా రచింపగూడదా యనిన 99 వ పద్యమున ఫలశ్రుతి చెప్పబడినది. అది యీ వచనమునందు ఫలించినది. కావున వచనమునే 100 వ దానినిగా రచించినాడు. అట్లుకానిచో పైన చెప్పిన శత(క) సంఖ్య యొక్క వ్యంగ్య సూక్తి గోచరింప కుండెడిది. కావున నన్నెచోడుడు కుమార సంభవమునకు ముందొక శతకమును రచించి యుండవలెను. బహుశా అది దార్మిద్య నిదావణ శతకమై యుండును.

ఇట్లు నన్నెచోడుడు తన కుమార సంభవమునందు తన పూర్వ రచిత దార్మిద్య విదావణ శతకమునుండ పద్యదశకమును చేర్చుకొని యుద్దానిని వ్యంగ్యముగా సూచించుటకు వీలుగా దశమాశ్వా సమునందు జొనిపి తన గూఢ వస్తుమయ కావ్య లక్షణమును నిరూ పించెను. కావున తెలుగునందు మొట మొదటి శతకము సర్వేశ్వర శతకముగాని, వృషాధిప శతకముగాని కాక దార్మిద్య విదావణ శతక మగుచున్నది వండితులు దీనినిబరిశీలించురు గాక !

అ ధో జ్ఞా పి క లు

1. ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్ర సంగ్రహము — శతకములు పుట 278— శ్రీఖండవల్లి లక్ష్మీ శ్రీరంజనం.
2. శ్రీవంగూరు మద్యపాన, పు. X × VI
3. Ibid, X × X × IV
4. ఆంధ్రసాహిత్య—శ్రీ నాగవంశపు డయంతి సంపాదక—శతక వాఙ్మయము, పు 145.

5. మానవల్లి కవి—రచనలు, సంపా : శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావు గారు మరియు డా. సోణంగి శ్రీరామ అప్పారావు పంతులుగారు, పు 55—ఆంధ్రప్రదేశ్ పాహిత్య అకాడమి, ప్రచురణ 1972.
6. శ్రీ ఆమరేశం రాజేంద్రశర్మగారు, పు 128 మరియు 129.
4. దారిద్ర్య విద్రావన వస్తువుగావించిన వాడింద్రుడు కాదు. చూ. పారివర పేషి పురందర ప్రబోధితుడై సురగురుండవలె జగదుగురుకు గృతాం జలియై" 610—89, అట్లెన్నివానంతరమునందలి వచనమున" అని స్మృతించినంత గురునకుం గురుణించి." కు.నం. 10—100 యని గలదు. కావున దారిద్ర్య విద్రావన వస్తువుగావించినవాడు సుర గురుడు (బృహస్పతి, కవుల చరిత్రయందు దారిద్ర్య విద్రావణ వస్తువుగావించిన వాడు బృహస్పతి యనియే పేర్కొనబడినది. వానిచు ప్రతియందలి మృతి పూర్వవచనము (10—89) పై విధము గనే యున్నది. స్మృత్యనంతరం వచనము (10—100) నందు మూలము "అని స్మృతించిన నమరేంద్రునకుం గురుణించి" యని గలదు. సురగురుని బ్రబోధించిన వారితో పురందరుడు (—ఇంద్రుడు) గూడ గలడు. అట్లు తనచేత రావే బ్రబోధింపబడుట అసమంజసము. కావున వివి దప్పుబాతము.
1. బహుశ రామేశ్వరి కృత దారిద్ర్య విద్రావణ శతకమును వన్నెచోడుడు తెనిగించివాడేమో ? రామేశ్వరి దారిద్ర్య విద్రావణ శతకము రచించు టయు మాహయే. అయినను శతకములు తెనిగించినవి ప్రాచీనములు లేవు. కావున నిడియు నందిగ్గ విషయమే.
9. పు 123—9, శ్రీ అ. రా. శర్మగారు.
10. భార. ఆది. ప. ప్రథమాశ్వాసము, పద్యములు 104—107.
11. వన్నెచోడ కుమార సంభవకాలము, భారతి—విక్రమ సంవత్సరము—వైశాఖ మాసము. పు. 591
12. శతక వాఙ్మయము—పు 145, ఆంధ్రప్రతిక—శ్రీ నాగేశ్వర శత జయంతి సంచిక.
13. వన్నెచోడుని కవిత్వము, పు 123—9.
14. మానవల్లి కవి—రచనలు, పు 55.
15. చూ. సర్వచమోత్తర రామాయణము—పీఠిక, డా. పాటిబండ మాధవ శర్మగారు, పు. L x x VII—వీనినేగాక మరికొన్నిటిని గూడ జాన వచ్చును. ఈ ఉద్భటుడు కావ్యాంకరసార సంగ్రహమునందుదాహరణ ములాగ తన కుమార సంభము నుండి శ్లోకములను గ్రహించియుం డుట విమర్శకులకు దెలియని విషయముగాదు.
16. కు. సం. అష్టమాశ్వాసము, పు. 182—193
17. కు. సం. సప్తమాశ్వాసము, ప. 36.
18. 19. వన్నెచోడుని శైవ సంప్రదాయము—శ్రీ నిడుదవోలు వెంకట రావుగారు, భారతి—ఏప్రిల్ 1969.

కలగూరగంప

“కంజాగల్ రాదర్ దాన్ అమాటరీ...”

ఒకప్పుడు భారతదేశంలో సంస్కృతానికి ఉన్నస్థానం ఇప్పుడు ఇంగ్లీషుకి ఉండంటే ఒకవిధంగా నిజమనిపిస్తుంది-నున “పాఠ మతాచారాల్”కి కట్టుబడి ఉన్నామనుకున్నవాళ్ళు కూడా ఇంగ్లీషు అడినంతగా ‘తమ’ భాషలని వాడరు, దేవుడికి సంబంధించిన చర్చ కూడా ఇంగ్లీషు జరిగినంతగా (కనీసం సముఖ చర్చ వేదికలదాదా) తెలుగువంటి భాషలలో జరగటంలేదేమో!

ఇటువంటి సరిసి తులలో ఒక పెద ఇంగ్లీషు రచయిత చవి పోయినప్పుడు అతన్ని గురించి (తెలుగులోనయినా) ఎందుకు రాయ కూడదనిపిస్తుంది. ఇంగ్లీషు నవలరికి-సహజంగానే-ఉన్నంత ఆదరణ ఆ భాషలోని కవిత్వానికి, నాటకానికి భారతదేశంలో ఉండి ఉండదు. నవలలు అనగానే మామూలుగా ఇంగ్లీషు సాహిత్యంలో పరిచయం ఉందనుకునేవాళ్ళకి స్కాట్, ఆస్టెన్, ఫీల్డింగ్, స్వాలెట్, థాకర్, హర్నీ, డికెన్స్, మార్క్, గ్రీన్ పేరులు గుర్తుకి వస్తాయి. సి. జి. ఉడ్ హాపుస్ వెంటనే జ్ఞాపకం రాకపోవచ్చు. (ఎన్నో నిల్వకింద ఒక అబ్బాయి నన్ను “మేరీకారెల్ నవలలు చదివారా?” అని అడిగాడు. లేదంటే అతను-“ఐ సప్రైస్ యూరీడ్ ఓర్నీ సి. జి. ఉడ్ హాపుస్ ఎండ్ ఆగకా క్రిస్టీ!” అని నన్ను కొట్టిపారేశాడు...) కాని, ఇంగ్లీషులో నిమాత్రం ప్రవేశం ఉన్నా ఇతని పుస్తకాలు చదవటం మొదలు పెట్టినవాళ్ళకి జీవితం అంతా నిలిచేబంధం ఒకటి ఏర్పడితీరుతుంది. అమధ్య ‘ఎన్ కళంబర్’ ప్రతికలో రామ్మా హెరీకార్క్ ఉడ్ హాపుస్ కి అతనికి సోరకులతో ఉన్న సంబంధం “కన్ జాగల్ రాదర్ దాన్ అమాటరీ-నవ్ గోన్ టు హిమ్ ఎగెయిన్ ఎండ్ ఎగెయిన్,” అన్నాడు.

నిజంగానే సి. జి. ఉడ్ హాపుస్ పుస్తకాలని ఎక్కడయినా మొదలుపెట్టి, ఎక్కడయినా ఆపవచ్చు. చదివిన భాగమే మళ్ళీ మళ్ళీ చదువుకోవచ్చు, తోచినంత నవ్వుకోవచ్చు-అసలు కొంచెం అలోచించి చూస్తే అంగీకారలా రచయితలతో హాస్యానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చిన వాళ కన్నా గొప్ప రచయితలు ఎవరు ఉన్నారన్న అనుమానమే గట్టినదు తుంది. స్మాలెట్, డికెన్స్ లని మించిన వాళ్ళెవరయినా ఏ భాషలో

నయినా ఉన్నారా అనిపిస్తుంది. [ఈ రోజులో సాహిత్య సాహిత్యాన్ని ఆవరించిన ‘మూడ్’ విషాదానికే ముఖ్యమయిన సానం ఇస్తోందని కొంతకాలం క్రింద జె. బి. ప్రిన్ టీ అన్నాడు. విషాదానికి తగిన గౌరవాన్ని ఇస్తూనే-హాస్యం వెనుక విషాదం దాగి ఉంటుందని కూడా అంటారుకదా!-‘హ్యామర్’ కావాలనకున్నాదుకు పిగు వడనక్కర లేదు.] ఆధునిక రచయిత “సాహిత్యపు పూర్తికులు” ఎవరు అన్న పళ్ళ వచ్చినప్పడలా ఇటువంటి వాళ్ళతో పోలికలకోసం వెతకకండా ఉండలేము. ఉడ్ హాపుస్ నిరి వంశానికి చెందినవాడే కావచ్చు; కాని, అతనిలో థాకర్ ప్రభావం నాకు బాగా కనిపించింది, ఒక ముఖ్యమైన తేడాతో. థాకర్ లో కొంచెం బాధ కలిగించే వదును, వాడి ఇంటాయి. [అతను వ్యక్తిగత ఎంత నెమ్మదివాడని చదువుతామో అంత విసురుగా మాటలు రాస్తాడు. అయితే, చదివేవారి బాధ ఎక్కువపేపు నిలవదు!] ఉడ్ హాపుస్ లో ఎక్కడయినా కోరలు బయట పడ్డాయన్న అనుమానం కూడా వెనువెంటనే నస్తూ ఉంటుంది.

జెరీ ఊస్ గోని జిన్స్ ఎన్నోసార్లు కింగవరుస్తాడు. ఒకవిధంగా హింస పెడతాడు. కాని, ఎక్కడోతప్ప ఇందులో నిజమయిన కొరం ఉన్నదనిచదు. అసలు జెరీ ఊస్ గోని జిన్స్ మీద ఎంత ఆధారపడతాడో అంతగా అతని సామర్థ్యం (లేక చాకచక్యం) కావాలని పిలువడతాడు. ఒకసారి, “ఐ వాన్ గెటింగ్ పెడ్ అన్ నిత్ ది చాస్” అని కూడా పిలుగుతాడు. తమ మన హృదయల్ బంధం ఉందని ఊస్ గోని నమ్మకం అయి వుండవచ్చు. ఉడ్ హాపుస్ పేరు పెరిగిన కొద్దీ కొందరికి ఒక సందేహం వచ్చింది అతని పన్నకాలలో పనివాళు (అంటే సేవకులు, పరివారకులు మొదలయినవాళు) ఎక్కువ. దీనినిబట్టి ఉడ్ హాపుస్ ఇప్పటి కాలానికి తగిన నమ్మకాలు లేనివాడేమో అన్న సందేహం వాళకి వచ్చింది. ఈ సందేహం అంతగా పటి గుక్కోనక్కరలేసింది. (అసలు కొందరికి ఎన్నమయిన నమ్మకాలు ఉండాలన్న సందేహం ఏమిటి? టి. ఎస్. ఎలియట్, ఎ. జానప్రండేలా పెద వామనక్షం వారు కారుకవా...) జిన్స్ తన ‘యజమాని’ ఊస్ గోని మీద ఆధికారం చలాయించినట్లు ఉడ్ హాపుస్ నవలలన్నిటిలోనూ పనివాళ దే పంపి చెయ్యగా ఉంటూ ఉంటుంది ధునిక బాగాత ఉన్నాయని చెప్ప ఈనే వాళ్ళతో కనిపించే స్పృహకి వాళ్ళు ఖండించే వాళ్ళలో కని

పించదు: మత విశ్వాసం ఏదయినా మిలిమీరితే అది భక్తిని ఏక్కువ చేస్తుందన్న ఆరోపణని తోసివెయ్యటం తెలకకాదు.

పిక్కిక్ పేపర్స్ చదివితే కనిపించే పిక్కిక్, వాడ్స్ మీద వెక్కిరింత కమంగా వారిమీద ఇష్టంగా మారిపోతుంది. అదేనిధంగా జీన్స్ కూడా కమంగా "మెర్త" బక్ బెరీ ఊసర్ కి ఒక రకం స్నేహితు గమారిపోతాడు. జీన్స్ నవలలకి ఉన్నంతపేరు తక్కిన వాటికి లేదుకాని ఈ మధ్య ఎవ్వడో ఉడ్ హవుస్ తనకి లార్క్ విన్స్ న్యర్ అంటే ఉన్నంత ఇష్టం తక్కిన పాతలమీద లేదన్నాడు. నేను ఇంతవాకా వచ్చిన ఉడ్ హవుస్ నవలలన్నీ చదివా ననుకుంటాను. నాకు దొరికిన అతని పుస్తకాన్ని దేనినీ ఎంతో కొంత చదవకుండా ఉండను. వాటిని గురించి ఆలోచించినప్పడెల్లా ఒక చదువరిగా, అందులోను ఇంగ్లీషువాడిని కాని చదువరిగా, ఈ అభిప్రాయంతో పూర్తిగా నికేభవించకుండా ఉండలేను. పండులని (గుమ్మడికాయలనీ, పువ్వులని కూడా) పెంచటంలో మునిగిపోయిన ఈ బ్రిటిష్ ఎర్ల్ ఇరవయ్యవ శతాబ్దపు చికాకులతో చితికిపోతున్న వాళ్ళకి "మనం కలుసుకొనగలిగితే బాప్తుండునే ఇతన్ని!" అనిపించేట్లు ఉంటాడు. ఇతని భవనం బ్లాండింగ్స్ కాసిల్ ఒకరకమయిన భూతలస్వర్గం. దీనిని గురించి చదివి ఆనందించే పాఠకులకి ఒక అనుమానం రాక మానదు రుణయితకి ఎవ్వర్నో చెల్లెలు లేదీ కాంస్సెన్స్ అంటే కూడా నిజంగా ఇష్టం అని! వీళ్ళ ఇద్దరి సోదరుడూ అయిన గాల హాడ్ తీర్పుడ్ సంగతి సరేసరి అతని పేరు అతనికి అన్ని విధాలు గానూ సరిపోయింది. గాలహాడ్ కి అంతస్సుల గొడవలేదు. అతనిక కోంస్ గెల్ ని పెళ్లిచేసుకుందామను కుంటాడు కాని నీలవదు; అతని నిరాశతో చదువరులు పాలుసంచుకోకుండా ఉండరు. "గాల్లి" తీర్పుడ్ ని తలుచుకుంటే పిక్కిక్ పేపర్స్ లోని వెల్లర్లు ఇద్దరూ గుర్తుకి వస్తారు. ఇంతకన్నా గొప్ప గౌరవం ఎవరికి మాత్రం ఉండ గాదు?

జీన్స్ పుస్తకాలు (నిజానికి వీటిని డెరీ ఊస్టర్ పుస్తకాలు అనలేమి!), ఎవ్వర్నో పుస్తకాలు రెండు తెగల ఉడ్ హవుస్ పుస్తకాలు. ఇవి పోగా మల్లినర్ (ముల్లినర్ అనాలా?) కథలుకొన్ని ఉన్నాయి. ఇవి ఇంగ్లీషు కథలు చదివిన వాళ్ళందరికీ ఎంతో ముఖ్యమయిన "సాహిత్య వంశానికి" చెందిన వనిపిస్తాయి డికిన్స్ పాత్రలు కొందరు అలి నట్లు కథలు అల్లుతాడు మిసర్ మల్లినర్. వాటిలో ఉడ్ హవుస్ వ్యక్తిత్వం కొంత తొంగిమాస్తుందని నాకు చాలాసార్లు

తోచింది. ఉడ్ హవుస్ పుస్తకాలు రాసి సంపాదించినంత ధన ఎందరో సంపాదించి ఉండరు. అతనికి అతని భాషమీద ఉన్న "కారం" వివరికి ఉండి ఉండడంపేకూడా అతిశయోక్తి కాకపోవచ్చు అతని నవలలలోని సంఘటనలు నమ్మశక్యం కానంత చాకచక్యంత కూర్చబడినవని వివరికయినా అనిపిస్తుంది. ఎంత తెలివికూ డిపెక్టివ్ రచయితకూడా ఇతనిలో ఈ విషయంలో సరితూగలేదు: అయినప్పటికీ ఉడ్ హవుస్ హాల్పుడ్ కి వెళ్లి పెద్దరచయిత కాలే పోయాడని నింటాము. హాల్పుడ్ సినిమా నిర్మాతలమీద అతని ఎంత తక్కువ అభిప్రాయంఉందో మల్లినర్, ల్యాలెన్ (ఉదాహరణకు ఈ విధంగా ఉన్నా లేకపోయినా ఫరవాలేదనుకుంటాను!) కథ చదివితే కొంత తెలుస్తుంది. కాని ఉడ్ హవుస్ లో ద్వేషం, విషా ఉండవు-ఉండలేవు. ల్యాలెన్ ని గురించిన అవహేళనకూడా నేపి కలిగించదు. ఈమధ్యవచ్చిన "బాచిలర్స్ వినానిమస్" నవలలో అతని చాలా బోళా మనిషిగానే కనిపిస్తాడు...(ఉడ్ హవుస్ బాధ్యే సంగీతపు నాటకాలలో పాటలురాసి మాత్రం బాగా ఆర్జించాడని చదువుతాము. మరి సినిమారో ఏందుకు "వయికి" రాలేదో అర్థంకాదు. గ్రహాన్స్, ఆల్స్ హక్సరీ, విరిక్ ఆంబర్లు సంపాదించుకున్న పేరు సయితం ఇతను తెరమీద సంపాదించుకోలేకపోయాడు!) యుక్రిడ్స్ స్మిత్ కథలనిగురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పకోలేముకాని స్మిత్ బ్లాండింగ్స్ కాసిక్ కి కూడా వెడతాడు. యుక్రిడ్స్ పుస్తకాలలో ఒకప్పుడు మన దేశంలోకూడా కొందరికి తెలిసిన మ్యూజ్, స్నేహాలు, కబ్బులని పోలినవి కనిపిస్తాయి...

ఉడ్ హవుస్ నవలలలో ఒక వింతరకంవి వేరే ఉన్నాయి— "పిక్కిడిల్లీ బ్రౌ, ది స్మూల్ బాచిలర్, బిగ్ మనీ" వంటివి. ఇందులో డబ్బున్న మధ్యవయస్సు ఆడవాళ్ళు, వారి అసహాయులయిన భర్తలు మామూలు యువ ప్రేమికులతోబాటు దర్బనం ఇస్తారు. వీటి కథలు ఎంతో జాగ్రత్తగా అల్లి ఎన్నిసార్లు చదివినా ఆశ్చర్యం కలిగించేట్లు ఉంటాయి. వీటిలో అమెరికా వాతావరణం వింతోకొంత ఉండితీరు తుంది. డబ్బుఉన్న అమెరికా వాళ్ళకి ఇంగ్లాండు మీద ఉండే మోజు కూడా వీటిలోని పాత్రలు చూపిస్తూఉంటారు. అమెరికాలో "గాంగ్ స్టర్లు" (వీరిని బందిపోటు దొంగలనాలా గజదొంగలనాలా?) కొన్ని పుస్తకాలలో వచ్చి పోవటానికి తగిన పన్నివేశాలు, వీరితోబాటు డిపెక్టివ్లు...

ఉడ్ హవుస్ "సీరియస్" పుస్తకాలు రాయలేదా అంటే, రాసి చూశాడనే అనాలి. కాని, నేమచదివి జ్ఞానకం ఉన్న ఒక పెద్ద

పేమకథ నన్ను ఏమాత్రం ఆకర్షించలేకపోయింది! దీనిని గురించి తోచించినప్పుడు ఉడ్ హవుస్ రెండో ప్రపంచ యుద్ధం ముందు బెర్లిన్ డియోమీద నిద్ర ప్రసంగాలు చేసినందుకు అతన్ని కొందరు టి.టి.ఎస్. సందర్భాలు గుర్తుకి వస్తాయి. ఈ ప్రసంగాలని “ఎన్ కవుంట్” ప్రతిక మఱి అను వేసింది అవి ఉడ్ హవుస్ రాజకీయ చైతన్యం ఎంత అమాయకమయిఉందో తెలుపుతాయి (ఒక కథలో రీ డియోమీ గంధీగారు బీఫ్ సరిగ్గా తింటే సర్వాజ్ఞం గురించి మాటాడడంబాదు. ఉడ్ హవుస్ వెక్కిరింతలని పట్టించుకునేవాళ్ళు ముద్రాపత్ర వంతులనే అనాలి:) అతని నవలలోని పాత్రలు కొందరు న్యూరేటివ్ సభ్యులుగానే నిలబడుతూ ఉంటారు - ఉదాహరణకు సర్ గిగిరిపిర్ స్టోకాని, కాన్సర్వేటివ్ పార్టీలో వాళ్ళకి ఆతనంటే (ఉడ్ హవుస్ అంటే) ఇష్టంలేదుట. ఈపార్టీ మావేళంలో ఒకసారి అతని పొగడే తీర్మానాన్ని ఎవరూ ఆమోదించలేదుట. ఇక లేబర్ “కీమగొంతుక” రకం రాజకీయ వాదులు ఉడ్ హవుస్ హేళనకి గురి కావటంలో ఆశ్చర్యమేలేదు... [ఇతని నవలలో బాగా డబ్బుఉన్న పాత్రలు అందరూకూడా నవ్వుల పాలు అయ్యేవారే...]

పి. జి ఉడ్ హవుస్ పుస్తకాల అటలమీద ఎందరి పొగడ్తలనో అతని ప్రకాశకులు అచ్చువేస్తూఉంటారు. ఆ పుస్తకాలని చదివి నంతోషించిన వాళ్ళకి తమ అభిప్రాయాలవంటివేచాలా పెద్దవాళ్ళకి కూడా ఉన్నాయి కదాఅన్న నంతోషం వేస్తుంది. ఇవిలిన్ వా అగ్రాడు: “హి విత్ కంటిన్యూ టు రిలీస్ ఘోరర్ జనరేషన్స్ ఫ్రమ్ కాస్టి విటీ దట్ మే బీ మోర్ ఇర్క్వైట్ దాన్ ఆవర్ ఓన్” అని. పర భాషలో, పరదేశం వాళ్ళని గురించి, మన జీవితంలో ఏమాత్రం సంబంధంలేని విధంగా కథలు రాసిన పెల్క్లెమ్ గాన్ విల్ ఉడ్ హవుస్? (సెల్ హోమ్ గాన్ విల్ వోడ్ హవుస్ అని నేను అనుకునేవాడిని : అతను చచ్చిపోయినప్పుడు వచ్చిన రాతలనిబట్టి మొదటి, చివరి పేరుల ఉచ్చారణ వేరేఅని తెలుసుకున్నాను! మధ్య దానిసంగతి తెలిదు...) మాటలలో చెప్పరేసంతా రుణపడిఉన్న ఒక చదువరి ఈ దేశంలో అతని పుస్తకాలని చదివేవారి సంఖ్య ఇంకా పెరగాలని కోరు కుంటున్నాడు. అతని కథలని అనువాదం చెయ్యటం వీలుపడనిపని కాని ఇన్ని వందలవిళ్ళ ఇంగ్లీషువారి పాలనకిందఉన్న “భారతీయులు” ఇంకా వారి భాషద్వారానే తమ విజ్ఞాన సంస్కృతులని పెంచుకుంటున్న వాళ్ళు ఎన్నో విధాలుగా అనుకరణ కోపమయినా ప్రయత్నించ వచ్చు. “అనుకరణ సాహిత్యాన్ని” తక్కువగా చూసే మేధావులు ఒక సారి తెలుగులో సాటిలేని ముగ్గురుని గురించి ఆలోచించవచ్చు...

అంతా తీసి, కొంచెంకూడా చేదులేక మొహం మొతు, తుంది అన్న ఫిర్యాదు కొంతసేపుకూడా నిలవదు కథానా కుటు, నాయికలు అన్నవారు ఉంటే వారు హేళనకి గురికాని సందర్భం ఉండదు ఇక అంటే అగతాలంటే “మర్నాదస్తురాళి”ని గురించి రాస్తూ ఉడ్ హవుస్ పాతలద్యారా వెన్నెలలో నృత్యాల ప్రసక్తి తీసుకు వస్తాడు. ఒక్కొక్కచోట మరుష్యులని వదులులేని కత్తితో చర్మం వాలిపించటం, ఆడవాళ్ళని గొంతుమలిమి బ్యాప్స్ నదిలో పడెయ్యటం ప్రసక్తి కూడా వస్తుంది. భీభత్సం కావాలనుకున్న నాశక్తికి ఇవి కొంతసంతృప్తిని ఇవ్వవచ్చు...

— శి. రా.

రామాజీవల్లె శాసనము

స్వస్తి శ్రీ మను మహా
సామంత చెఱకు పం
హ దుని రంకుశి అన్యయ
రాజ్యము సేయుచుండ అం
తటి పోలకమ్మకు నిరు నేల
గుడి వెనుకగా వెలిపాల (ము) నిని
ఆ చం దార్కము గా నిచ్చె.

రామాజీవల్లె అచంపేట తాలూకాయందు లింగాల రోడ్ పై మన్నది అచట గ్రామము వెలుపలగల చెఱ పు కట చెనుక ఒక నల్లరాతిపై ఈ శాసనము చెక్కబడియున్నది. శాసనశిల పస్తుత ఒక గ్రామ దేవత గుడిముందు కొలది దూరమున పడియున్నది స్థానికుల గ్రామమునకు పూర్వము “అంతా” యన పేరు దెసని ప్రదేశతకు “అంతలమ్మ” అని నవవహారమని చెప్పదురు శాసనమున దేని “పోలకమ్మ” యని పేర్కొనబడినది బహుశా ఈ స్థానము ఆరాడు ప్రచారముందున పోలకమ్మ దేవత వచ్చును నేడ కలువ కుర్చి తాలూకా యందలి పోల్కంపలి ర దేవతపేరున “పోలకమ్మ వల్లె” యని వెలసిన గ్రామమునూ కనకాశమున్నది

ఈ శాసనమున తేది లేదు. కాని, దీనినాన లెలియు చెఱకు అన్యయ చరి తకు కొత్తవాడని నా యభిప్రాయము కనుక చరిత్రజ్ఞుకిది యుపయోగపడగలదని నీలతును

— శ్రీ కపిలవాయి లింగమూర్తి

గ్రంథ విమర్శలు

తెలుగు నవలా సాహిత్యము

[రచయిత: సాహిత్యభాషణ- శ్రీ పుల్లారాజు వెంకటేశ్వరు, ఎం.ఎ. మూల్యం : ఇరువది రెడురూపాయలు. పేజీలు : ఆరువందల ఇరువది వినిమిది. ప్రతులకు : రచయితపేరు, ఖమ్మం ఆని వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.]

నేటి ఆధునిక పరిస్థితుల కాలగమనంతో నవలలయొక్క పరిధి చాలా విస్తృతమైనది. ఈ నవలా వ్యాప్తిని అరికట్టగలిగి, మరి యే యితర సాహిత్య ప్రక్రియకు లేదు. పాఠకుల వ్యామోహం నవలలపై అధికమయ్యింది. ఈ నవలా సంగ్రహంలో ప్రాచీన కావ్య శతనం మరుగున పడిపోయింది. ప్రపంచ సాహిత్యంలో నవలా రచనకధిక ప్రాముఖ్యం లభించింది.

ఈ నవలా రచన యూరప్ లో బాగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. అమెరికన్లు ఇతర సాహిత్యాలలోని నవలలపై యూరప్ నవలల ప్రభావం స్పష్టంగా కావస్తుంది. నవలంటే ఒక పెద్ద కథ. పాహజిక జీవనానికి సంతోషం. మానవుని విచిత్ర ప్రవృత్తులు, మోసాలు, క్రూర్యాలు, మంచి, చెడులు మున్నగునవి యెన్నో ఆందులో ఉంటాయి. అమెరికన్ నవలకారుడైన Marion Crawford అను నతడు తనను 'Pocket theatre' గా పేర్కొనుచు "a long narrative in prose detailing the actions of fictitious people." అంటే Meredith "a summary of actual life" అని ఒక్క ముక్కతో తేల్చాడు. H. James 'The Art of Fiction' అను గ్రంథంలో "is in its broadest definition a personal a direct impression of life." అంటూ తన అభిప్రాయాన్ని వెల్లడుచ్చాడు. ఎవరెన్ని విధాలుగా చెప్పినా నవల మానవజీవితానికి ప్రతిరూపమన్న సిద్ధాంతాన్ని దాటి చెప్పలేదు. ఈ నవల వ్రాయటం కష్టమే అయినప్పటికీ W. H. Hudson "any one can write a novel who has pens, ink, and paper at command and certain amount of leisure and patience" అని చమత్కారంగా చెప్పినప్పటికీ యదార్థం లేకపోలేదు. పూర్వకతోనే ఎవరూ నవల వ్రాయరు. సాధనలో ఒక మెట్టుపైకి వెళ్ళినపుడేది సాధ్యమగును.

తెలుగు నవలకు వయసు వందపైబట్టి దాటింది. 'నవల' అనే పదం తెలుగులో మొదటగా కాశీభట్టు బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు 1897: సంవత్సరంలో వివేక చంద్రికా విమర్శనమును 'రాజ శేఖర చరిత్ర' పై విమర్శ వ్రాస్తూ "అంగేయ భాషలో (Novel) అమనీ పదవ్య క్రొత్త యను వర్తమునగల 'నవ' అను పదమునుండి వచ్చినది. ఈ 'నవ' అనుదానికి 'నవ' యను సంస్కృత పదంబునకు సరిబంధము లేటెల్లంబేకదా? కావున నవల యనగా 'నవాన్ : షాన్, లాతి గృహస్థితి నవలా' అనగాగొత్త విశేషంబులు గడయిర్తము చెప్పుచున్నది. హానిభాషయందును నీ మాటకదే యర మగుటచే నవలను పదమునకు సరియైన వేరొక సంస్కృత పదమున కయి ప్రయత్నము చేయక 'నవల' యని యీ పదమును వేసిట వాడుచున్నాన"ని పేర్కొన్నారు 'నవల, అనే అర్థంలో 'శ్రీరంగ రాజ చరిత్ర' కర్త శ్రీ గోపాలకృష్ణమగిటిగారు 'నవన ప్రబంధము' గా చెప్పారు. అయితే 'చింతామణి' పత్రికలో నవలల పోటీలు నిర్వహించిన సందర్భంగా నవల 'నవన ప్రబంధము'గా గుర్తింపబడి అ పదమే వాడబడింది. చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారు తమ స్వీయ చరిత్రలో నవలను 'ఆఖ్యాయిక'గా వ్యవహరించిరి. 'చింతామణి' పత్రికలో నవన ప్రబంధమును గూర్చి ఈ విధంగా చెప్పబడింది. "ప్రబంధమునగా కల్పితమైనకథ. ఆ కథను పురాణేతిహాసాదుల నుండిగాని, చరిత్రమునుండిగాని గైకొని కథాసారస్యమున కనుకూలముగానుండులాగున దానికి నూతనాంశములను జేర్చి పెంచి వాయ వచ్చును; లేదా కవి మొదటినుండి కడవరకును స్యబుద్ధిచేతనే నూతన కథను కల్పించియైనను వ్రాయవచ్చును. ... శృంగారమో వీరమో ఏదోయొక రసమును ప్రధానముగా జేసికొని వివిధ రససంయుతము నుండునట్లుగాని యాయారసమును పోషించుటకయి వివిధ కష్టములను ప్రయత్నములను కార్యవినిూతములను కార్యసాఫల్యము లను మధ్యమధ్య సందర్భోచితముగ దీసికొని వచ్చుచు కథయంతయు నొక్కని చరిత్రవలె నుండునట్లు వ్రాయవలెను." ఈ లక్షణాలే తెలుగు నవలకు ముఖ్యం.

నవలాప్రక్రియ తెలుగులో అం. కాషా పదావంతో అభివృద్ధి చెందింది. వాటినుండి వేటివరకు వచ్చిన నవలలపై విమర్శ

శ్రీరంగరాజు సోనాబాయి అనే కన్యను పేమిం
చుట, అమెను కాపాడుటకు శ్రీరంగరాజు కొండవీడు పోవుట వంటి
పటాలు శృంగార పీఠరసాల ప్రాధాన్యం ఉన్నది. రంగరాజు సోనా
బాయిని వివాహమాడుటలో కార్యసిద్ధి కావచ్చు చున్నది. అంతేగాక
వాటి హిందువుల ఆచారధర్మములుకూడ వివరింపబడ్డాయి. ఇందు
చున్న శ్రీరంగరాజు లక్షణాలు గోచరిస్తున్నను విరేళింగం పంతులుగారినే
తొలి నవలా రచయితగా ఎలా అంగీకరింపగలం. వెంకటేశ్వరు గారు
సరియైన కారణములు-చూపింపలేదు. వరిశీలన లేకయే ప్రథమ
నవలాకర్తగా సమర్పించటం సబబుగ లేదు.

గ్రంథమునంతయు నాలుగు విభాగాలుగా చేయబడింది.
ప్రథమభాగంలో నవలల పుట్టుక, ప్రధానాంగములు-విషయ
ము, భిన్నరూపములు, ప్రక్రియననుసరించి నవలలు, వస్తు
ననుసరించి నవలలు, నవలాకారుని బాధ్యతలు.

ద్వితీయభాగంలో తారతీయ నవ్య సాహిత్య మహోదయము,
శ్రీరంగము, ఉత్తరరంగము.

తృతీయ భాగంలో నవలాసాహిత్యసర్వముగము, తెలుగు
ల విస్తృతికి సంస్థలు వ్యక్తుల కృషి; ఇందులోనే ద్వితీయదశ,
శ్రీయదశ.

చతుర్థభాగంలో తెలుగునవలావికాసమునకు తోడ్పడిన వివిధము
ల ప్రతికలు, ప్రచురణ సంస్థలు, సాహిత్యసంస్థలు, విశ్వవిద్య
యములు చేసిన కృషి వివరింపబడింది.

శ్రీ వెంకటేశ్వరుగారు తెలుగు తొలి నవలా రచయిత
వారు? అన్న అంశమును 80 వ పేజీలో తడిచిచూచి విరేళింగం
తులుగారే తొలి నవలా రచయితగా పేర్కొన్నారు. ఇది సమం
జసముకాదు.

తొలి నవలా రచయిత నరహరి గోపాలకృష్ణమశెట్టిగారు.

1872 క్ 'శ్రీరంగరాజు చరిత్ర' అను నవలను వ్రాసిరి.

కృతే 'సోనాబాయి పరిణయము' అనే నామాంతరము గలదు. ఇదియే
తొలి తెలుగునవల. నవలకు చెప్పిన లక్షణాలు ఈ నవలయందు
చున్నముగా నువ్వి. చింతామణి ప్రతిక చెప్పిన కల్పితకథ, విష
యము పురాణాదులనుండి గ్రహించి మాతనాంశములు చేర్చి పెంచి
వ్రాయుట. కథ చరిత్రగా వ్రాయుట. శృంగార పీఠరసాల ప్రాము
ఖ్యము. మానవుని కార్యసిద్ధి. ఈ లక్షణాల కనుగుణంగా 'శ్రీరంగ
రాజు చరిత్ర' ఉన్నది. నవలలో కథాకల్పన ఉన్నది. కథానుగుణంగా
మాతనాంశములు పెంచి వ్రాయబడ్డాయి. కథలో చారిత్రికాంశము

చోటచేసికొన్నది. శ్రీరంగరాజు సోనాబాయి అనే కన్యను పేమిం
చుట, అమెను కాపాడుటకు శ్రీరంగరాజు కొండవీడు పోవుట వంటి
పటాలు శృంగార పీఠరసాల ప్రాధాన్యం ఉన్నది. రంగరాజు సోనా
బాయిని వివాహమాడుటలో కార్యసిద్ధి కావచ్చు చున్నది. అంతేగాక
వాటి హిందువుల ఆచారధర్మములుకూడ వివరింపబడ్డాయి. ఇందు
చున్న శ్రీరంగరాజు లక్షణాలు గోచరిస్తున్నను విరేళింగం పంతులుగారినే
తొలి నవలా రచయితగా ఎలా అంగీకరింపగలం. వెంకటేశ్వరు గారు
సరియైన కారణములు-చూపింపలేదు. వరిశీలన లేకయే ప్రథమ
నవలాకర్తగా సమర్పించటం సబబుగ లేదు.

విరేళింగం పంతులుగారు తమస్వీయ చరిత్రలో 'తెలుగున
మొదటి నవల ప్రబంధము నేనే చేసినా' అని పేర్కొన్నారు. గోపాల
కృష్ణమశెట్టి గారు పంతులుగారికంటే ముందుగానే నవలను వ్రాసిరి
అయినప్పటికీ శెట్టిగారి నవలను పంతులుగారు గుర్తింపలేదు.
గుర్తించినయెడల తమ స్వీయ చరిత్రలో ఆవిధంగా వ్రాసియుండక
పోవచ్చును గదా.

నిడదవోలు వెంకటాపుగారు కొక్కొండ వెంకటరత్నం
పంతులుగారి 'మహాశీత'ను ప్రథమ నవలగా పేర్కొన్నారు. 'మహా
శీత' బాణుడు వ్రాసిన 'కాదంబరి'కి అనువాదము. ఇట్టి అను
వాదముగానున్న దానిని నవలగా అంగీకరించుట 'చింతామణి' ప్రతి
కలో పేర్కొన్న లక్షణానికి విరుద్ధం. వెంకటాపుగారు 'మహాశీత'ను
ప్రథమ నవలగా పరిగణించుట పొరపాటు పడ్డారనిపిస్తుంది.
వివిధంగా చూచినప్పటికీ నరహరి వారి 'శ్రీరంగరాజు చరిత్ర'యే
ప్రథమనవలగా అంగీకరింపక తప్పదు. 'తెలుగు నవలా సాహిత్య వికా
సము' యొక్క ఐదవ విషయాన్ని గుర్తించాలి.

ఉ ప యో గ క ర మ్మై న
స రి కౌ త్త గ్రం థ ము లు
వ్యవసాయము-ఫిషరీ-కోళ్ల పెంపకం-అడవులు- తోటపని
ఇంజనీరింగ్-వైద్యము-వివిధ సాంకేతిక విషయములపై
గ్రంథములుగలవు. తెలులాగుఉచితం. ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి
N. K. PAUL & SONS.
P. B. No. 12202, Calcutta-5.

98-114, 150-164 వరకునున్న పేజీలలోని విషయ మనవనరము. ఇందులో ఎక్కువగా కవితా వికాసానికి సంబంధించి వది కాని నవలా వికాసానికేకాదు. ఉపోద్ఘాతమధికమైన కారణంచేత అరలు చెప్పవలసింది మరుగున పడిపోయింది. సాహిత్యంకంటే రాజ కీయ, సాంఘిక పరిస్థితులపై పాఠకుల దృష్టి విలుస్తుంది. 105 వ పేజీలో వ్రాసిన "ఆంధ్రదేశములో జరిగిన సంఘటనలు". అను అంశంలో చెప్పిన వాక్యాలే నవలలకు సంబంధించినది. ఇది నవలావికాసానికి ప్రయోజనం కల్పించిన ప్రస్తావన. ఇదంతా చదివిన తరువాత నవలలనుగూర్చి ఏమి చెప్పారన్న సందేహం కలుగుచుండును.

160 వ పేజీలో బసవరాజు గీతాన్ని నెంకటేశ్వర్లు గారు తప్పగా ఉదాహరించారు.

కొల్లాయి గట్టితేనేమి

మా గాంధీ మాండ్లై తిరిగితేనేమి ?

కాని బసవరాజు అప్పారావుగారి గీతం ఈవిధంగా ఉన్నది.

కొల్లాయి గట్టితే నేమి

మా గాంధీ కోమలై పుట్టితేనేమి ?

(బసవరాజు గీతాలు 155 వ పేజీ)

కాలానిక ప్రభావముగల విశ్వవాద, చరణ, బాపిరాజు, నవలలను ముచ్చటించారు. వీరిని గూర్చి వివరణ వ్యవస్థగా ఉన్నది. కథను పాఠ కుడు అర్థం చేసికొనే విధంగా వివరించారే తప్ప విమర్శాత్మకంగా లేదు. రచయితల నైపుణ్యము సుగ్గడింపవలెను. ఎందువలనంటే వీరు మువ్వరు తెలుగు నవలా వికాసానికి బహుశా తోడ్పడినవారు. కాలానిక వాదాన్ని పైందవ సంస్కృతీ పునరుజ్జీవనోద్యమంతో సంబంధం కల్పించినవారు విశ్వవాద. ఈ వాదంలో చలం మునిగి పోయి అందలి ప్రేమానుభూతిని స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము, రైంగిక ప్రేమలతో ముడిపెట్టి నవలలు చిత్రించారు. ఆ నవలల్లో వావివరు సలు లేని సమాజాన్ని చూపించారు. చారిత్రక సత్యాల్ని ప్రదర్శింపకుండా భారతీయ సంస్కృతిని ప్రదర్శించినవారు బాపిరాజు. కనుక వీరిని నమ్రగంగా రచయిత చర్చించియుండిన బాగుగా నుండెడిది. అప్పుడు పాఠకుడు వీరి రచనలను గూర్చి అధికంగా తెలిసికొనే అవకాశం కలిగేది.

261 నుండి 273 పేజీలవరకు చెప్పిన మాటలు అనవర వాస్తవంగా ఆ యా పరిస్థితులు నవలా రచనకు దోహదం చేసే లేదు. 1962లో జరిగిన ఇండియాపై చెన్నాదాడి, 1965లో పాకిస్తాన్ ఇండియాపై యుద్ధం, 1971లో బంగ్లాదేశ్ పై పాకిస్తాన్ పోరాటం మున్నగునవి తెలుగు నవలలపై ప్రభావాన్ని చూ. లేదు. ఆయా పరిస్థితులకు కవులు ఉద్దేశపూరితులై కవితల సృష్టించారు.

నవాస నవలా రచయిత కొవ్వలి వారు వెంకటేశ్వర్లు గారి దృష్టి కంచి నట్లులేదు. కనీసం వారు వ్రాసిన రెండు మూడు నవలలను గూర్చి ప్రస్తావించిన రచయితకు న్యాయం చేకూర్చినట్లు గును లేడి రైతులలో శ్రీమతి పవని నిర్మల ప్రభావతని గూర్చి ముచ్చ టించలేదు. ఆమె దరిదాపు ఏడు, ఎనిమిది నవలలుపైగా వ్రాసారు ఆ యా నవలల్లో మధ్యతరగతి ప్రజల బాధలు, వ్యధలు, సంవన్ముల అహంకారాలు, వయసులోమన్న భార్యభర్తల ఎంత ప్రవృత్తులు వ్యక్తమగును.

నెటి యువలోకం మూర్ఖభవించిన మూర్తి శ్రీ వీరాజ్. ఉత్తమ నవలాకారుడు. కళాశాలలో జరిగే పరిస్థితులను ఆధారం చేసుకొని రచించిన నవలలు మనకున్నప్పటికీ వారు వ్రాసిన 'ఇద్దరం ఒకటే' అను నవల చాల మంచిది. అత్యాధునిక యువలోకం పాఠకుల ముందు ప్రత్యక్షమవుతుంది. కదాననిచానం, పాత్ర చిత్రణ, పన్ని వేళ కల్పన, మొదలగు వానియందు కడుశ్రద్ధ వహించి రచించిన నవల. ఇట్టి రచయితలే యువతరానికి ప్రతినిధులుగానుండిన నవల్స్ వికాసానికి కొండంత బలం వస్తుంది. శ్రీ పుల్ల కొట్లవారు వీరిని గూర్చి ఇంకా కొంత సమాచారం అందించిన యెడల సమగ్రత లిగిగడిది.

ప్రచురణ సంస్థలను కూడ నవలా వికాసంలో ఒక భాగంగా పేర్కొన్నారు. సామాన్యంగా ఈ ప్రచురణ సంస్థలు క్షుధన సము పార్జనే ప్రధాన కర్తవ్యంగా రావించినవి. అందువల్లనే మంచి నవ లలు ప్రచురించుటకు ముందుకువచ్చి నవలాకారులకు చేయూత నందించారు. ముందు తమ స్వార్థం తరువాత వరార్థం కొరకు ప్రాకులాడారు. అయితే ప్రత్యేకంగా ప్రచురణ సంస్థలను గూర్చి చెప్పనక్కరలేదు. ఈ ప్రచురణ సంస్థలకు నినియోగించిన కాలాన్ని ఆధునిక నవలాకారుల రచనల గూర్చి వివరించటానికి నినియోగించిన పందర్బోచితంగా ఉండేది.

21వ శ్లోలో "శ్రీమతులు ముసాళ రంగనాయకమ్మ", వాసిరెడ్డి సీతాదేవి 'నవల' నవలకు బహుమతి" అని వ్రాసారు. ఈ రచయితలలో రంగనాయకమ్మ గాని వాసిరెడ్డి సీతాదేవికాదు.

గ్రంథానికి 'తెలుగు నవల సాహిత్యవికాసము' అను పేరు ద సృష్టంగా కాన్పిస్తున్నది. లోపల పేజీలందు 'నవల' అని మాత్రమే ఉన్నది. సాహిత్య అనే పదం ఎందువలన గంగా లోపించిందో తెలియజేసిన కారణం అంగీకరించాడు. ఒక పేరు పెట్టవచ్చును గదా.

గ్రంథంలో ముద్రాక్షరాలు ఉన్నాయి:- ప్రతిష్ఠ, పాఠ్యములు ప్రధాన్యత వస్తవ దృష్టి-అవస్యకర-విమర్శించి-ప్రసాన విజాన చంద్రికావండలి-నాటుకోనిన - అసించిన-సియించుచు-కొమతాజ-యుద్ధానంతరము-ఊరగి-మరణం-మిక్కిలి అభిమానము-ధ్యానకటకము-ప్రధాముచేసి - షషి-జలి-ధృడ-జన్మాస్థానము చింతించు-విసవము-భూయిష - నముది-వలజ-గొరి-నవలా-రంజింప-చిక్కులు లో 'లు' ఉండింది. ఇనాలోకప్రాప్తి. ఈ దోషాలను మలిముద్రణలో పవరి తావించవచ్చును.

వెంకటేశ్వరు గారి విమర్శ చాలా ఘాటుగా ఉన్నది. దీని కారణంగా 187వ పేజీలో చలాన్పిగూర్చి "ఆ అగాధమైన గో ఎంత సేపటికి ఆయనకు కనబడదీ, ఆయన చూచినది, చించినది లైంగిక సుఖము, స్త్రీస్వాతంత్ర్యము రెండే. మరొక యు ఆయనకు పట్టలేదు. ఆయన పట్టించుకోలేదు. స్వాతంత్ర్యముగా లైంగిక స్వాతంత్ర్యం ఆయన ద్వేయము" ఈ యధార్థము. రచయిత విమర్శకిది నిరదోషంగా ఉన్నది. మాటలు చలం భక్తులకు నచ్చకపోవచ్చును. లైంగిక ప్రబోధించి స్త్రీ సమాజాన్ని చలం నాశనం చేసారు. యంధనలులేని జీవితం కావాలని ఉద్వేగించుటయేగాని దాని గే పరీడామాల నవలలు వ్రాస్తున్నప్పుడున్న ఉద్దేశావస్థలో కపోయారు. సెక్సు స్వేచ్ఛలో మునిగి ఆచరణ సాధ్యమా నాదా లన్న విచక్షణ చేయక వివాహబంధంపై ధ్వజమెత్తి సమా సానికి పురిటిన్స్పలు కలిగించి సంస్కరణ వాదిగా నిలబడ్డారు, ఆయా గోరణులు చలాన్ని గొప్ప రచయితగా చేసాయి, అయితే ఆయన

సిద్ధాంతాలు అంగీకరించాగ్గారాదు. కాని అమితమైన 'శైలి' సృష్టించారు. వాక్యవిన్యాసం చాల చితంగా ఉంటుంది. అట్టి శైలి తెలుగు నవలకారులో ఎవరికి అలవాటుపడియుండలేదంటే ఆశ్చర్యపడవలసిన అవసరంలేదు.

227-242 వరకు గల పేజీలందు గోపీచంద్ నవలా వైశిష్యాన్ని చూపించారు సుదీర్ఘమగు చర్చ జరిగినందువలన వారి యెక్కు స్వరూపం తెలిసింది. ఆయనలో నిండియున్న హేతువాదం, ఆధ్యాత్మిక భావం, మానవరావాదము, మనోవైజ్ఞానికత, అరవిందుని తత్త్వములు ఏ విధంగా వారి నవలందు ప్రదర్శింపబడినవో వెంకటేశ్వరుగారు విశదంగా వివరించారు. దీనినిబట్టి గోపీచంద్ నవలల స్వరూప స్వభావములు తెలిసికొనవచ్చును.

474 మొదలు 504 వరకు నున్న పేజీలో నున్న సమాచారం చాల ప్రధానమైంది. అనువాద నవలల పాముఖ్యాన్ని వివరిస్తూ, అని తెలుగులో ఎట్టి స్థానాన్ని వహించియున్నవో సృష్టించేసారు. ఈ అనువాద సకరణంలో బంకిమ్-రవీంద్రుడు, శరత్, పేమచంద్ మున్నగువారినిగూర్చి వివరించుటచేత అనువాదముల ప్రత్యేకక వ్యక్తమగుచున్నది.

గ్రంథమునందు చేసిన విభాగములను బట్టి నవలాసాహిత్య మంతయు పరిశీలనము చేయబడింది. నేటి నవలా రచనకధికంగా రోడ్డుచున్న రచయిత్రులనుగూర్చి కూడ సద్విమర్శ చేయబడుటయే గాక బాలసాహిత్యాన్ని పర్యావరణం చేసారు. ఈవాటి రచయితలు గాని విమర్శకులుగాని బాలసాహిత్యమనిన చిన్నచూపు చూస్తున్నారు.

సంస్కృత పాఠశాల

స్వయంక్రషిత్ చదివి 6 నెలలలో సంస్కృతము నేర్చుకొనవచ్చును.

తెలుగు లిపి 20 భాగములు. ఒక్కొక్క భాగము రు. 1-60 సాదా పెట్టురు 32 నాలుగు సంపుటములలో బొండు పెట్టురు. 40-00 పెట్టు ఒకేసారి తెప్పించు కొనువారికి పోస్టేజి ఉచితము.

సంస్కృత బాషా సేవా మండలి,
మధిర (507203) ఖమ్మం జిల్లా, ఆంధ్ర.

బాసాహిత్యకర్తలైన చింతా దీక్షితులు, కె. నాథా. మున్నగు వారిని పేర్కొన్నారు. వీరు బాసాహిత్యమునకు చేసిన సేవనుగూర్చి సంక్షిప్తంగా ఉష్ణవృత్తికి చక్కగా విషయమునకమరియున్నది.

ఇక శైలిని గూర్చి ప్రత్యేకంగా చెప్పకపోయినను గ్రంథం చదివితే సులభంగా ఉన్నదని తెలిసికొనవచ్చును. అన్నింటికంటే గొప్పవిశేషం వెంకటేశ్వర్లుగారు సరళగ్రాంథికంలో ఈ గ్రంథం వ్రాయుటయే. ఈనాడు విశ్వవిద్యాలయ ప్రొఫెసర్లు, విద్యావేత్తలు, వ్యావహారిక భాషా ప్రాముఖ్యాన్ని దేశంలో గుర్తింపబడటానికి నానా ప్రయత్నాలు చేసే తరుణంలో 'తెలుగు నవలాసాహిత్య వికాసము' వారికి ఒక గుణసాతం నేర్పగలదని ఆశింపవచ్చును. మలి ముద్రణలో కూడ ఈ శైలినే అనునరింపగలరని భావింపవచ్చును. గ్రంథాన్ని గ్రాంథికంలో వ్రాసి ప్రచురించుటయే రచయితయొక్క సాహసం తెలియుచున్నది.

ఈ గ్రంథం దరిదాపు 682 పేజీలు పవలలనుగూర్చి చర్చ ఉన్నది. తక్కిన పేజీలందు విషయసూచిక, సుస్వాగతం, నివేదనము మున్నగువి ఉన్నాయి. ఈ కరువురోజుల్లో రచయిత శ్రమించి ఉద్గ్రంథాన్ని ప్రచురించి ఆంధ్రుల కందించివందుకు మనసారా అభివందింపవచ్చును.

తెలుగు నవలా వికాసము ఈ వందనంపత్రికారాసూండి నీవిధంగా జరిగినదన్న విషయం తెలిసికొనాలంటే వెంకటేశ్వర్లుగారు రచించిన ఈ గ్రంథ మవశ్య పఠనీయము. నవలా రచన సులభమే

అయినను వానిని గూర్చి నిపులంగా చర్చించి ఒక సిద్ధాంతం చేకర్చుకొనుట గ్రహించిన విషయము విస్తృతమైనది. విమల టచ్చట పూటుగా, నిష్పక్షపాతంగా, క్రజవిరగకుండ సావరుండా ఉన్నది. నచ్చిన రచయితను, అతిగా పొగడుట, నచ్చలను, నవలాకారుని తెగడుటనంటి విషయములు పరిమితముగా విమర్శ సూటిగానే ఉన్నది. అయితే ప్రతి విషయం వివరించే ఉపాధ్యత సుధికమయ్యింది. దానినే గమక సంక్షిప్తం చేసి సట్టయిన చక్కగా నుండేడిది. ఇందలి కొన్ని విమర్శలు చూయిన ఆయా నవలలు పరింపవలయునను కుతూహలము కమరికొన్ని విమర్శలు చూచిన ఆసక్తిజనకంగా కానింపవు. వివరికృషిని గుర్తించి గ్రంథమును ఆదరింపవలయును.

సాహిత్యభావణ శ్రీ పులా తొట్ల వెంకటేశ్వరెలుగు నవలా సాహిత్యమునందలి తీరుతెనుగులు ప ఈ గ్రంథము ప్రకటించినట్లుగానే ఇతర సాహిత్య ప్రాగూర్చి కూడ త్వరలో వ్రాసి ప్రచురిస్తారని తలంపవచ్చును.

మొత్తముమీద ఈ గ్రంథముపై దాకర్ బొడ్డపాటి కుటుంబరావుగారి "ఆంధ్రనవలా పరిణామము", మొడబూషణకర్తగారి "తెలుగు నవలా వికాసము" అను ప్రభావమున్నట్లు చెప్పవచ్చును.

— శ్రీ రామమోహన్

బి

భి

శి

ప

వి

అ

భ

వి

చెను

పతం

నిరం

తిరిగి

స్థార

రుదా

కడలి

మా

విషం

త్రము :

వాఙ్మనం

అయితే

స్వతంత్ర

నియమ :

వలన కలి

ఘోష

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

75 సంవత్సరాల పైగా గృహోపధములు తయారుచేస్తున్నవారు!

- అమృతాంజన్ బాధానివారిణి తలనొప్పి, ఒత్తునొప్పులు, వెణుకులు, జలుబు, దగ్గు, కండరాల నొప్పులకు.
- అమృతాంజన్ గ్రేప్ మిక్చర్ పసిబిడ్డల అజీర్తానికి, పడు వచ్చేటప్పుడు కలిగే బాధలకు.
- అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్ మెంట్ శామర, చీట, గడ్డి వగైరాలకు.

- అమృతాంజన్ ఇన్ హేలర్ జలుబుచేసి ముక్కుదిబ్బడ, శుమ్ములు వగైరాలకు.
- అనోలియమ్-కోల్డ్ రిడ్ దగ్గు జలుబులను పారడ్రోలే అమామమైన ఒక కొత్త శక్తి.
- శాలోపెన్ - బాధానివారిణి మాత్రలు తలనొప్పి, ప్లూ, ఒత్తు నొప్పులకు

...ఇండియాలోను,
ఇతర దేశాలలోను
పేరు పొందినవి.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
మద్రాసు-4

ಕುಟುಂಬ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರಾವೇಶನ ಮಂತ್ರಿಾಲಯ

ಪುನರಾವೇಶನ ಸಂಖ್ಯೆ	KLVA104M125
ಪುನರಾವೇಶನ ವಿವರ	ಭಾರತ
ತಾರೀಖು	07 February 2025
ಮುಂದುವರಿದಿದೆ	YES
ನಿರ್ದೇಶನ	YES
ಮುಕ್ತಾಯ	69
ನಿರ್ದೇಶನ	NO
ಭಾಷೆ	CT, BCI
ಲಿಪಿ	NO
ತಯಾರು	akshaya
ವಿವರ	Abheena
ವಿವರ	HEMA
ವಿವರ	
ವಿವರ	
ವಿವರ	
ವಿವರ	good